Nummer 7/8
Jaargang 68 | Juli/Augustus 2013

Gens Nostra

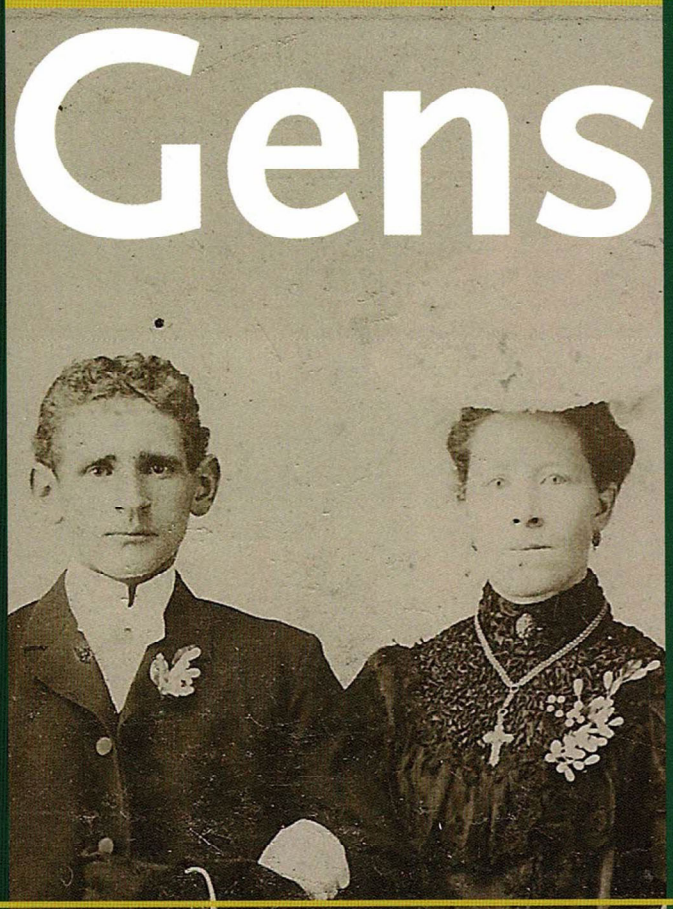

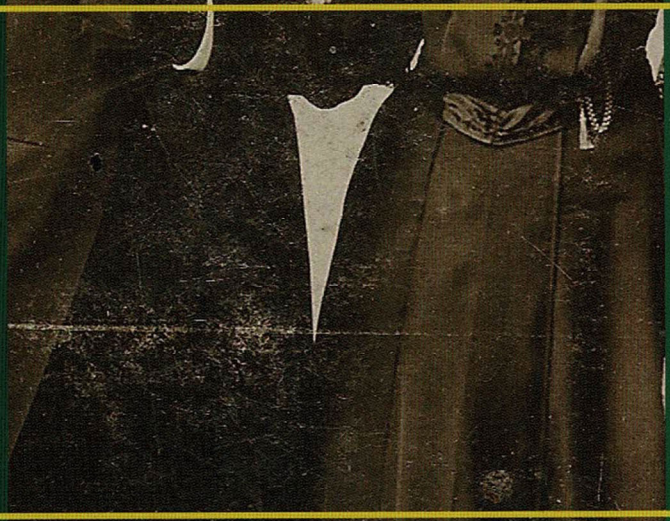

Populatiegenealogie

Janke Diederika Vlaskamp (1826-1903)

COLOFON

Correspondentieadres NGV: Postbus 26, 1380 AA Weesp; e-mail: *info@ngv.nl*; NGV website: *www.ngv.nl*.

Adreswijzigingen en andere mutaties *uitsluitend* melden aan bovenstaand adres en niet aan de afdelingen.
Contributie: *Gewoon lid*: € 39,- (€ 38,- bij automatische afschrijving) per jaar incl. het lidmaatschap van één regionale afdeling. *Gezinslid*: € 9,00 per jaar. *Bijkomende inschrijving* bij een extra regionale afdeling: € 9,00 per jaar; voor de functionele afdelingen *Heraldiek* € 18,00 en *Familieorganisaties* € 9,00 per jaar. *Buitenlandse* leden € 49,00 per jaar. *Buitengewoon lid* € 39,- *(€ 38,- bij automatische afschrijving)*. Contributiebetaling vóór 1 maart van het lopende kalenderjaar (bij voorkeur door een machtiging tot automatisch afschrijven of door gebruikmaking van de jaarlijks toegezonden acceptgiro) franco aan de NGV.
Opzegging lidmaatschap: uitsluitend schriftelijk aan bovengemeld adres vóór 1 november van het lopende kalenderjaar. In geval van overlijden mag ook de afdelingssecretaris bericht worden die dan zorg draagt voor beëindiging van het lidmaatschap per datum van overlijden.

Verenigingscentrum: *(Bibliotheken, Biografische Documentatiedienst, Knipseldienst, Heraldisch Archief en Dienst Microfiches)*: Papelaan 6, 1382 RM Weesp, tel.: 0294-413301. Openingstijden: donderdag en zaterdag van 10.00-16.00 uur (behalve op feestdagen). Vrije toegang voor leden; voor niet-leden € 5,00 per keer met een maximum van drie keer. *Dienst Bestellingen, Contactdienst, Dienst Public Relations, Dienst Ondersteuning en Presentatie voor ComputerGenealogen*: p/a Postbus 26, 1380 AA Weesp. *Afdeling Familieorganisaties*: Strawinskylaan 34, 2102 CP Heemstede. *Afdeling Heraldiek*: Prof. Sjollemalaan 20, 3571 CH Utrecht.

Betalingen s.v.p. via de volgende rekeningen. Alle rekeningen staan op naam van de NGV. Betalingen aan de Dienst Bestellingen alleen na ontvangst van de factuur.
Contributie: ING betaalrek. 547064 (IBAN: NL02 INGB 0000547064, BIC: INGBNL2A) te Best.
Dienst Bestellingen: ING betaalrek. 3639286 (IBAN: NL42 INGB 0003639286, BIC: INGBNL2A) te Amersfoort.
Overige betalingen: ING betaalrek. 2843032 (IBAN: NL14 INGB 0002843032, BIC: INGBNL2A) te Best.

Algemeen Nut Beogende Instelling ANBI

ANBI De Nederlandse Genealogische Vereniging is aangemerkt als een Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI). Dit houdt in dat de NGV geen erf- of schenkbelasting hoeft te betalen over ontvangen erfenissen en schenkingen. Degene die de NGV een schenking doet, kan zijn gift van de inkomsten- of vennootschapsbelasting aftrekken (binnen de daarvoor geldende regels).

GensDataPro

Het stamboomprogramma van de NGV voor een perfecte registratie en uitmuntende uitvoer van uw stamboom/familiegeschiedenis.
Alle informatie vindt u op **www.gensdatapro.nl**.

GensDataPro is te bestellen in de webwinkel van de NGV op **www.ngv.nl**.

De redactie is niet verantwoordelijk voor de inhoud der ondertekende stukken.
Voor het overnemen van artikelen of delen daarvan, is toestemming nodig van de redactie.
Correspondentieadres van redactie en Nederlandse Genealogische Vereniging:
Postbus 26, 1380 AA Weesp, info@ngv.nl.

Informatie over de NGV is te vinden via: www.ngv.nl.
De genealogische software van de NGV is GensDataPro, verkrijgbaar via: www.GensDataPro.nl.

ISSN 0016-6936

Gens Nostra

Afscheid

Het juli-augustus nummer van Gens Nostra is in twee opzichten anders dan de eerdere nummers van dit jaar. Beide zijn het gevolg van wensen van lezers: een verstevigde omslag en een nieuwe foto links op de voorzijde. Nadat in het juninummer (pagina 210) is onthuld dat Arie van 't Wout en Hilletje van Iperen de man en vrouw waren die in de eerste zes maanden van 2013 pontificaal voorop stonden, is er vanaf dit nummer ruimte voor andere foto's voorop. In dit nummer kunt u zelf achterhalen wie het zijn.

Toon van Gestel, langdurig actief binnen de NGV, is al jaren bezig met populatiegenealogie en krijgt in dit nummer de ruimte om zijn visie daarover te verwoorden. Verder dit keer een groot scala aan onderwerpen en de gebruikelijke rubrieken, waaronder een iets uitgebreidere rubriek Gens Data, omdat die de vorige keer niet meer mee kon.

Al weer dertien jaar ben ik hoofdredacteur van Gens Nostra en dit is het laatste nummer dat onder mijn regie uitkomt. Al die jaren heb ik me met veel plezier voor de NGV en Gens Nostra ingezet. Ik heb – binnen een beperkt budget – Gens Nostra ontwikkeld van een genealogisch tijdschrift in zwart/wit naar een volledig in kleur uitgegeven genealogisch maandblad. Het aantal rubrieken is uitgebreid, waarvan de rubriek 'Het portret van' wel de meest succesvolle is geweest, zeker qua respons en feedback. De overgang dit jaar naar het nieuwe format heb ik dit en afgelopen jaar van harte ondersteund, maar ging zeker niet van zelf. Het nieuwe format is nog niet af, zoals wel blijkt uit de doorgevoerde wijzigingen waarmee ik hierboven begon.

In de afgelopen jaren is één ding gelijk gebleven in *Gens Nostra*, ook in het nieuwe format: het was een blad voor en door de leden met een redactie die naar beste eer en geweten, zonder aanzien des persoons de (genealogische) kwaliteit probeerde hoog te houden. Of zij daarin is geslaagd zal een ieder voor zich moeten uitmaken: 9000 leden geeft 9000 meningen. Uw mening is net zo waardevol als die van elke willekeurig andere. Voor en door leden maakte van Gens Nostra een afwisselend blad: anders dan elk ander nationaal tijdschrift met genealogische, historische, heraldische en biografische artikelen, korte en lange, soms vanuit een gekozen thema maar veeleer door de leden op toevallige wijze bijeen gebracht. De zienswijze van het hoofdbestuur op de inhoud, samenstelling en totstandkoming van ons blad – ingegeven door een rapport van een uit vier heren bestaande werkgroep Gens Nostra – lijkt de koers te veranderen. Dat is weliswaar een prerogatief van het hoofdbestuur, de wijze waarop dat zal moeten geschieden en de wijze van communicatie zijn dusdanig dat ik mij met deze gang van zaken niet kan verenigen en geen verantwoordelijkheid wil en kan dragen voor deze nieuwe ideeën.

De overige zes leden van de redactie, Melanie Vulsma-Kappers, Berend van Dooren, Cor de Graaf, Anneke Bos-Bliek, Albert Hoekstra en Ton Hokken hebben hun zetel in de redactie eveneens om dezelfde redenen ter beschikking gesteld. Ik heb met hen de afgelopen jaren goed samengewerkt, discussies gevoerd en artikelen besproken met slechts één doel: een zo mooi mogelijk, gevarieerd en kwalitatief goed blad. Voor alles wat de afgelopen jaren in uw ogen naar wens is verlopen: graag gedaan, voor alle andere zaken mijn welgemeende excuses. Ik dank u allen voor het al die jaren in de redactie gestelde vertrouwen en wens u het allerbeste.

Leo van der Linden

Vergeet mij niet

Het album van Janke Diederika Vlaskamp (1826-1903)

Martha Kist

Vergeet mij niet, ik zal u niet vergeten
Blijf mijn Vriendin, – Vriendin blijf ik u heeten.
Mag ik voortaan bij u in achting blijven, –
Vergun mij dan mijn naam hier neer te schrijven.

Zo luidt een versje uit 1850 in het album van Janke Diederika Vlaskamp. Alba amicorum oftewel vriendenalbums staan evenals poesiealbums de laatste jaren hernieuwd in de belangstelling.[1] Het zijn gewilde verzamelobjecten die vaak erg aantrekkelijk zijn vanwege de prachtig geïllustreerde bijdragen. Bekend zijn de alba amicorum van studenten. Deze jonge mannen, afkomstig uit adellijke en welgestelde families, verzamelden tijdens hun studie, die zich ook in het buitenland kon voltrekken, of tijdens een grand tour, de vormende rondreis van vele voorname jongemannen voor 1800, bijdragen van medestudenten en andere personen die ze hadden leren kennen en waarmee ze later goede sier konden maken. Het album was dus een weerspiegeling van iemands sociale netwerk.
Voorname jongedames gingen niet studeren en maakten geen grand tour, maar ook van vrouwen zijn er vanaf 1550 tot in de zeventiende eeuw albums bekend, daarna neemt het aantal vrouwenalbums af. Gasten die het huis van hun ouders bezochten, schreven voor hun een vers en ook hiermee kon de eigenaresse pronken. Zo'n album was typisch iets voor ongetrouwde meisjes. De albums hadden oorspronkelijk de vorm van langwerpige zakboekjes. Rond 1800 werd dit boekje vervangen door langwerpige doosjes met daarin losse blaadjes. Jongedames, nog steeds afkomstig uit de gegoede stand, begonnen nu weer vriendenalbums aan te leggen. De albums werden prachtig versierd met allerhande tekeningen en borduurwerkjes. Het zijn soms ware kunstwerkjes waarin linten, gedroogde bloemen en haarvlechtjes werden verwerkt. Rond 1870 ging men over op het

Oudste poesiealbumplaatje 1849

poesiealbum zoals we dat tot ongeveer 1980 hebben gekend, een ingebonden boekje van staand formaat. De zelfgemaakte illustraties werden vervangen door gekochte poesiealbumplaatjes.
Alba amicorum en poesiealbums hebben onderzoekers van verschillende disciplines een rijkdom aan gegevens te bieden. Voor letterkundigen, kunsthistorici en heraldici: welke teksten werden gekozen en met welke illustraties, tekeningen en wapens werden de bijdragen versierd? En, voor sociologen en genealogen natuurlijk het meest interessant: wie schreven in het album en in welke relatie stonden zij tot de eigenaar van het album?

Het album

In 2010 werd Aly van der Mark te Hardegaryp via een veiling de gelukkige bezitster van een album amicorum dat van Janke Diederika Vlaskamp is geweest. Jankes grootvader Arend Vlaskamp (1751-1825) was de laatste hortulanus (hovenier) van de universiteit van Franeker. Mevrouw Van der Mark, een fervent tuinliefhebster, houdt zich al enige jaren bezig met onderzoek naar de familie Vlaskamp, voorouders van haar man Ids Westra.[2] Haar man stamt uit een hoveniersfamilie en uit familieonderzoek kwam naar voren dat zijn overgrootmoeder Jitske Lambertus Vlaskamp (1846-1901) uit de hoveniersfamilie Vlaskamp stamde, die

1. S. Reinders, 'Dienen met mooie woorden', in: *Genealogie. Tijdschrift voor familiegeschiedenis* 18 (2012), nr. 4, pag. 22-25. De Stichting alba amicorum onderzoekt vrouwenalba. Museum Van Haren in Heerenveen en Museum het Admiraliteitshuis in Dokkum organiseerden in 2009 en 2012 een tentoonstelling over poesiealbums.
2. Zie over haar tuin en de familie Vlaskamp: A. van der Mark, *Fan roazen & framboazewyn. It ferhaal fan in tún* , Leeuwarden 2010, en A. van der Mark, 'Gerrit Vlaskamp, een vergeten tuinarchitect', in: *Stad & Lande* (2010), nr. 1, pag. 9-13; A. van der Mark, *Het prieel op de heuvel. Zes generaties Vlaskamp, het verhaal van een tuindersfamilie*, Assen 2013.

Onderkant doosje album

langzamerhand in de vergetelheid is geraakt. Deze Jitske stamt in rechtstreekse lijn af van een oudere broer van hortulanus Arend Vlaskamp. Aly van der Mark heeft inmiddels allerlei projecten geïnitieerd rondom de tuinen die de familie Vlaskamp heeft ontworpen.[3] Ook de persoonlijke geschiedenis van de Vlaskampen heeft haar levendige interesse. Vandaar dat ik als genealoog het album van Janke Diederika Vlaskamp mocht bestuderen.

Het album bestaat uit een langwerpig doosje met daarop in gouden hoofdletters het woord 'album' gedrukt en bevat een aantal dubbele blaadjes, goud op snee. Een aantal blaadjes is enkel, waarschijnlijk omdat de voorraad op begon te raken. Op de bodem van het doosje ligt een prachtig ingekleurde gravure. Het is een Zwitsers berglandschap, dat in seriewerk in de doosjes werd aangebracht. Dit thema is typisch voor deze negentiende eeuwse albums, we treffen ook in andere doosjes gravures van bekende Zwitserse plaatsen aan.[4] In de eerste helft van de negentiende eeuw nam het toerisme toe. Rijke families gunden zichzelf een Rijnreis of bezochten Zwitserland. Zwitserse en Zuidduitse produkten zoals de koekkoeksklok werden populair in ons land.

Vrijwel alle versjes in het album zijn geïllustreerd. Uniek is het prachtige bladgeraamte dat met groene borduurzijde in kettingsteek aan het papier is bevestigd, gemaakt door Jankes zuster Metje. Zuster Jantje vlocht een haarstreng tot een dun vlechtje dat ze in drie cirkels drapeerde. Jankes album bevat mogelijk één van de oudst bekende poesiealbumplaatjes in Nederland. Het dateert uit 1849. Nader onderzoek zal dit moeten uitwijzen, want tot nu toe is er weinig onderzoek gedaan naar Nederlandse poesiealbumplaatjes. Men gaat ervan uit dat ze vanaf 1860 in Duitsland voor het eerst geproduceerd en verspreid werden.[5]

3. Landschapsbeheer Friesland heeft in samenwerking met de vakgroep Landschapsgeschiedenis van de RUG een inventarisatie van de Vlaskamptuinen in Noord-Nederland opgezet, zie: http://www.landschapsbeheerfriesland.nl/Nieuws/Start-inventarisatie-Friese-Vlaskamp-tuinen.html. Midden 2014 volgt in het Fries Museum te Leeuwarden een tentoonstelling over de Vlaskamp tuinen.
4. M. Kist en J. van Sluis, 'Album amicorum van Hector Livius van Altena', in: *Letterhoeke* 6 (2010), nr. 2, pag. 28-29. De inhoud van dit album is te bewonderen via www2.tresoar.nl/digicollectie.
5. I. Dragt, *Social media vroeger: vrienden- en poesiealbums vanaf 1830*, Dokkum 2012; K. Thomassen (e.a.), *Alba Amicorum. Vijf eeuwen vriendschap op papier gezet. Het album amicorum en het poëziealbum in de Nederlanden*, Maarssen/'s-Gravenhage 1990, pag. 30-31.

Janke Diederika Hellema-Vlaskamp (1826-1903)

Janke Diederika Vlaskamp

Janke Diederika Vlaskamp werd op 9 januari 1826 in Wirdum onder Leeuwarden geboren als tweede kind en dochter van Gerrit Arends Vlaskamp (1791-1832), chirurgijn, heel- en vroedmeester te Wirdum, en Aleida Beekhuis (1802-1871). Na de vroegtijdige dood van haar vader hertrouwde Jankes moeder in 1841 met Foppe Arjens Draisma de Vries (1805-1887). Hij was steen- en dakpannenfabrikant te Achlum. In 1830 werd hij de directeur van de in 1811 opgerichte Onderlinge Brand Assurantie Sociëteit 'Achlum', de voorloper van verzekeringsmaatschappij Achmea die in 2011 haar 200-jarig bestaan heeft gevierd. Aleida's kinderen verhuisden mee naar Achlum, maar de contacten met hun eerdere woonplaats Wirdum bleven frequent. Waarschijnlijk was Aleida in contact gekomen met haar tweede echtgenoot via haar zuster Magdeltje Beekhuis en haar echtgenoot Hendrik Doekes Hellema, predikant te Achlum.[7]

In 1857 trouwde Janke met haar volle neef Doeke Hendriks Hellema (1828-1907),[7] zoon van haar zojuist genoemde oom en tante. Hij was de kleinzoon van de in Wirdum woonachtige Doeke Wiegers Hellema (1766-1856), auteur van de bekende *Kroniek van een Friese boer* en de *Tegenwoordige staat van Wirdum*.[6] Doeke Hellema was bij huwelijk arts bij de marine in Den Helder. Het echtpaar Hellema-Vlaskamp heeft eerst te Den Helder gewoond en verhuisde op latere leeftijd naar Leiden, waar beide echtelieden zijn overleden. Van hun vier kinderen zijn twee op jonge leeftijd overleden, een kind was doofstom en slechts één kind was gezond.

De bijdragen

Wie hebben er in Jankes album geschreven? Deze vraag stond voor mij bij de bestudering van het album centraal. Omdat de voornamen van de ondertekenaars meestal niet voluit vermeld zijn, leverde dit het nodige puzzelwerk op. Het album telt 21 bijdragen, waarvan de oudste dateert van 1848 en de laatste van 1860. Het merendeel van de versjes is in de jaren 1850-1853 geschreven. Na Jankes huwelijk zijn er dus bijna geen bijdragen meer bijgekomen, een beeld dat we ook in andere albums zien. Janke is haar album op 22-jarige leeftijd begonnen, wat niet ongebruikelijk was. Pas na 1870 werd een poesiealbum steeds meer iets voor meisjes van zeven tot twaalf jaar.

Elk meisje dat een poesiealbum begint, laat eerst haar vader en moeder, zusjes en broers een versje schrijven. Daarna volgen de schoolvriendinnetjes, ooms en tantes, neven en nichtjes, buurmeisjes en andere bekenden. Bij Janke Diederika was dat niet veel anders. Elf van de versjes in dit album zijn door familieleden en aanverwanten geschreven.[7] Zelfs personen die op het eerste gezicht geen familie waren, konden bij nader onderzoek toch binnen een netwerk van aanverwanten geplaatst worden.

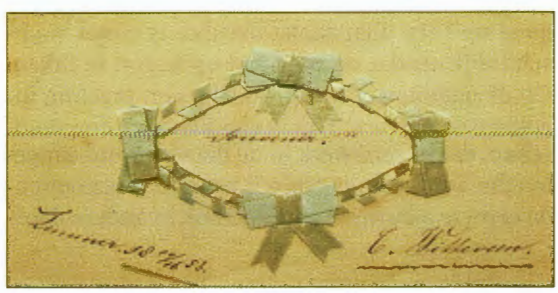

C. Witteveen 1853

6. H. Algra (e.a.), *Kroniek van een Friese boer. De aantekeningen (1821-1856) van Doeke Wijgers Hellema te Wirdum*, Leeuwarden 1978; Doeke Wijgers Hellema, *Tegenwoordige staat van Wirdum. Provincie Vriesland, Grietenij Leeuwarderadeel*, Wirdum 2000.

7. Zie ook het overzicht op pagina 233 en de portretten op pagina 234 en 235.

Filigrain blaadje met muur als achtergrond

Jankes twee zusters schreven in het album. Van haar vaders familie, de Vlaskampen, zijn geen verzen aanwezig. Op het moment dat Janke haar album begon was alleen de jongste broer van haar vader, Jan Arends Vlaskamp (1805-1882) nog in leven. Van moederskant daarentegen schreef oom Theodorus Beekhuis (1808-1893), geneesheer te Wirdum, in het album, evenals zijn tweede echtgenote Elisabeth Keizer. Twee kinderen van oom Albert Beekhuis (1806-1876), predikant te Tjerkgaast, schreven ook een vers. Trijntje Reilingh uit Groningen (1829-1907) een nichtje van Jankes tantes Dina en Elisabeth Keizer, behoorde tot de kring van aanverwante personen die een bijdrage leverden.

Jankes neven Doeke en Hendrik Hellema, zoons van haar tante Magdeltje, allen wonende te Achlum, schreven ook. We moeten verder terug in de stamboom om de bijdragen van Cornelia Antonia Idzerda en Wieger Hendriks Idzerda (1816-1881 en lid van de Tweede Kamer) binnen het familienetwerk te kunnen verklaren. Zij zijn aan Janke verwant via Machteltje Lemke (1799-1884), een volle nicht van Jankes grootvader Willem Beekhuis. De Idzerda's waren bovendien geparenteerd aan de Hellema's via het huwelijk van schoolmeester Hendrik Bartels Idzerda (ca. 1730-1814) met Antje Doekes Hellema.

Het romantische vers dat haar latere echtgenoot Doeke schreef mag hier niet ontbreken. Het dateert uit 1849 en is daarmee één van de oudste bijdragen. Uit dit vers blijkt dat Doeke en Janke toen al verkering hadden. Het duurde nog acht jaar voordat ze konden gaan trouwen, een lange verkeringstijd dus.

Aan mijne lieve nicht J.D. Vlaskamp

Me lieve, men zegt het, ik weet het te wel,
De liefde is een vlinder en wisselt zo snel;
O! Wat ge in uw boezem ook worstelen liet,
Ik bid u, mijn Engel, geloof het toch niet.

Die vlam uit den hoogen, zoo krachtig als stout,
Ze laat zich niet dooven, en nooit wordt zij oud;
Zij leeft in zichzelve, ze is't sterker dan't lot,
Ontkiemt in den hemel, is adem van God!
Die eenmaal in't leven heur zegen genoot,
Hij mint onophoudlijk, hij mint tot den dood.

Me lieve, wie eeuwig mijn harte behoort!
't Is klaar als Gods zonlicht, 't is waar als Gods woord,
De liefde, die vlindert en wisselziek vliedt,
Men geeft haar die eernaam –Maar – liefde is zij niet!

Vriendennetwerk

Naast familieleden hebben ook tien vrienden in het album geschreven, waaronder een aantal personen uit Wirdum, zoals Anna Elizabeth Lamping (1829-1907) en haar zuster Catharina Lamping (1830-1900), ongehuwde dochters van de Wirdumer predikant Willem Antonie Lamping. Rika Geertruida Harders (1828-1912), ook een domineesdochter uit Wirdum, viel in 1848 de eer te beurt om als eerste in het album te mogen schrijven. Een andere vriendin was Antje de Haan (* 1815), dochter van Evert de Haan (1795-1863) die schoolmeester van Wirdum was en zelf ook in het album schreef.

Andere vriendinnen woonden verder weg. Zo is er een vers van Cornelia Witteveen (1839-1911), gedateerd Lemmer 1853. Zij was de dochter van Folkert Johannes Witteveen, arts te Lemmer. Het is mogelijk dat Folkert Witteveen en Jankes vader Gerrit Vlaskamp elkaar kenden uit Franeker, waar ze beiden medicijnen hadden gestudeerd. Witteveen begon echter acht jaar later met zijn studie dan Vlaskamp.[8] Een andere mogelijkheid is, dat het contact liep via Sybrand Witteveen, de

8. S.J. Fockema Andreae en Th. J. Meijer (red.), *Album studiosorum Academiae Franekerensis (1858-1881, 1816-1844). I. Naamlijst der studenten*, Franeker 1968.

jongere broer van Folkert, die in Wirdum woonde en werkte als ontvanger der rijksbelastingen. Toevallig is van Cornelia ook een poesiealbum bekend met verzen uit de jaren 1857-1860.[9] Het zou leuk zijn geweest als Janke Diederika ook in het album van Cornelia had geschreven, maar dat is helaas niet het geval, mogelijk omdat Janke na haar huwelijk in 1857 niet meer in Friesland woont.

Het is niet bekend waar Janke Diederika naar school is gegaan. Gezien haar afkomst is het mogelijk dat ze de Franse school in Leeuwarden heeft bezocht of mogelijk een andere kostschool. De bijdragen van een aantal meisjes uit Groningen wijst misschien in die richting. Het zijn die van I. of J.L. de Boer (gedateerd Groningen 1854) en Gesina Hindrika Doornbos (* 1829) (gedateerd Groningen 1849). Een Leeuwarder vriendin was Petronella Geertruida Borgrink (1826-1901), een apothekersdochter. Het is mogelijk dat zij elders haar opleiding heeft genoten. Tenslotte is er nog een 'H. de Haan, vriendin' die ik niet thuis kan brengen. Zij kan geen dochter van schoolmeester Evert de Haan zijn geweest.

Toekomst

Vrienden- en poesiealbums uit de negentiende eeuw bieden de onderzoeker een interessante ingang om meer over de eigenaar en diens vriendennetwerk te weten te komen. Het koppelen van informatie uit meerdere alba zou een verbinding van netwerken kunnen opleveren, met als resultaat een soort negentiende eeuws LinkedIn. Als in de toekomst software ontwikkeld zou kunnen worden die dit soort netwerkanalyses zou ondersteunen, waarbij uiteraard ook foto's en het beeldmateriaal uit de albums zichtbaar gemaakt kunnen worden, zou dit voor genealogen en andere onderzoekers een mooi instrument kunnen zijn.

Jantje Vlaskamp 1851

Het borduurwerkje (links) plus gedicht (rechts) gemaakt door E. Beekhuis-Keizer in 1851, 35 jaar oud

9. Tresoar, Hs 1310. Het album is totaal anders van aard dan andere poesiealbums uit die tijd. Het heeft het formaat van een schoolschrift en heeft een groen stoffen omslag met daarop in gouden letters 'poésie'. Er komt geen enkele illustratie in voor en de opgenomen verzen zijn meermaals ellenlange kopieën van bekende gedichten en verhalen.

Overzicht familierelaties Keizer-Reilingh-Beekhuis-Vlaskamp-Lemke-Hellema-Idzerda

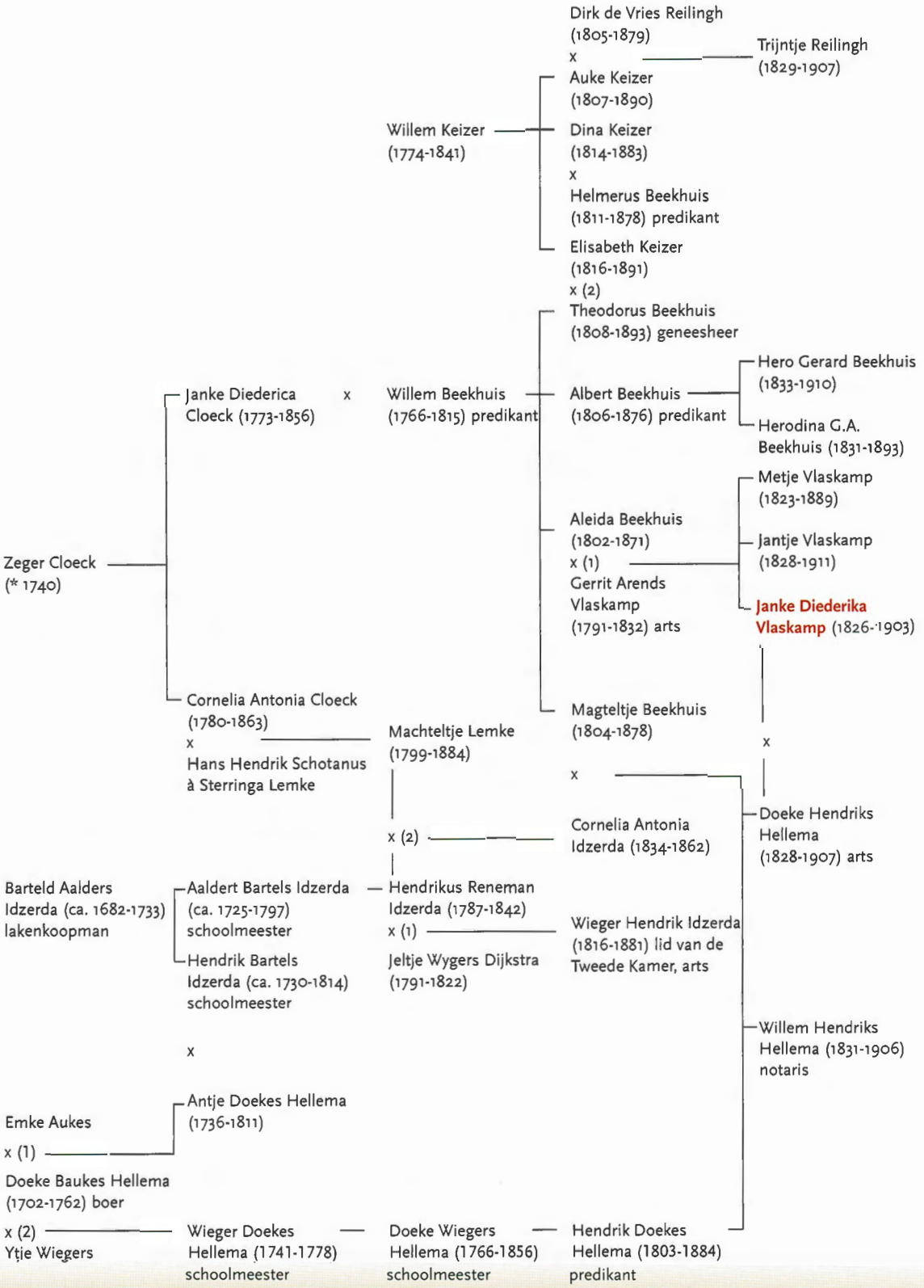

RUBRIEK Het portret van ...[1]

Hendrik Doekes Hellema & Magdeltje Beekhuis

Martha Kist

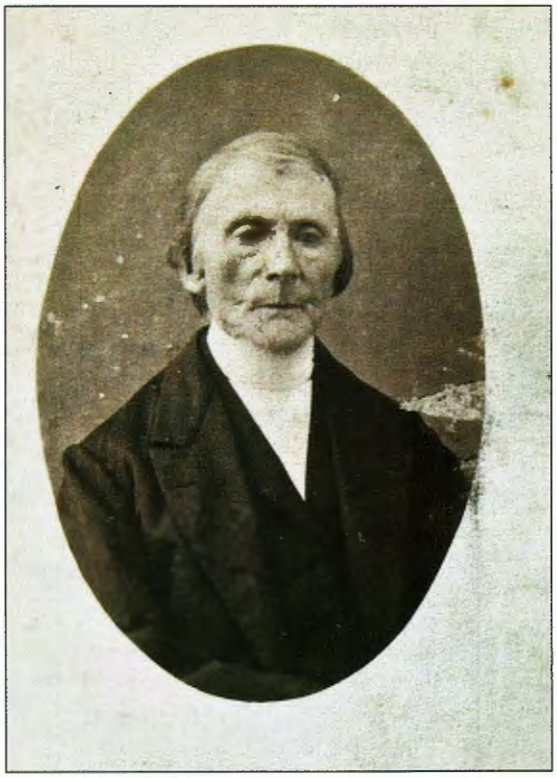

Hendrik Doekes Hellema, geb./ged. Wirdum 6/24-9-1803, predikant te Achlum en Hitzum, overl. Dantumadeel 28-10-1884, zn. van Doeke Wygers Hellema en Lijsbeth Hendriks Palsma, tr. Franekeradeel 2-9-1827 **Magdeltje Beekhuis**, geb./ged. Garijp 24-3/29-4-1804, overl. Achlum 6-4-1878, dr. van Willem Beekhuis en Janke Diederica Cloeck.

Uit dit huwelijk zijn zeven kinderen geboren, allen te Achlum, te weten: Doeke (1828-1907),[2] Janke Diderika (1830-1833), Willem (1831-1906), Wyger (1833-1906), Janke Diderika (1836-1921), Lijsbeth (1839-1898), Jan Steven Cloeck (1842-1913).

De foto's zijn vóór 1878 gemaakt door een onbekende fotograaf en zijn in particulier bezit. Met dank aan Aly Westra-van der Mark te Hardegaryp voor haar bemiddeling

1. Voor bijzonderheden/voorwaarden t.a.v. deze rubriek, zie: www.ngv.nl, onder Gens Nostra.

2. Zie voor hem de pagina hiernaast.

RUBRIEK Het portret van ...[1]

Doeke Hendriks Hellema & Janke Diederika Vlaskamp

Martha Kist

Doeke Hendriks Hellema, geb. Achlum 27-7-1828, officier van gezondheid bij de marine in Den Helder en arts, overl. Leiden 24-1-1907, zn. van Hendrik Doekes Hellema (1803-1884), predikant, en Magdeltje Beekhuis (1804-1878),[2] tr. Franeker 8-10-1857 (met zijn volle nicht) **Janke Diederika Vlaskamp**, geb. Wirdum 9-1-1826, overl. Leiden 24-3-1903,[3] dr. van Gerrit Arends Vlaskamp (1791-1832), chirurgijn, heel- en vroedmeester, en Aleida Beekhuis (1802-1871).

Uit dit huwelijk zijn vier kinderen geboren, allen te Den Helder, te weten: Magdeltje Hendrika (1859-1926) (ongehuwd, doofstom), Gerrit Foppe (1860-1945), Hendrik Doeke (1862-1864) en Aleida Janke Diderika (1865-1867).

De foto's zijn gemaakt door een onbekende fotograaf, circa 1885 en zijn in particulier bezit. Met dank aan Aly Westra-van der Mark te Hardegaryp voor haar bemiddeling

1. Voor bijzonderheden/voorwaarden t.a.v. deze rubriek, zie: www.ngv.nl, onder Gens Nostra.

2. Zie voor hen de pagina hiernaast.

3. Zij is de hoofdpersoon in mijn bijdrage 'Vergeet mij niet', dit nummer, zie pagina's 228-233.

Keesje van Domburg ofwel Cornelis Versluijs (1832-1911)

Lodewijk van Duuren

De hier op de prentbriefkaart afgebeelde persoon is bekend onder de bijnaam Keesje van Domburg. Zijn echte naam is Cornelis Versluijs (1832-1911), zoals is vermeld in de Middelburgsche Courant van Maandag 24 april 1911 onder de rubriek Uit stad en provincie: *De om zijn ouderwetsche kleederdracht bekende 'Keesje van Domburg' (Cornelis Versluijs), wiens portret in veler briefkaartenalbum niet zal ontbreken, is overleden. Hij was 79 jaar oud.*

Hij is op 16 april 1911 en als laatste van zijn gezin om half tien voormiddags in de gemeente Aagtekerke overleden. Ook in de Zierikzeesche Nieuwsbode verschijnt op maandag 24 april 1911 een kort bericht over zijn overlijden. Als Keesje van Domburg zal hij bekend blijven, niet in het minst vanwege zijn portretten op ansichtkaarten. Hij was een vrijgezel die in Walcherse streekdracht bleef lopen die in zijn tijd al uit mode was geraakt. Zijn kleding bestond onder meer uit een kuitbroek en een tonhoed (hoge hoed of tunôed in het Zeeuws) en aan zijn arm meestal een hengselmand. In de badplaats Domburg was hij daarom een bezienswaardigheid. Hij liet zich vaak fotograferen en verscheidene van die foto's zijn als prentbriefkaart verschenen. De afgebeelde kaart is van de uitgever Trenkler uit Leipzig, uitgegeven rond 1905.
Mogelijk verdiende hij onder meer de kost met zich te laten fotograferen.

Leijn Versluijs,[1] geb. Serooskerke 1805, landmansknecht (1828), dagloner (1829, 1830), arbeider (1833), landman (1848), overl. Aagtekerke 12-8-1848, zn. van Cornelis Versluijs, landman, en Christina Maas, tr. Vrouwenpolder 26-9-1828 *Elisabeth de Prinse*,[2] geb. Oostkapelle 1798,[3] dienstmeid (1828), landbouwster (1866, 1869, 1879), overl. Aagtekerke 28-3-1879, dr. van Cornelis de Prinse en Maatje van der Vorst. Hij woont in 1811 in Serooskerke.[4]

1. De voornaam is in de akten Lein of Leijn, de achternaam Versluijs of Versluis.
2. De voornaam is in de akten Elisabeth of Elisabeth, de achternaam de Prinse of De Prince.
3. Uit de leeftijden en data van huwelijk en overlijden valt af te leiden dat Elisabeth de Prinse geboren is in 1798.
4. Volkstelling van 1811 van de Zeeuwse eilanden (samen met zijn ouders, twee oudere broers en een jongere zus).

UIT DIT HUWELIJK:

1. *Christina Versluijs*, geb. Middelburg 12-1-1829, overl. Serooskerke 4-6-1833.
2. *Cornelis Versluijs*, geb. Middelburg 11-1-1830, overl. ald. 23-2-1830.
3. *Cornelis Versluijs*, geb. Serooskerke (op Walcheren) 20-3-1832, bekend als 'Keesje van Domburg', overl. Aagtekerke 16-4-1911 (ongehuwd).
4. *Maatje Versluijs*, geb. Serooskerke 9-4-1833, dienstmeid, overl. Aagtekerke 21-7-1852.
5. *Simon Versluijs*, geb. Oostkapelle 20-4-1835, landbouwer (1866, 1888), overl. Aagtekerke 30-11-1888, tr. Aagtekerke 16-2-1866 *Johanna de Voogd*, geb. Domburg 20-2-1845, dienstbode, dr. van Lourus de Voogd en Willemina Vreke.
6. *Hendrik Versluijs*, geb. Oostkapelle 14-12-1837, landbouwersknecht (1869), landbouwer (1907), overl. Aagtekerke 8-7-1907, tr. Aagtekerke 15-10-1869 *Maatje Kasteleijn*, geb. Ritthem 27-3-1841, dienstmeid, overl. vóór 1907, dr. van Jacobus Kasteleijn en Willemina Barentsen.

Bronnen

- Lineke van den Bout, Zeeuws Archief. Het probleem met bijnamen: Keesje van Domburg. Woensdag 3 augustus 2011. http://zeeuwsarchief.blogspot.nl/2011/08/het-probleem-met-bijnamen-keesje-van.html.
- Koninklijke Bibliotheek. Digitale collectie Historische Kranten. www.kb.nl.
- Zeeuwen Gezocht www.zeeuwengezocht.nl.

Bidprentje uit 1933 van het echtpaar Covers-Bisping

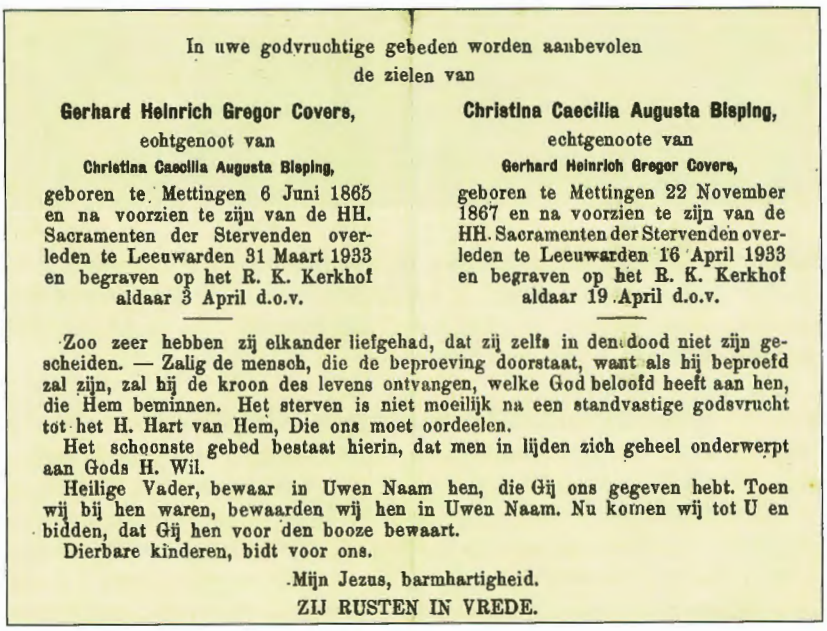

In uwe godvruchtige gebeden worden aanbevolen
de zielen van

Gerhard Heinrich Gregor Covers,
echtgenoot van
Christina Caecilia Augusta Bisping,
geboren te Mettingen 6 Juni 1865 en na voorzien te zijn van de HH. Sacramenten der Stervenden overleden te Leeuwarden 31 Maart 1933 en begraven op het R. K. Kerkhof aldaar 3 April d.o.v.

Christina Caecilia Augusta Bisping,
echtgenoote van
Gerhard Heinrich Gregor Covers,
geboren te Mettingen 22 November 1867 en na voorzien te zijn van de HH. Sacramenten der Stervenden overleden te Leeuwarden 16 April 1933 en begraven op het R. K. Kerkhof aldaar 19 April d.o.v.

Zoo zeer hebben zij elkander liefgehad, dat zij zelfs in den dood niet zijn gescheiden. — Zalig de mensch, die de beproeving doorstaat, want als hij beproefd zal zijn, zal hij de kroon des levens ontvangen, welke God beloofd heeft aan hen, die Hem beminnen. Het sterven is niet moeilijk na een standvastige godsvrucht tot het H. Hart van Hem, Die ons moet oordeelen.

Het schoonste gebed bestaat hierin, dat men in lijden zich geheel onderwerpt aan Gods H. Wil.

Heilige Vader, bewaar in Uwen Naam hen, die Gij ons gegeven hebt. Toen wij bij hen waren, bewaarden wij hen in Uwen Naam. Nu komen wij tot U en bidden, dat Gij hen voor den booze bewaart.

Dierbare kinderen, bidt voor ons.

Mijn Jezus, barmhartigheid.

ZIJ RUSTEN IN VREDE.

Gerhard Heinrich Gregor Covers (1865-1933), koopman, zoon van Herman Julius Covers en Maria Emilia Boecker, touwt Mettingen (D) 14 januari 1891 *Christina Caecilia Augusta Bisping* (1867-1933), dochter van Wilhelm Bisping en Josepha Brenninkmeijer.

Meneer en mevrouw Covers-Bisping zijn zowel de overgrootouders van Irene Wüst, onder andere tweevoudig Nederlands olympisch kampioen schaatsen, en van Leo van der Linden, de hoofdredacteur van *Gens Nostra* de afgelopen dertien jaar.

RUBRIEK Het portret van ...[1]

Het gezin van Henricus van Ham en Maria Catharina Kwanjel

Jos Welzen

Henricus van Ham, geb. Luijksgestel 19-10-1862, landbouwer, overl. Luijksgestel 21-6-1940, zn. van Andries van Ham en Mechelina van Gemert, tr. Luijksgestel 30-4-1887 **Maria Catharina Kwanjel**,[2] geb. Luijksgestel 6-10-1864, winkelierster, naaister, overl. Luijksgestel 12-4-1919. dr. van Peter Josephus Kwanjel, schoenmaker, en Maria Magdalena Freijssen.

Bij het huwelijk in 1887 geven **Bernardus Helsemans, voogd en landbouwer, en Bartholomeus Freijssen, toeziend voogd en koopman toestemming aan Maria Catharina voor haar huwelijk.**
Haar oom Joannes Wilhelmus Kwanjel,[3] geboren Luijksgestel 13-10-1832, koperteut, dienstknecht (1886-1901), overleden Luijksgestel 18-12-1901, verbleef vanaf ongeveer 1850 in Denemarken, waar hij in 1855 (blijkens een handelsboek over Holsterbro, Noord- Jutland) de handel overneemt van W. Teeuwen en Matthias van der Sterren, welke uit de compagnie traden wegens huwelijk met Deense vrouwen. Indien een koperteut trouwde, dan was hij verplicht uit te treden. Op 18 augustus 1886 liet hij zich in Luyksgestel inschrijven (onder de naam Quanjel) als dienstknecht bij P.J. Borrenbergs.[4] Bij zijn overlijden was zijn beroep nog steeds dienstknecht.

1. Voor bijzonderheden/voorwaarden t.a.v. deze rubriek, zie: www.ngv.nl, onder Gens Nostra.
2. J.T.A.M. Welzen, 'Wie was Joannes Quanjet en wat deed hij in Stevensweert?', in: *Limburgs Tijdschrift voor Genealogie* 5 (1977), pag. 87-88.
3. W.H.T. Knippenberg, *De Teuten, Buitengaanders van de Kempen*, Eindhoven 1974, pag. 162.
4. Regionaal Archief Eindhoven, Bevolkingsregister Luijksgestel, jaar 1893.

Uit dit huwelijk zijn tussen 1888 en 1906 te Luijksgestel elf kinderen geboren, waarvan twee kort na de geboorte overleden. De nummers tussen haakjes verwijzen naar de volgorde van de negen kinderen op de foto van links naar rechts.

1. **Peter Andreas van Ham**, geb. 16-4-1888, overl. Luijksgestel 21-7-1970 (nummer 7).
2. **Peter Antonius van Ham**, geb. 10-4-1889 (nummer 6), landbouwer, overl. Luijksgestel 17-12-1972, tr. Lommel (België) 27-6-1914 **Maria Aldegonda Dirx**, geb. Lommel (België) 21-7-1895, overl. Luijksgestel 14-9-1960, dr. van Adriaan Dirx en Anna Maria Vandijk.

   Uit dit huwelijk zijn 13 kinderen geboren.
3. **Maria Helena**, geb. 10-2-1891, overl. Luijksgestel 8-9-1956 (nummer 1).
4. **Anna Mechelina**, geb. 11-3-1892, overl. Eindhoven 6-2-1968 (nummer 9).
5. **Hendricus Antonius**, geb. 7-3-1894, koperslager, overl. Luijksgestel 5-7-1926 (nummer 4).
6. **Maria Anna Lucia**, geb. 28-12-1895, overl. Steensel 15-5-1953 (nummer 2).
7. **Maria Elisabeth**, geb. 27-10-1897, overl. Luijksgestel 3-11-1897.
8. **Maria Elizabeth**, geb. 14-8-1899, overl. Luijksgestel 15-5-1921 (nummer 8).
9. **Maria Paulina**, geb. 28-5-1901, overl. Luijksgestel 4-9-1911 (nummer 3).
10. **Petrus Johannes**, geb. 23-11-1903, overl. Veldhoven 10-3-1980 (nummer 5).
11. **Wilhelmus Cornelus**, geb./overl. Luijksgestel 16-1-1906.

De foto is gemaakt door een onbekende fotograaf ergens tussen 1908 en 4 september 1911 bij de boerderij van Henricus van Ham en Maria Catharina Kwanjel.

Aan dit nummer werkten mee

Hoofdredacteur

L.F. van der Linden	Postbus 26, 1380 AA Weesp, info@ngv.nl

Aan dit nummer werkten mee

F.W. van Alderwegen	f.w.van.alderwegen@caiway.nl, Laan Van Wateringse Veld 909, 2548 BR 's-Gravenhage
H.R. Bolland	hbolland@zonnet.nl, Kruidbergerweg 27, 2071 RA Santpoort-Noord
Joop Bregman (†)	
Lodewijk van Duuren	lodewijkvanduuren@gmail.com, Theo Thijssenhove 25, 2726 CE Zoetermeer
Toon van Gestel	awjmvangestel@gmail.com, Kasteel Cannestraat 51, 5037 TB Tilburg
Albert Hoekstra	albert.bettina@home.nl, Ligusterberg 17, 4708 LM Roosendaal
Martha Kist	kist.martha@gmail.com, De Tjonger 25, 8939 BV Leeuwarden
Rinus van Langeraad	rintip@hetnet.nl, De Fruittuinen 88, 2132 NZ Hoofddorp
Ruud van der Roest	ruco2@hetnet.nl, Hildsven 240, 1025 MJ Amsterdam
M.Simons-Van Leeuwen	marjosimons@planet.nl, Molenveldweg 6-a, 6114 GG Susteren
Harmen Snel	HSnel@stadsarchief.amsterdam.nl, p/a Stadsarchief Amsterdam, Vijzelstraat 32, 1017 HL Amsterdam
Jos Welzen	welzen@telefonica.net, Berewoutstraat 63, 5211 DJ 's-Hertogenbosch

RUBRIEK Het portret van ...[1]

Frederik Willem Wagner & Jacoba Hemkes

H.R. Bolland

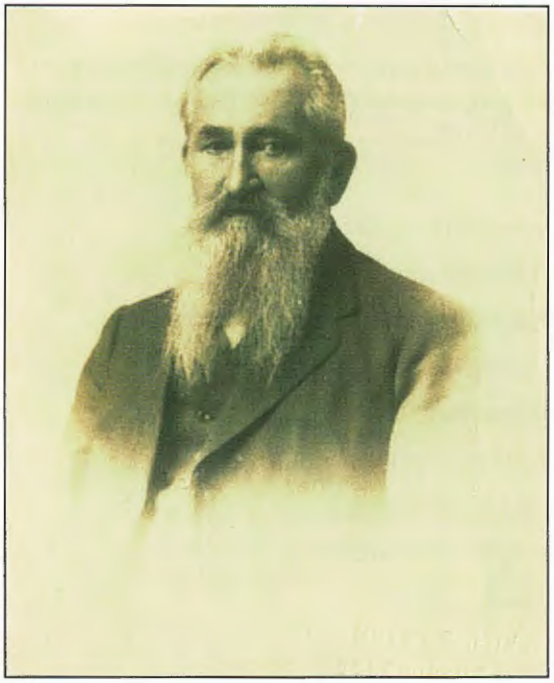

Frederik Willem Wagner, geb. Arnhem 28-2-1848, hoofd van een basisschool, overl. Pretoria (Zuid-Afrika) 10-10-1934, zn. van Heinrich Christian Carl Wagner, wagenmaker, en Johanna Wilhelmina Bos, tr. Stad Hardenberg 29-6-1876 **Jacoba Hemkes**, geb. Drachten 21-9-1849, overl. Pretoria (Zuid-Afrika) 23-6-1902, dr. van Ouwe Klazes Hemkes en Ietje Jelles Hoogeveen.

Uit dit huwelijk zijn tussen 1878 en 1888 te Stad Hardenberg, Tiel en Hilversum zeven kinderen geboren. Het oudste kind is Johanna Willemina Wagner (1878-1976), mijn oma.
Wagner is eerst hoofd van een Christelijke school te Stad Hardenberg en Tiel en daarna van een bijzondere school met de bijbel te Hilversum. Het gezin verhuist op 29 juni 1893 naar Zuid-Afrika. Wagner is daar de stichter van de Staatsmodelschool.

De foto van Wagner is in 1889 door een onbekende fotograaf gemaakt. De foto van Jacoba Hemkes is van rond 1890 gemaakt door W.G. Kuijer & Zonen, 'hofphotographen', Westermarkt 19, Amsterdam.

1. Voor bijzonderheden/voorwaarden t.a.v. deze rubriek, zie: www.ngv.nl, onder Gens Nostra.

Dengering

F.W. van Alderwegen

Bij familiebijeenkomsten kwam niet zelden de afstamming van mijn schoonmoeder Mathilde Kolmus-Dengering en haar zusters ter sprake. Zij vertelde dat haar vader, Willem Anton Marinus Cornelis Dengering, eigenlijk 'von Oven' zou moeten heten. Hij zou uit medelijden geadopteerd zijn door een Friese onderwijzer, Hermanus Cornelis Dengering, woonachtig te Soerabaja. Hij was door zijn biologische ouders, een Von Oven en een inlandse vrouw, verstoten en als jongetje zeer gesteld geraakt op zijn latere adoptievader. Hij liep hem overal achterna. De adoptie zou in het bijzijn van getuigen zijn vastgelegd in de administratie van de toenmalige Bataafsche Petroleum Maatschappij (BPM). Mijn schoonmoeder en haar zusters bezochten te Soerabaja regelmatig het graf van hun vermeende opa Von Oven. Hij zou geboren zijn te Bremen en overleden en begraven te Soerabaja.

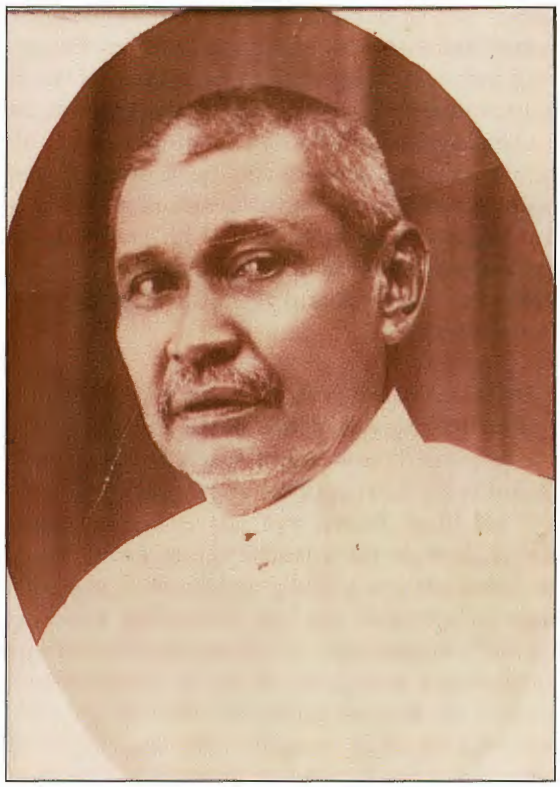

Willem Anton Marinus Cornelis Dengering (1872-1941)

Nu doen dergelijke al of niet terecht vermeende afstammingverhalen wel vaker de ronde. Toch geïntrigeerd, en niet in de laatste plaats door de volle overtuiging waarin het bovenstaande wordt verteld, heb ik een onderzoek gedaan naar de herkomst van de vader van mijn schoonmoeder: Willem Anton Marinus Cornelis Dengering (1872-1941), binnen de familie kortweg opa Dengering genoemd.

Hiervoor heb ik eerst het Centraal Bureau voor de Genealogie (CBG) in Den Haag bezocht en trof daar in een editie van de uitgave *Nederlands Patriciaat* nummer 45 uit 1959 een genealogie Von Oven aan, opgesteld door J. Kalff en F. de Josselin de Jong.

Zoals uit deze genealogie blijkt, is Von Oven een welgestelde familie van kooplieden van oorsprong uit de streek Oldenburg / Hamburg / Bremerhaven. De vroegste vermelding van een de naam in de regeringsalmanakken van Nederlands Indië (= RA) is G. van Oven (Gerhard?) die te Batavia op 10 juli 1818 overlijdt (RA 1819-103). Het voorvoegsel 'van/von' wordt beide gebruikt. Een volgende vermelding is Wilhelm Heinrich von Oven (1822-1876), als kadet bij het Korps Koloniale Marine (RA 1838-A110), en als adelborst (RA 1841-A120). We treffen zijn gegevens aan in de genoemde almanakken op de inwonerslijsten van Soerabaja (1847-1852), Modjokerto (1852), Soerabaja (1854-1856), Pasoeroean (1857-1861), Modjokerto (1866-1876). Omstreeks 1857 begeeft hij zich in de suikercultuur en wordt hij vermeld als ondernemer en administrateur van de suikerfabriek 'De Goede Hoop' te Pasoeroean. Hij wordt tevens vermeld als lid van de subcommissie voor onderwijs te Pasoeroean van het Willem III Gymnasium van Batavia (RA 1860-A328). Het zou mij niet verwonderen als hij bekend was

met het onderwijzend personeel te Pasoeroean, waaronder Hermanus Cornelis Dengering. Omstreeks 1865 voegt zijn twintigjarige neef (zoon van zijn oudste broer) Herman Heinrich Wilhelm von Oven (1844-1891) zich bij hem en wordt aldus ook een suikerlord. We treffen hem aan op de inwonerslijsten van Probolingo (1865) en Modjokerto (1866-1892). Hij huwt te Modjokerto op 9 maart 1878 met Johanna Emelia van Hutten (1860-1952) (RA 1879-213). Zij krijgen (tenminste) zes kinderen. Opmerkelijk is de noot in het Nederlands Patriciaat: 'Hij liet een natuurlijke erkende zoon, geb. 1870, na, uit wie nakomelingen in Nederland'. Het valt niet uit te sluiten dat de gefortuneerde twintiger zijn zaad meerdere keren heeft uitgestrooid bij de verschillende baboes.

Helaas beschikte het CBG niet over achtergrondgegevens van de genealogie Von Oven. Waar de gegevens van de natuurlijke erkende zoon van Von Oven vandaan komen, kreeg ik dus niet helder. Ook het opsporen van de beide auteurs of diens nakomelingen zodat ik bij hen navraag zou kunnen doen, leverde helaas niets op. Een dood spoor dus.

Gelukkig vertelde de enige nog levende zuster van mijn schoonmoeder dat haar moeder, Frederika Dengering-Camphuisen (1887-1977) (oma Dengering), in de jaren vijftig de Koningin had verzocht om afgifte van een Nederlands paspoort, zodat zij en haar kinderen naar Nederland konden vertrekken. Deze mededeling opende mogelijkheden voor verder onderzoek, in Den Haag via het Kabinet der Koningin naar het Nationaal Archief. Aldaar berusten de registers uit die periode van ingekomen stukken bij het Kabinet. Ik trof een tweetal vermeldingen van brieven van oma Dengering aan, waarvan de tweede een herinnering was voor afdoening van de eerste. Beide brieven waren in handen gesteld van de Minister van (en dat was voor mij en de archiefmedewerker niet duidelijk leesbaar) Binnenlandse of Buitenlandse Zaken. Het bleek uiteindelijk Buitenlandse Zaken te zijn (Buza). Nog dezelfde dag van mijn bezoek aan het Nationaal Archief kon ik in Den Haag terecht bij Buza. Een uiterst vriendelijke medewerker stond mij te woord en zocht naar eventuele dossiers over opa Dengering en, raak!, een dossier was er. In dit dossier is alle correspondentie gevoerd in de jaren 1953 tot en met 1956 opgenomen met betrekking tot het vaststellen van de herkomst en dus ook de nationaliteit (van belang voor het eventueel afgeven van Nederlandse Paspoorten aan zijn weduwe en kinderen) van opa Dengering.

Daarnaast kwam de al eerder bedoelde zuster van mijn schoonmoeder op de proppen met een handgeschreven door een ambtenaar van de burgerlijke stand gelegaliseerd uittreksel uit de registers van de burgerlijke stand van Modjokerto, betreffende het huwelijk in 1918 van opa Dengering met oma Dengering. In het uittreksel wordt gememoreerd dat opa Dengering ten tijde van de huwelijksvoltrekking ter vervanging van een afschrift van zijn geboorteakte heeft overlegd een beëdigde verklaring vermeldende zijn geboorte te Modjokerto op 17 januari 1872. Helaas is de bedoelde beëdigde verklaring zoekgeraakt, zodat verificatie van de daarin vermelde gegevens niet mogelijk is.

Probleem voor het vaststellen van de afkomst van opa Dengering was, dat de hoofd- en bijregisters van de burgerlijke stand van Modjokerto, alsmede de dubbelen daarvan in het ongerede zijn geraakt. Uit het Buza dossier van opa Dengering blijkt dat er door de Nederlandse vertegenwoordiging in Indonesië een grondig onderzoek is ingesteld naar de herkomst van opa Dengering. Informatie werd ingewonnen bij de weeskamers en opa Dengering's werkgever, de BPM. Geraadpleegd werden de Regeringsalmanakken over de periode 1872 tot 1899. Nergens werd de geboorte of adoptie van opa Dengering vermeld. Wel werd de eerste relatie van opa Dengering met Wilhelmina de Vos in kaart gebracht.

Uiteindelijk heeft Buza op basis van een gesprek tussen een medewerker van het consulaat te Soerabaja en oma Dengering besloten toch tot de afgifte van paspoorten over te gaan. De strekking van het gesprek was als volgt:

In 1884 woonde opa Dengering te Situbondo. Hij was toen twaalf jaar oud en werd in dat jaar na het overlijden van zijn (adoptie?)vader opgenomen in het gezin Coezée, waar hij tot zijn 15de jaar in huis is geweest. Daarna had hij zijn eigen weg gevonden. De familie Coezée was een bekende familie die uitsluitend te Situbondo woonachtig was. Gezien de oprechtheid van de wijze waarop oma Dengering sprak, werd niet aan de juistheid van haar woorden getwijfeld. Dit gesprek, alsmede het gelegaliseerde afschrift van de huwelijksakte vormden de basis voor het besluit paspoorten te verstrekken. Wonderlijk is wel dat in dit onderhoud een eventuele afstamming van opa Dengering van de familie Von Oven niet aan de orde is geweest.

Voorts is door Buza getracht een verband te leggen tussen Hermanus Cornelis Dengering en opa Dengering. Ook hiervoor heeft het nodige zorgvuldige onderzoek plaats gevonden. Enig verband door geboorte of adoptie is niet gevonden.

De vindplaats van het dossier W.A.M.C. Dengering is het Nationaal Archief, Archief Hoge Commissariaat Djakarta, code 321.210.4.

Onderstaand fragment genealogie is gebaseerd op de gegevens van Buza en het afschrift van de huwelijksakte.

I. **Hermanus Cornelis Dengering** (ook wel Dengerink, Dengerinck), geb. (waar en wanneer is onbekend, de uitgangsvorm (ing/ink) is Saksisch genitief, dus het gebied van oorsprong is waarschijnlijk Achterhoek/Overijssel), eerste (hulp-) onderwijzer op openbare lagere scholen te Bandoeng (Preanger) (1868-1869), Batavia (1870-1871), Banda (1873-1875), Probolingo (1876), Modjokerto (1877-1878) en Panaroekan (Besoeki) (1884), overl. Panaroekan (Situbondo) 13-6-1884, relatie met **Sijam**, inlands vrouw.

UIT DEZE RELATIE (AL OF NIET DOOR ADOPTIE):

II. **Willem Anton Marinus Cornelis Dengering**, geb. Modjokerto 17-1-1872, boormeester Dordsche Petroleum Maatschappij, later BPM, overl. Soerabaja 19-2-1941, relatie (1) (geen huwelijk) **Wilhelmina de Vos**; tr. (2) Modjokerto 28-10-1918 **Frederika Camphuisen**, geb. Modjokerto 24-2-1887, overl. Zwolle 16-11-1977, dr. van Johannes Pieter Camphuisen en Karsina, inlandse vrouw.

UIT DE EERSTE RELATIE:

1. **Willem Cornelis de Vos**, overl. Modjokerto 16-6-1945, tr. Soerabaja 26-2-1926 **Elisabeth Griët**, geb. Probolinggo 1-3-1905.
   Hij wijzigde in 1903 zijn achternaam in: Dengering.
   Uit dit huwelijk zijn in ieder geval drie kinderen Dengering geboren.

UIT HET HUWELIJK (O.A.):

2. **Mathilde Dengering**, geb. Soerabaja 17-10-1922, tr. **Alexander Kolmus**, geb. Sidohardjo 21-7-1916, sergeant-majoor instructeur artillerie KNIL, overl. 's-Gravenhage 14-7-1985.
   Uit dit huwelijk is te Palembang in 1947 een dochter Marijcke Kolmus geboren, mijn vrouw.

Conclusies

1. De geboorte of een eventuele adoptie van opa Dengering is nergens vastgelegd. Het enige houvast voor wat betreft zijn afstamming van Hermanus Cornelis Dengering is het afschrift van zijn huwelijksakte.
2. Van een afstamming van opa Dengering van de familie Von Oven wordt nergens gewag gemaakt. Het familieverhaal is dus niet door nader onderzoek met feiten te onderbouwen.
3. Hermanus Cornelis Dengering is vóór 1868 niet in Indonesië te traceren, maar ook niet in Nederland. Duidelijk is dat hij een onderwijzer was en gezien zijn naam mogelijk afkomstig is uit de Achterhoek of Overijssel.

RUBRIEK **Het portret van ...**[1]

Theodorus van Leeuwen & Agatha Bergman

Marjo Simons-Van Leeuwen

Theodorus van Leeuwen, geb. Stompwijk 12-11-1879, kruidenier te Leidschendam, overl. Voorburg 24-2-1926 zn. van Willibrordus Wilhelmus van Leeuwen (1839-1909),[2] landbouwer, en Anna Westgeest (1847-1925), tr. Veur (Leidschendam) 8-8-1906 **Agatha Bergman**, geb. Veur (Leidschendam) 1-10-1872, overl. Voorburg 15-6-1922, dr. van Nicolaas Bergman (1836-1924), arbeider, en Maria van Haasteren (1844-1903).

Uit dit huwelijk werd te Stompwijk één kind geboren, te weten: Willebrordus Leonardus (1915-1984). Theodorus van Leeuwen en Agatha Bergman zijn mijn grootouders.

De foto is hun trouwfoto uit 1906, gemaakt door fotograaf W.F.A. Delboy, Passage 22, Den Haag.

1. Voor bijzonderheden/voorwaarden t.a.v. deze rubriek, zie: www.ngv.nl, onder Gens Nostra.
2. Zijn halfbroer Nicolaas van Leeuwen (1829-1926) is geportretteerd in: Anneke Brabander-Van Heiningen, 'Het portret van ... Nicolaas van Leeuwen en Catharina van der Harg', in: *Gens Nostra* 66 (2011), pag. 667. Hun beider vader is Nicolaas van Leeuwen (1789-1869).

Populatiegenealogie

Theorie en praktijk van afstamming en verwantschap

Toon van Gestel

Inleiding: stambomen te over

Als het over stambomen gaat, gaat het vaak over verschillende zaken. Niet alleen onder genealogen; ook biologen houden zich met stambomen bezig. Sinds de evolutietheorie de 'natuurlijke historie' omvormde tot een moderne wetenschap staan afstammen en erven zelfs aan de basis van de levenswetenschappen. Zij zijn daarmee ook een historische wetenschap geworden (van Gestel 2008), waarvan de tijdslijn geen duizenden, maar enkele miljarden jaren terug gaat tot aan het ontstaan van leven op aarde (Dawkins 2004). Wie, zoals ik, opgeleid is als geneticus en actief is als genealoog, krijgt dus te maken met allerlei opvattingen over wat een stamboom is.

Genealogen, laat staan de buitenstaanders, hebben het niet altijd over hetzelfde (Schutte 1984). Is een stamboom bijvoorbeeld een genealogie van vader op zoon, een stapeling van gezinsoverzichten, waarbij wij er voor het gemak van uitgaan dat de dochters tot het geslacht van de echtgenoot gaan behoren. Erg bij-de-tijd klinkt het niet. De inzichten van de genetische gelijkwaardigheid van de moeder vanuit de – inmiddels ook al – klassieke genetica lijken nog niet verwerkt te zijn. De positie van een bastaard, kinderen van ongehuwde moeders, de verwerving van de familienaam via de moeder zijn er niet afdoende in geregeld. Meestal leidt het tot extra constructies, maar waar één oplossing volstaat, dienen er geen twee te zijn. Een van de oudste regels voor het opzetten van een juiste redenering staat bekend als Ockam's scheermes en luidt: 'Pluralitas non est ponenda sine necessitate'. Vrij vertaald: Houd je bij het ene, als dat volstaat. De absurditeiten, waartoe het niet nakomen van die regel leidt, heb ik al eerder beschreven. (van Gestel 2000). Het voorstel van de naamgenealogie signaleert in elk geval het probleem. Waar de traditie van een familienaam ontbreekt of laat is ingevoerd, levert de klassieke genealogie evenmin een passend kader, zoals voor jonge Friese, joodse en buitenlandse geslachten. Zouden die eerst met de naamsaanneming beginnen? Dat beoefening van de klassieke genealogie – hoe ver ben je al? – velen groot genoegen brengt en zeer waardevolle werken heeft opgeleverd, nog steeds oplevert en zal blijven opleveren is overigens niet in tegenspraak met de constatering, dat de klassieke genealogie niet het antwoord kan zijn op de vraag naar onze afstamming.

Wie ook de moeder eert als voorouder begint met een kwartierstaat. Een kwartierstaat omvat enkel voorouders en niet de naaste verwanten. Een deel van dit probleem wordt al enige tijd ondervangen door bij elk voorouderpaar de gehele gezinssamenstelling te vermelden incl. de aangetrouwden. In de staat krijgen onze voorouders een kwartiernummer. Sommige zelfs meer dan één, omdat we meermalen van dezelfde persoon kunnen afstammen. Menige kwartierstaat eindigt nadat de laatste voorouder is vermeld met een vloed aan nummers vanwege deze kwartierherhaling (bijvoorbeeld Adriaenssen 1988). Nu stammen we niet af van nummers, maar van mensen. Kwartierstaten in afstammingslijnen, zoals die van Van Wimersma Greidanus laten van één persoon meerdere lijnen aftakken en geven daardoor een beter beeld van iemands afstamming en een begin van een oplossing (van Wimersma Greidanus 1994). Een kwartierstaat – hoeveel heb je er al? – geeft wel een beeld van het voorgeslacht van één persoon, maar andere verwanten met een gedeelde afstamming blijven grotendeels buiten beeld.

De parenteel geeft in elk geval alle nakomelingen van een persoon. Dochters doen volwaardig mee en de buiten echt geborenen horen erbij. Alle verwanten en ververwanten – althans die via deze

voorouder – komen in beeld. Karel de Grote is het grote perspectief voor menig genealoog; in diens parenteel voorkomen geeft de onderzoeksinspanning extra bevrediging – je hoort er ook bij –. En soms nemen we daartoe al te gemakkelijk aannames van anderen over. Maar afstammen van Karel de Grote doe je altijd meerdere malen en met de zonen van de grote Karel komen al de eerste problemen: met welke begin ik mijn afstamming? En neem nu bijvoorbeeld de prinses van Oranje: welke van de vele afstammingslijnen van de Vader des Vaderlands kies je, hoe zorg je ervoor dat je vervolgens niet bij de koning van Hispanje uitkomt, maar via Emma of via haar man de rechte(?) lijn kiest? En aan al die andere voorouders en hun nakomelingschap zijn we dan nog niet toegekomen?

Daarvoor is er het geneagram of, minder deftig, de schakel: interessante verwantschappen geven we weer in een schema, zodat we toch nog aandacht kunnen schenken aan verre verwanten, de moeite van het vermelden waard; of we lichten ingewikkelde familieverbanden nader toe – zo zit dat –. Biologische stambomen uit de schoolboekjes zijn bijna altijd geneagrammen. Het gaat er dan om om de erfelijkheid van eigenschappen te illustreren. Die erfelijkheid is onafhankelijk van het geslacht van de ouder, de wettelijkheid van de relatie van de ouders en hangt zelden van maar 1 ouder af, waardoor meerdere families erbij betrokken zijn. Geneagrammen worden vaak gebruikt als illustratie of als een extra. In het vervolg wordt het geneagram de basis van de stamboom. Maar dan niet als schakel tussen twee of enkele personen, maar als de weergave van de afstamming en verwantschap van zoveel mogelijk personen. Zodat iedereen erbij hoort.

Genealogische stambomen gaan altijd over personen. Biologische stambomen gaan over groepen: bijvoorbeeld de afstamming van de mens, de verwantschap der zoogdieren, de stamboom der vogels. Er komt geen individu in voor. Een tweetal uitgangspunten wordt vooraf bekend verondersteld:

1: individuen van verschillende soorten krijgen geen jongen, tenzij onvruchtbare, zodat de afstammingslijn daar stopt en men er verder geen rekening mee hoeft te houden. Tussen de verschillende soorten komt dus geen uitwisseling van partners voor. Aan de basis van elke soort staat een beperkte groep gemeenschappelijke voorouders; we noemen die Adam en Eva.

2: Individuen horen bij een populatie, een beperkte groep. We laten de overlap met andere groepen van dezelfde soort buiten beschouwing. Populaties hebben een verleden, een heden en een toekomst. De individuen in het verleden zijn de voorouders van die in het heden, zoals zij weer hun nakomelingen zullen hebben in de toekomst. Populaties kennen een geschiedenis: zij beginnen, splitsen op of versmelten met anderen; zij groeien, zij verhuizen, zij krimpen; mensen verlaten de groep; mensen van elders worden opgenomen. In gang gezette processen kunnen in de kiem worden gesmoord of stagneren. Met de genealogische beschrijving van populaties begint de populatiegenealogie. Deze biedt een goede theoretische basis voor de kennis en de praktijk van het onderzoek aan stambomen: dat wil zeggen voor de beoefening van de genealogie.

Maar eerst iets over het afstammen zelf en wat dat proces teweeg brengt.

De modellen van de klassieke genealogie (genealogie, kwartierstaat, parenteel en geneagram) zijn onvoldoende in staat om de werkelijkheid van afstamming en verwantschap weer te geven. In biologische stambomen komen geen personen, maar groepen voor. Populatiegenealogie vult die groepen met personen en geeft aan stamboomonderzoek een nieuwe theoretische basis.

De macht van het getal twee

$2^1 = 2$	$2^{11} = 2000$
$2^2 = 4$	$2^{12} = 4000$
$2^3 = 8$	$2^{13} = 8000$
$2^4 = 16$	...
$2^5 = 32$	...
$2^6 = 64$	$2^{20} = 1$ miljoen
$2^7 = 128$	...
$2^8 = 256$	...
$2^9 = 512$	$2^{30} = 1$ miljard
$2^{10} = 1024$	$2^{40} = 1$ biljoen

Een mens heeft twee ouders, vier grootouders, acht overgrootouders, enz. De nummers, waarmee we onze voorouders in een kwartierstaat

aanduiden nemen aanvankelijk langzaam maar gestaag toe, en uiteindelijk wordt ook hier het karakter van de exponentiële groei duidelijk: er zijn grenzen aan de groei. In 1700 heeft het aantal nummers in een kwartierstaat de omvang van een dorpsbevolking uit die tijd. In 1400 is het gelijk aan de toenmalige bevolking der Lage Landen; in 1100 overschrijdt het de toenmalige wereldbevolking en in 800 bedraagt het aantal nummers vele malen het aantal mensen, dat ooit geleefd heeft.
Veel voorouders komen dus meer dan een maal in een kwartierstaat voor, omdat we langs meerdere lijnen van hen afstammen. Dat geldt niet alleen voor elke probant afzonderlijk, maar voor iedereen. Mensen van nu delen mensen van toen met elkaar als voorouders. Vroeg of laat hebben we allen één gemeenschappelijke voorouder (de MRCA of Most Recent Common Ancestor) en niet veel daarvoor stamt iedereen van nu af van iedereen van toen, tenzij dezen geen nageslacht, althans niet in het heden hebben (het identical ancestors point = IPA) (Dawkins 2004). De meesten van ons zullen thuis horen in een beperkte groep en we hoeven dus niet zo ver terug in de tijd voor de eerste kwartierherhaling (en zo de MRCA van onze ouders te vinden).
Als we van het verleden naar het heden gaan vinden we bij de nakomelingschap van onze voorouders hetzelfde verschijnsel. Als de bevolking niet of slechts langzaam groeit krijgt elk ouderpaar gemiddeld twee kinderen die zelf ook weer ouder worden. Daardoor groeit de nakomelingschap, zoals voor de nummers in een kwartierstaat hiervoor is beschreven. Hierbij komt nog de extra bevolkingsgroei door de demografische transitie (Van Gestel 2009). In deze periode neemt eerst het aantal gevallen van vooral kindersterfte af en vervolgens pas het aantal geboorten. In Nederland begint deze transitie rond 1800 en wordt met de ouders van nu voltooid. Deze extra groei betekent een vertienvoudiging van de Nederlandse bevolking. De populatiegenealogie neemt het gemeenschappelijke van het voorgeslacht als uitgangspunt en brengt daardoor zo zoveel mogelijk mensen op een noemer.

Voorouders delen nakomelingen met elkaar, zoals nakomelingen dat doen met hun voorouders.

In de populatiegenealogie is het gemeenschappelijke voorgeslacht het uitgangspunt.

Een verknoopt vlechtwerk met een gemeenschappelijk voor- en nageslacht

Hoe komt een gemeenschappelijk nageslacht tot stand? Om daar achter te komen kun je het beste beginnen met het verzamelen van gegevens van een kleine gemeenschap over enkele generaties. Dat is bijvoorbeeld gebeurd met de bevolking van geïsoleerde eilanden als Tristan da Cunha en Pitcairn Island. Alle huidige bewoners van die eilanden hebben een gemeenschappelijk voorgeslacht in de enkelingen, die zich er destijds vestigden. Nieuwkomers ontbreken of zijn schaars. Bij Tristan da Cunha gaat het om acht mannen uit vijf verschillende landen (waaronder Green uit Nederland) en om zeven vrouwen, waaronder twee zusterparen, die zich daar vanaf 1816 gevestigd hebben. In 1961 werd de bevolking na een vulkaanuitbarsting geëvacueerd. Bij terugkeer in 1963 is een jonge echtgenoot zijn vrouw naar het eiland gevolgd: zo is er een familienaam bijgekomen. Er wonen nu een kleine 300 nakomelingen. Bij een dergelijke bevolking in opbouw zie je de eerste twee generaties nog verschillende losstaande gezinnen van ouders en kinderen. Maar voor een 3de hebben zij elkaar nodig. Door onderlinge huwelijken worden de afzonderlijke gezinnen met elkaar verbonden, zodat het aantal losse groepen afneemt. Uiteindelijk hoort iedereen bij elkaar (Zwart 1976). Er is dan een verknoopt vlechtwerk ontstaan. De oudste ouderparen worden aan de onderzijde geplaatst. Zij wortelen het vlechtwerk in het verleden en verbinden het met hun eigen afkomst elders. Als neef/nicht- en achterneef/achternicht-huwelijken vermeden worden, zal de onderlinge vervlechting in de 4de en 5de generatie snel toenemen. De oudste ouderparen krijgen een steeds groter aandeel in de jongste generaties, de een meer en de ander minder.
Tenslotte wordt het onvermijdelijk, dat er huwelijken tussen verwanten worden gesloten. De bevolking vormt dan een echte populatie: een groep personen met gemeenschappelijk voor- en nageslacht. Afstammen en verwantenvorming is een proces, iets dat gebeurt. Dit proces herhaalt zich in nieuwe generaties. Hierbij worden de oudste

generaties steeds verder naar het verleden teruggeschoven.
We kunnen zo de volgende stappen onderscheiden, die op elkaar volgen en deels tegelijkertijd plaats vinden:

1. Er worden gezinnen gevormd.
2. Door onderlinge huwelijken worden de gezinnen met elkaar verbonden: er ontstaat een verknoopt vlechtwerk.
3. De bovenbouw (de jongste generaties) vormt een gemeenschappelijk nageslacht.
4. Een van de stichters van de populatie wordt de gemeenschappelijk voorouder van iedereen (de MRCA).

Het proces van samenbundelen voordat er van een gemeenschappelijke vooroudерpaar sprake is.

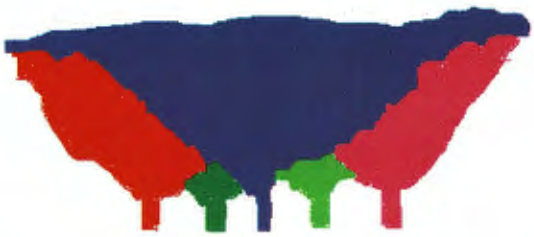

In de jongste generatie stamt iedereen af van hetzelfde ouderpaar

5. Allen, die aan het begin stonden van de populatie, zijn de voorouders van iedereen in de bovenbouw: het samenvloeiïngspunt (= identical ancestors point).
6. Ook de nakomelingen van één ouderpaar krijgen onderling kinderen.
7. De stappen vier en vijf worden ook van toepassing op de jongere generaties. De MRCA en het samenvloeiingspunt verschuiven naar jongere generaties. Hierdoor ontstaat een onderbouw van de oudste generaties en een bovenbouw van de jongste.

Er vormt zich een hoofdlijn De jongste generatie stamt af van één kind: de stamhouder.

8. Dit laatste is het continue proces, dat altijd en overal plaats vindt.

Het proces van afstammen kun je het beste bestuderen aan een kleine geïsoleerde bevolking. De patronen van afstamming en de structuur van een bevolking, die je daar ontdekt kun je ook toepassen op andere gemeenschappen. Daar gebeurt hetzelfde.

De populatie-genealogische methode

Er bestaan zogenaamde dorpsboeken, zoals de bekende Sippenbücher in Duitsland, waarin de plaatselijke bevolking beschreven wordt. Deze weergave gebeurt met alfabetisch gerangschikte gezinsstaten, meestal zonder dat bij de ouder in de ene staat verwezen wordt naar het kind, dat zij/hij vroeger was in de andere staat. Een na Wereldoorlog II uitgegeven Duits handboek voor het samenstellen van Sippenbücher verbiedt zelfs nadrukkelijk om verder te gaan, dan enkel een alfabetische weergave (Hofmann 1957). Overigens: daar op dat moment heel begrijpelijk. Een enkele uitgave stipt de onderlinge samenhang wel aan en verwijst ernaar, dat dezelfde personen in verschillende kwartierstaten voorkomen (Putman 1983). Ook zijn er artikelen, die meer systematisch de overlap in kwartierstaten van personen uit eenzelfde dorp of eenzelfde streek hebben onderzocht, maar de stap, om juist dat tot uitgangspunt van een stamboom te maken zet niemand. Ook de publicaties van uitgebreide parentelen beperken zich tot het nageslacht van die ene probant.

Het publiceren van de genealogie van de zeven (inmiddels acht) geslachten van Tristan da Cunha zou geen recht doen aan de werkelijkheid: de huidige bevolking is het gemeenschappelijke nageslacht van de eerste bewoners. En een reeks alfabetische gezinsstaten al helemaal niet. Om die verwantschap en afstamming te beschrijven is het zaak het gemeenschappelijk nageslacht zo groot mogelijk te kiezen. Daarom zou het het beste zijn met de grootste nakomelingschap van het eiland te beginnen. Het is niet onwaarschijnlijk, dat een van de beide zusterparen daardoor aan het begin zou staan van de genealogie van het eiland. De keuze voor de grootste nakomelingschap vormt het begin van de populatie-genealogische methode, waarmee de onderlinge verwantschap van een bevolking beschreven kan worden (van Gestel 2003).

Deze methode heb ik ontwikkeld aan de hand van mijn eigen onderzoek naar de onderlinge verwantschap van de bevolking van de (voormalige) gemeente Borkel en Schaft (thans Valkenswaard) (van Gestel 1998). Daarbij heb ik me beperkt tot de bevolkingsadministratie (Burgerlijke Stand en bevolkingsregister) voor zover beschikbaar als bron. De gemeente telde in 1865 525 inwoners. Het gaat hierbij dus niet om het klapperen of om een bevolkingsreconstructie, maar om het per akte en per folio verwerken van alle familieverbanden, die in deze bronnen aanwezig zijn, kortom van het gebruiken van alle beschikbare genealogische informatie. De interne samenhang wordt dus onmiddellijk en ter stond en niet achteraf aangebracht. Met de hulp van een computerprogramma is het resultaat opgeslagen in een populatiebestand. Bij de opbouw van dit bestand blijkt al, dat er duidelijke verschillen zijn in het aantal nakomelingen. In de praktijk heb ik bij de grote parentelen een gelijk aantal nakomelingen niet aangetroffen. Ook trouwen ververwanten met elkaar; feitelijk is dat onvermijdelijk. Dat blijkt na zes tot zeven generaties een normaal patroon te zijn. De (verre) verwantschap wordt dan niet meer als zodanig ervaren en de familieband vormt geen beletsel meer voor gezamenlijk ouderschap. Kwartierherhaling gebruik ik dan ook als het signaal, dat een afstammingsgroep zich heeft opgesplitst in meerdere takken.

Bij het ordenen van een bestand kies ik eerst voor de grootste parenteel binnen de bevolking en dan binnen deze parenteel voor de grootste tak. Door hier systematisch mee verder te gaan, kan ik zoveel mogelijk personen onderbrengen in zo weinig mogelijk groepen. Deze groepen, die al onzichtbaar in het netwerk aanwezig zijn, worden zo aan het licht gebracht (geïdentificeerd) en afgezonderd en vervolgens geordend volgens het model van de stambomenboom (zie de volgende paragraaf). Bij deze bewerking worden knopen doorgehakt en het vlechtwerk wordt steeds minder omvangrijk. Meestal verdwijnt tenslotte de onderlinge samenhang en valt het uit elkaar bijvoorbeeld in een aantal afzonderlijke deelbestanden van geringe omvang of worden grotere groepen zichtbaar, die slechts zijdelings met het geheel verbonden waren. Ook dit komt in de volgende paragraaf aan de orde.

Bij het ontwikkelen van de methode heb ik vooraf enkele uitgangspunten geformuleerd:

1. er wordt geen onderscheid gemaakt tussen man en vrouw;
2. elke persoon komt slechts één keer voor;
3. de groepen zijn zo groot mogelijk;
4. bij kwartierherhaling binnen een groep wordt deze opgesplitst;
5. de band met een bloedverwant wordt niet verbroken ten behoeve van een aanverwant.

Dit laatste uitgangspunt wordt na de beschrijving van de methode praktisch uitgewerkt.

De hieruit voortvloeiende methode komt in het kort op het volgende neer:

a. bepaal wie de meeste nakomelingen heeft en verwijder dit paar met alle nakomelingen uit het geheel;
b. herhaal deze stap steeds opnieuw, totdat het restbestand uit elkaar gevallen is;
c. waar kwartierherhaling voorkomt, doe je hetzelfde met elke volgende generatie, totdat je de generatie bereikt, waar de kwartierherhaling verdwijnt; dit wordt herhaald totdat alle kwartierherhaling verdwenen is.

In de praktijk kun je deze stappen het beste combineren. De methode werkt als een algoritme: dat wil zeggen dat als je de methode eenmaal in gang

gezet hebt, deze door herhaling vanzelf verloopt tot aan het einde. Hij is dus geschikt om geautomatiseerd te worden.

Hieronder volgt een voorbeeld als toelichting op de bovenstaande beschrijving. Eerst wordt vastgesteld welk(e) ouder(paar) met de meeste nakomelingen in het bestand voorkomt. Vanuit dat paar wordt in elke volgende generatie de nakomelingschap beperkt tot die van het kind (zoon/dochter) met de meeste nakomelingen. Het gaat om het door mijzelf opgebouwde bestand BEiVaWa, waarvan het eerder vermelde bestand van Borkel en Schaft deel uitmaakt (zie de stamboomcontainer met die naam op www.ngv.nl).
De stappen moeten van onder naar boven gelezen worden. In volgorde:

Naam	geboortejaar	aantal nakomelingen	aantal generaties	wel of geen kwartierherhaling
Nicolaus Kwinten	1840	94	4	niet
Francis Kwinten	1809	221	5	wel
Nicolaas Kwinten	1770	355	6	wel
Elisabeth van de Vloet	1749	823	7	wel
Lucas van de Vloet/ Anna Baas	1720	1145	8	wel

Hiermee is de hoofdlijn van de eerste parenteel gevonden en kan de eerste stap worden uitgevoerd. Nicolaus Kwinten en zijn nageslacht wordt daarbij uit het geheel verwijderd en in een afzonderlijk bestand ondergebracht met als code 1.1. In de lijn vanaf zijn naamgenoot en grootvader komt dan geen kwartierherhaling meer voor zodat deze met de resterende nakomelingschap als 1.2 wordt afgezonderd. In de afstammingslijn van diens moeder Elisabeth komt dan nog steeds kwartierherhaling voor. Haar dochter Maria is nu degene met de meeste nakomelingen en zij wordt de stamhoudster van de zijtak 1.3, waarna een tweede dochter Henrica als 1.4 volgt. Daarmee is nog niet alle kwartierherhaling uit de parenteel verdwenen, maar wel die bij moeder Elisabeth: zij komt nu aan de basis van 1.5. Van de kinderen van haar zus Adriana is van Robertus Smolders het meeste nageslacht in het bestand achtergebleven. Nadat ik hem en de zijnen als 1.6 verwijderd heb is de kwartierherhaling in parenteel 1 verdwenen, zodat Lucas en Anna als 1.7 overblijven.

Van de 940 nakomelingen van Rombout Verbeek zijn er nu nog 723 in het bestand aanwezig, waarmee hij de volgende is om met de zijnen verwijderd te worden. Dit gebeurt in drie fragmenten, die alle op de hoofdlijn liggen. Omdat een van de doorgehakte knopen 2.3 met 1.7 verbindt worden de twee parentelen op die plaats met elkaar verbonden, dus op een zo laag mogelijk niveau.

Dit leidt tot het volgende beeld van de stambomenhaag in opbouw van BEiVaWa

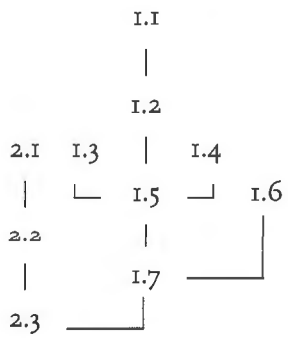

Hierna kunnen er nog vele parentelen uit het geheel worden afgezonderd, die elk wel steeds

kleiner zijn. Vanaf de 13de parenteel raken er ook groepen los van het geheel.
Het resultaat in het algemeen is dus een gefragmenteerd bestand, bestaande uit twee soorten groepen, die wel heel erg doen denken aan de klassieke 'vrienden ende magen': er is dus niets nieuws onder de zon!
1: ouderparen met hun nakomelingen, die successievelijk uit het bestand gehaald zijn en die ik afstammingsgroepen noem (de vrienden);
2: groepen, die bij het opdelen losgeraakt zijn en die ik verwantengroepen noem.
Deze lijken nog het meest op een populatie in de beginfase: veel ouderloze paren met nakomelingen, die vooral door aanverwantschap onderling verbonden zijn (de magen).
Door het verbod op kwartierherhaling kunnen beide groepen in fragmenten zijn opgedeeld.

Toelichting bij uitgangspunt 5:
N.B. m = man, v = vrouw, d = dochter en z = zoon.
∞ = twee ringen symboliseren de relatie tussen twee personen; met die twee personen vormen zij een knoop. Het zijn de knopen, die de delen van het vlechtwerk verbinden en die bij het toepassen van de methode worden doorgehakt.
↑ = er zijn oudere generaties in het bestand aanwezig, die deze personen met het geheel verbinden.

banden door bloedverwantschap zijn verbroken. Omdat dit niet logisch is, schrijft uitgangspunt 5 voor, dat de knoop tussen B en C wordt doorgehakt (rechts) en niet die tussen A en B.

De populatiegenealogische methode is het instrument om genealogische populatiebestanden te bewerken. Er ontstaan onderling samenhangende afstammingsgroepen en verwantengroepen. Elk van deze groepen kan opgedeeld zijn in fragmenten, zodat er in een deelbestand geen kwartierherhaling voor komt.

Het bos, de haag en de boom

Bij de bewerking van een bestand kunnen drie situaties ontstaan. Welke ontstaat hangt samen met het tijdsbestek, waarover gegevens verzameld zijn en de omvang van het onderzoeksgebied. Een bestand bijvoorbeeld waarin (door mijzelf) het voorgeslacht van de Europese vorsten is verzameld, omvat weliswaar een groot gebied, maar het vormt toch een soort sociaal Tristan da Cunha. De eis van 'Ebenbürtigkeit', waardoor men alleen binnen de eigen kring trouwt, isoleert deze groep afdoende. De vermenging met de burgerij door het voortbrengen van bastaarden is hierbij eenrichtingsverkeer: burgers stammen wel af van vorsten, maar (tot onlangs)

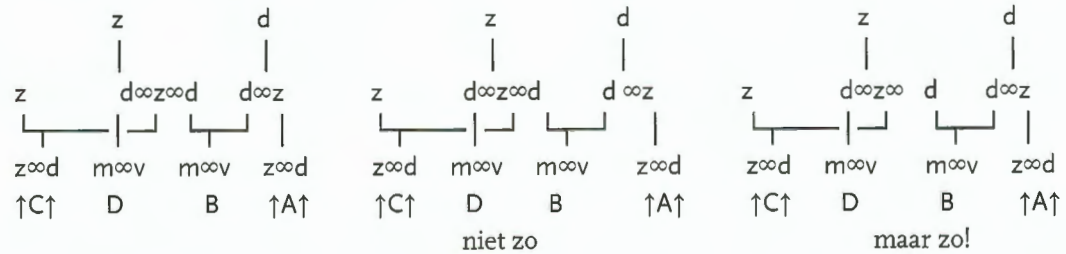

Als in het bovenstaande voorbeeld (links) A tot de grootste parenteel behoort, zal deze volgens de beschreven methode met alle nakomelingen uit het geheel verwijderd moeten worden. Hiertoe wordt de knoop met de dochter van B doorgehakt. Het echtpaar B en zijn 2 dochters blijft dan via C met het geheel verbonden, vanwege het kinderloze huwelijk van C met B (midden). De aanverwantschap blijft dan in stand, terwijl de vorsten niet van burgers. Omdat dit voorgeslacht teruggaat tot (de voorzaten) van Karel de Grote bestrijkt het een zeer lange periode. Bij diens kinderen begint de keuze voor de grootste nakomelingschap, stap voor stap, generatie na generatie. Bij elke stap kiezen we de ene nakomeling, waarmee we verdergaan, totdat we diegene treffen, waarbij geen kwartierherhaling meer optreedt. We hebben dan meer dan 1000 jaar

afgelegd van Lodewijk de Vrome (geboren 778) tot Maria Annunciata van Beide Siciliën (geboren 1843). De doorlopen lijn is de hoofdlijn in de gemeenschappelijke afstamming van de Europese vorsten. Op deze lijn vinden we de MRCA (zie hiervoor) in de persoon van erfstadhouder Willem IV. Vanaf Maria Annunciata terug in de tijd kunnen we het bestand opdelen in fragmenten, zodat we voldoen aan het verbod op kwartierherhaling. Voor de prinses van Oranje hoeven we geen keuzes te maken, want deze komt vanzelf tot stand (en verloopt via koningin Emma) (van Gestel 2002). Tijdens het opdelen, raken verwantengroepen los van het geheel en bij de laatste stap blijkt het restbestand uiteengevallen te zijn. Er is dus maar één nakomelingschap, dat uit het bestand gehaald kan worden (en dat blijkt volgens verwachting te horen bij een van de voorouders van Karel de Grote). Vanaf het laatste en oudste fragment kunnen we deze bouwstenen rangschikken langs de hoofdlijn, waarbij we de verwantengroepen weer verbinden op de plaatsen, waar zij zijn losgemaakt. Het resultaat is een stambomenboom (van Gestel 2008).

Voor een stambomenboom is de periode van de bevolkingsadministratie te kort. Als daar de grootste nakomelingschap uit het geheel is losgemaakt, is het bestand nog grotendeels intact. Er blijken nog heel wat nakomelingschappen in schuil te gaan. Voor Borkel en Schaf kwam ik op 17 groepen; met Dommelen (thans ook gemeente Valkenswaard) erbij kwam ik op 27 groepen.
Al deze groepen delen nakomelingen met de grootste groep. Er is er geen, die met een ongedeelde nakomelingschap uit het geheel kan worden losgemaakt. Er is onderling steeds sprake van overlap en zo ontstaat er een structuur, waarin één groep een centrale plaats inneemt, namelijk de grootste afstammingsgroep. Een aanmerkelijk deel van de jongste generaties hoort daarbij. Deze groep is verbonden met een groot aantal kleinere groepen. Dit noem ik een stambomenhaag.
Als het gebied, waarvan gegevens verzameld worden, groter wordt, zal er een moment komen, dat er nog een afstammingsgroep te voorschijn komt, waar geen sprake is van overlap met een grotere groep. Er is dan sprake van een stambomenbos.

Mijn bestand van Borkel en Schaft en Dommelen is inmiddels flink uitgebreid; ook van Westerhoven, Riethoven en Aalst zijn alle beschikbare gegevens verwerkt; aan Waalre, Valkenswaard, Luiksgestel en Bergeijk wordt verder gewerkt en met Stratum is een heel bescheiden begin gemaakt. Nog steeds is het een stambomenhaag. Op grond van deze ervaring schat ik dat het stambomenbos van Nederland uit zo'n 300 aartsouders zal bestaan, die elk het middelpunt vormen van een stambomenhaag.

Er zijn drie mogelijkheden bij het structureren van een verknoopt vlechtwerk: de stambomenboom, de stambomenhaag en het stambomenbos. Deze drie vormen hangen samen met de doorzochte tijd en de omvang van het doorzochte gebied.

De vier-trapsraket

Om in een verknoopt vlechtwerk een individu te vinden, gaan we eerst op zoek in het stambomenbos naar de juiste stambomenhaag. Als voorbeeld kies ik de haag van de Friese Wouden (stap 1) (van Gestel 2012), die ik ontleen aan de verwerking van het gegevensbestand van Frans van Heijningen (van Heijningen 2010). Ene Walter staat daar aan het begin van de hoofdlijn. De haag is hieronder weergegeven. Sjoukje Jelles Veenstra bv, in 1812 in Rottevalle geboren en nog datzelfde jaar overleden hoort in afstammingsgroep 26 (stap 2) (zie ↑). Die groep heeft een eenvoudige vorm: een stamboom met vier verwantengroepen. Sjoukje vinden we in verwantengroep 26ß (stap 3), als enige van de jongste generatie (stap 4). Zij heeft een tante, die de groep verbindt met afstammingsgroep 26, waar haar nicht Sjoukje Sjoerds van Bruggen thuishoort. Frans van Heijningen, de samensteller van het bestand vindt een plaats in groep 2.

Op elk niveau herkennen we eenzelfde weerkerend patroon: een onderbouw, die de boom in het verleden wortelt en een zich vertakkende bovenbouw. Dit verschijnsel, waarbij een patroon bij elke vereenvoudiging steeds weer terugkeert, komt bij vele ingewikkelde systemen voor en staat bekend als een fractal. Het betekent, dat

verwantschap en afstamming zo ingewikkeld in elkaar zitten, dat het niet mogelijk is deze op een eenvoudige wijze weer te geven. Daar kan ik als auteur dus niets aan veranderen.

naar die van Adam en Eva, maar naar de MRCA, de meest recente voorouder van ons allen. Dat is ver na de tijd van Adam en Eva. Berekend is dat vanuit Oost-Azië nakomelingen zich het snelst

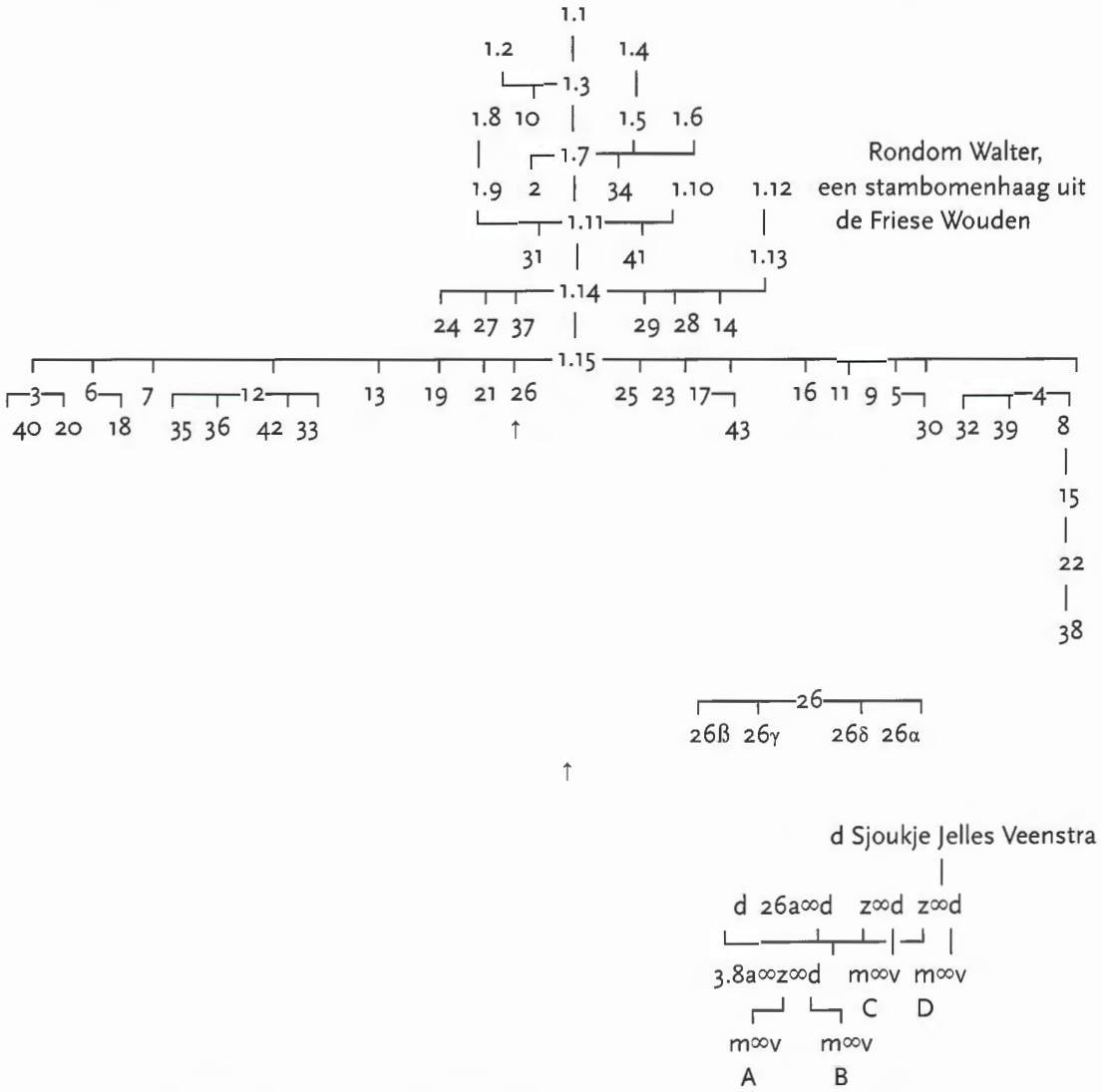

Rondom Walter, een stambomenhaag uit de Friese Wouden

De plaats van een persoon in het stambomenbos bereiken we meestal in vier stappen.

We stammen allemaal af van Adam en Eva

Een stambomenbos is een momentopname. Als we gegevens toevoegen kan dit bos veranderen in een stambomenhaag en vervolgens in een stambomenboom. We moeten dan terug in de tijd, niet over de wereld konden verspreiden (Rohde DL 2004). Volksverhuizingen zijn daarvoor niet nodig. Een dochter, die trouwt in een buurdorp; een ambachtsman, van wie de zoon zich vestigt in een andere stad; een handelaar, wiens kinderen op verschillende plaatsen wonen langs de handelsroute; relaties aan de andere kant van de bergen of aan de overkant van de zee of oceaan:

het volstaat om een nakomelingschap te vestigen in een groot gebied. Als na enkele eeuwen dit nageslacht behoort tot de voorouders van allen in hun nieuwe gemeenschap, dan heeft de MRCA in wording zijn gebied weer uitgebreid. De tijd, die hier voor nodig is, bedraagt enkele duizenden jaren. Een moderne schatting komt uit op 2.000 tot 5.000 jaar geleden. Het IAP (Identical Ancestry Point) ligt enkele duizenden jaren vroeger. Struikelblokken zijn geïsoleerde gebieden als Tasmanië, Amerika en Australië. Aanvankelijk hoorde de MRCA tot het voorgeslacht van de pioniers, die zich in nieuwe gebieden vestigden en vele generaties bleef dat zo. Wellicht schoof die positie enkele generaties op door verdwaalde reizigers, die onvermoed in een geisoleerd gebied verre verwanten aantrof. Maar sinds de periode van verspreiding van de mensheid over de aarde is geëindigd en die van contacten wereldwijd is begonnen, is de MRCA weer veel dichterbij gekomen evenals het IAP.

De isolatie van nieuwe leefgebieden bepaalde lange tijd, wie de gemeenschappelijke voorvader van ons allen kon zijn. Sinds het tijdperk van 'het contact der continenten' is begonnen hoort deze MRCA in een veel jongere generatie thuis.

Bundelen, snoeien en uitbotten

Aan de hand van de uitgangspunten, die vooraf zijn geformuleerd, worden patronen en de onderliggende structuren in de afstamming van een bevolking zichtbaar. Door alle relaties weer te geven, ontstaat het verknoopte vlechtwerk, waarin iedereen een plaats vindt. Hierin zijn voorouders en nakomelingen gebundeld in een gemeenschappelijk na- en voorgeslacht. Door geen onderscheid te maken tussen man en vrouw verdwijnt de klassieke stamboom van het geslacht, de genealogie. Doordat ieder maar één keer voorkomt, komt elk kind of in de boom van de moeder of van de vader terecht. Doorslaggevend daarbij is, wie van beide tot de grootste nakomelingschap behoort. De kleinere nakomelingschap wordt daarbij ingekort, gesnoeid, geknot of afgetopt (welke term u maar wil gebruiken). Zo ontstaat een onderbouw van geknotte gemeenschappelijke voorouders; elk met een eigen afzonderlijk nageslacht. Als de vader en moeder verwanten zijn gebiedt het verbod op kwartierherhaling binnen één boom, dat één van beide afstammingen wordt geknot. De grootste van beide 'geschwisterliche' bomen vormt dan een nieuwe loot aan de stam. Hierdoor bot de boom uit en wordt een hoofdlijn binnen de afstamming zichtbaar.
Bij het opnemen van een kind in een van beide ouderlijke bomen of loten kijken we naar het geheel. Het is mogelijk, dat de ene boom door een grotere boom al is gesnoeid, zodat de aanvankelijk kleinere boom binnen het vlechtwerk uiteindelijk toch een grotere gemeenschappelijke nakomelingschap omvat. Hele grote nakomelingschappen kunnen in gezelschap van nog grotere kanjers keer op keer gesnoeid worden en uiteindelijk maar een heel kleine afzonderlijke nakomelingschap overhouden.

Het patroon van afstamming en verwantschap bestaat uit het samenbundelen van families, het knotten van nakomelingschappen en het uitbotten van de grootste.

Een MRCA of gewoon de grootste

De MRCA is een term uit de biologie, die toegepast wordt op een concrete nakomelingschap, namelijk de mensen van nu, maar niet op concrete voorouders. Het gaat om simulaties of om extrapolaties: de MRCA is een constructie: 'er moet iemand geweest zijn, die ..'. In de genealogie gaat het om concrete mensen, die met naam en toenaam worden opgevoerd. Om daarin een MRCA op te kunnen sporen, moet aan een aantal voorwaarden voldaan worden, die een feitelijk resultaat tot een illusie maken. Echter de keuze voor de voorouder met de grootste nakomelingschap maakt de methode hanteerbaar en leidt tot een begaanbare weg om te midden van al die mensen van toen een 'aartsvader' te kunnen onderscheiden. Als deze al geen MRCA in spé zou zijn, dan zal zij/hij zich in ieder geval dicht in de buurt ervan bevinden. Een ander voordeel van de methode is, dat zij als het ware voorspelt, hoe populaties eruit zien, die aan de basis staan van een nieuwe soort (Barjesteh van Waalwijk van Doorn-Khosrovani 2008) en ook hoe binnen een soort populaties ontstaan (denk aan het ontstaan van

een eigen bevolking van Tristan da Cunha uit een beperkt aantal concrete personen).

Het uitgangspunt in de populatiegenealogie is de grootste nakomelingschap, omdat deze concreet vastgesteld kan worden. De MRCA daarentegen is eerst en vooral een gedachtenconstructie, die slechts moeizaam concreet gemaakt kan worden.

Veel bij weinigen of weinig bij velen

Het verknoopte vlechtwerk geeft weer langs welke lijnen DNA wordt doorgegeven vanuit toen naar nu. Welk DNA wordt doorgegeven aan wie is onbekend. In elke knoop wordt slechts een willekeurige helft doorgegeven aan het kind. Het enige, waar we zeker van zijn, is dat mitochondriaal DNA wordt doorgegeven door de moeder aan elk kind en dat Y-chromosomaal DNA wordt doorgegeven door de vader aan zijn zoon. Het is dus mogelijk, dat van de 'aartsouder' geen DNA meer aanwezig is in de bevolking van nu. Statistisch gezien is de kans vooruderlijk DNA in de bevolking van nu aan te treffen voor haar/hem natuurlijk wel de grootste. Daarbij zijn er twee alternatieve scenario's:

1. De 'blijvers' houden hun nakomelingschap op een plek: daardoor vinden er voornamelijk onderlinge huwelijken plaats. De grens aan het aantal nakomelingen wordt bereikt als iedereen ter plaatse tot de nakomelingschap behoort. Dan valt de groei van de nakomelingschap samen met de groei van de plaatselijke bevolking. De nakomelingen stammen via vele lijnen af van een beperkt aantal voorouders. Hierdoor is er een beperkte groep, waarbij ieder een redelijk grote kans heeft nog DNA van een specifieke voorouder bij zich te dragen. Dit verklaart, dat via DNA in Europa de plaats of streek van herkomst kan worden vastgesteld.
2. Het alternatieve scenario is dat van de trekkers: wie zijn/haar nakomelingschap verspreid ziet over een groot aantal plaatsen kan blijven groeien totdat op elk van die plaatsen iedereen een afstammeling is. Als elke generatie weer opnieuw de stap naar een volgende plaats zet, kan dit proces nagenoeg onbeperkt doorgaan. Een dergelijke voorouder heeft dus veel meer nakomelingen, maar elk met een veel beperktere kans op het DNA van deze 'aartsouder'.

De bomen van deze trekkers zijn groter dan die van de blijvers; ze kennen minder vertakkingen doordat er minder onderlinge huwelijken worden gesloten. Wel lopen zij een grote kans om gesnoeid te worden, doordat zij steeds met andere nakomelingschappen bundelen. Zij vormen dus grote nakomelingschappen met weinige, maar zeer omvangrijke fragmenten en binnen een omvangrijke haag of bos. Die van de blijvers zijn klein, goed vertakt en met kleine fragmenten, die al weer snel zullen worden gesnoeid. In hun eigen omgeving kunnen zij lang blijven bestaan. Door dit proces ontstaan volksstammen. Vanzelfsprekend gaat het om uitersten; mengvormen kunnen heel goed voorkomen: ik denk hiervoor bijvoorbeeld aan de langdurige migratie vanuit Zuidoost-Brabant naar de Randstad, waardoor er naast de plaatselijke, sterk vertakte bomen, omvangrijke takken elders kunnen zijn ontstaan binnen een nakomelingschap. Ook kan het plaatselijk karakter veranderen, waardoor de bevolking extra groeit. Dit is bijvoorbeeld gebeurd met (Groot-)Eindhoven en Valkenswaard, waar industrialisatie leidde tot extra import en het sluiten van onderlinge huwelijken zo doorbroken werd. De toekomst van beide scenario's is verschillend: de blijvers kunnen overvleugeld worden door de trekkers. Ze zijn dus kwetsbaar en zullen verdwijnen, als de omstandigheden veranderen. Mocht de bevolking van Tristan da Cunha door een nieuwe vulkaanuitbarsting definitief van het eiland verdwijnen, dan zal zij opgaan in de bevolking van het nieuwe vaderland: dat wil zeggen steeds meer worden gesnoeid, totdat zij afgesneden is van het straks en tot een historische bevolking is geworden. Eenzelfde lot zullen de koningshuizen treffen nu de isolerende 'Ebenbürtigkeit' hen niet meer scheidt van de andere Europese burgers. Wat hen in de genealogische praktijk beschermt is de overvloed aan gegevens over hun voorgeslacht, waardoor ze een voorsprong hebben op de meeste andere mensen. Nu zij niet meer in eigen kring trouwen, stagneert het aantal vertakkingen en neemt de omvang van de fragmenten toe.

Blijvers hebben meer gemeenschappelijk DNA dan migranten; hun gemeenschappen worden

echter vroeg of laat overgenomen door trekkers. Deze zorgen namelijk voor grotere nakomelingschappen.

Trekken en duwen

Naast de plaatsen en groepen, waar men meest onderling trouwt, zijn er de plekken waar iedereen bij elkaar komt de zogenaamde smeltkroezen. Dit zijn van oudsher de steden en dan vooral de steden, waar de meeste bedrijvigheid plaats vindt, de zogenaamde 'pull'-gebieden. Gebieden met een aantrekkingskracht op werkkrachten van elders, voor wie in de eigen streek geen emplooi te vinden is. Dit zijn de 'push'-gebieden. Je kunt dus verwachten, dat je in de pull-gebieden personen aantreft, die hun herkomst vinden in de push-gebieden. Een voorbeeld is Verberne uit Texel, die uit Lierop stamt; Van Maris uit Hillegom, die van Borkel en Schaft komt en Van Velthoven uit Naaldwijk, die uit Leende stamt. In de pull-gebieden worden dus bomen gebundeld uit heel verschillende streken. Hierdoor vermindert ook het aantal plaatselijke 'aartsvaders', die het middelpunt vormen van een stambomenhaag. Plaatsen kunnen ook van karakter veranderen. Zo zijn Valkenswaard en Stratum veranderd van push- in pullgebieden, om over (Groot-)Eindhoven maar te zwijgen.

Ook verandering van maatschappelijke positie kan zorgen voor het bundelen van afstammingsgroepen, die eerder niet met elkaar in verbinding stonden. Waar zich bijvoorbeeld een plaatselijk elite ontwikkelt, zie je eerst een vermindering in het aantal potentiële partners ter plekke: de echtparen zijn onderling meer verwant, waarna volgende generaties zich verbinden met andere elites in de omgeving; zo wordt ook een Romeo en Julia onvermijdelijk. Er ontstaan dan nieuwe verbindingen tussen eerst gescheiden groepen, die een meer regionaal of provinciaal karakter gaan dragen. Sociale stijgers kunnen verschillende maatschappelijke standen aan elkaar koppelen. De toename van het aantal beroepen, de toegenomen mobiliteit en een steeds breder pakket aan opleidingen brengt steeds vaker partners van verschillende afkomst bij elkaar. Welke (combinaties van) plaatselijke, religieuze en maatschappelijke groepen door onderlinge huwelijken ook genealogische groepen waren, zijn of zullen worden, zal nader onderzoek moeten uitwijzen. Waar de leden van de familie Laagland 'Laagland, een katholieke schippersfamilie in Friesland' bijhoren, hangt ervan of zij hun partners vinden in Friesland, onder katholieken, onder schippers of in een combinatie van dezen (Hakze 2010). Het huwelijk van mijn grootouders (S.W. van Es x Besoijen 4 juli 1907 J.M.L. van Damme) is de eerste in een reeks van zes onderlinge huwelijken van de families Van Damme (drie zussen en één neef; oorspronkelijk uit Tilburg), Van Es (3x, oorspronkelijk uit Waalwijk), Holtzer (3x, oorspronkelijk uit Bergen op Zoom) en De Jonge (2x, oorspronkelijk uit Hoedekenskerke), waartussen tevoren nooit enig contact was geweest. Wel komen zij op dat moment in opleiding en maatschappelijke status overeen en ... van trouwen komt kennelijk trouwen (van Es 2007).

Ook secularisering brengt mensen bij elkaar en verandert aanvankelijk op religie gebaseerde bomen in bomen van gemengde afkomst. Een goed voorbeeld is het huwelijk van aartshertog Karl van Oostenrijk met Henriette van Nassau-Weilburg, de achterkleindochter van onze erfstadhouder Willem IV. Door dit huwelijk worden de Europese katholieke vorstenhuizen als het ware geënt op de protestantse en wordt Willem IV niet alleen de voorvader van de protestantse vorsten, maar ook van de katholieke.

In de smeltkroezen worden personen van verschillende herkomst samengebundeld.

Enten: verjongen en vernieuwen; de ouderen en de anderen

Als verwanten onderling trouwen wordt de stamboom verjongd en ontstaat er een onderbouw van de ouden en een bovenbouw van de jongen. Door migratie (religieus, sociaal of geografisch) worden stambomen vernieuwd en wordt de bovenbouw als het ware op een andere stam geënt. Dit proces, dat generaties duurt, en waar bijvoorbeeld de bovenbouw van een plaatselijke bevolking via een nieuwkomer op een andere stam terechtkomt, laat het perspectief kantelen. De ouderen van deze nieuwe stam komen van elders en de oudere bewoners worden de andere voor-

ouders in de boom. Jong wordt dus nieuw, en oud wordt anders. Het onderzoek door simulatie naar de plaats van herkomst en de ouderdom van de MRCA (de jongste gemeenschappelijke voorouder van ons allen) liet onder andere het volgende zien: de boom van de Oost-Aziatische voorouder splitst zich door migratie in allerlei takken, bijvoorbeeld een Noorse en een Namibische. Het verschil tussen deze twee takken zit 'm in de onderbouw. De voorouders anders dan de Oost-Aziatische zijn Noors, resp. Namibisch. Deze leveren ook het overgrote deel (zo niet 100%) van de genen. De genetische inbreng van de MRCA is dus gering of zelfs afwezig. De andere voorouders, die van de onderbouw, het afgeknotte deel van een plaatselijke bevolking, is dus kenmerkend voor die bevolking en wortelt deze stevig in het plaatselijke verleden (Rohde DL 2004).

Binnen een populatie treedt verjonging op, tussen populaties is er sprake van vernieuwing. Bij vernieuwing komen de voorouders van elders, maar behoudt de onderbouw een plaatselijk karakter. Verjonging wijkt altijd voor vernieuwing.

Onderbouw en bovenbouw vanuit verschillend perspectief: van Gens Nostra tot Gens Nostra

Van ons uit gezien, hier en nu, is de onderbouw het gemeenschappelijk voorgeslacht van ons allen; Gens Nostra dus, oftewel Ons (Voor) Geslacht. De bovenbouw, de jongste generaties, bestaan uit afzonderlijke takken, staken, twijgen of loten, die of voor de een of voor de ander Ons (huidig) Geslacht (Gens Nostra dus) vormen. Als we echter vanuit het verleden kijken, dan is juist de bovenbouw Ons (Na)geslacht en vinden we in de onderbouw de afzonderlijke geslachten van toen. Afgezien van de hoofdlijn vinden we in de onderbouw de verwantschappen van toen, onafhankelijk van wat er later gekomen is. In de Vorstenboom vinden we bijvoorbeeld voor de Habsburgers en voor de Hohenzollerns elk een afzonderlijke afgetopte groep. Die bestaan uit die oudste familieleden, die niet van Karel de Grote afstammen. De anderen zijn geënt op de hoofdstam (of hoofdlijn) die na Karel de Grote zich vertakt en verjongt. In tegenstelling tot de klassieke genealogie is het in de populatiegenealogie niet zinvol om over 'de Habsburgers, de Hohenzollerns, de Oranje's' te spreken als het gaat over de huidige generaties. Zij hebben immers een gemeenschappelijk voorgeslacht en vonden (tot voor kort) hun partners in dezelfde Vorstenboom (van Gestel 2002). Zo vindt Z.M. in deze boom via koningin Emma zijn plaats in dezelfde tak als voormelde Henriette van Nassau-Weilburg namelijk via de dochter van Willem IV.

In een genealogische onderbouw vinden we een gemeenschappelijk voorgeslacht van zeer velen; in een bovenbouw een afzonderlijke nakomelingschap met onze naaste familieleden.

Vrijruimte

Het gebied, waarbinnen mensen hun partner vinden kan flink in oppervlak verschillen (Ekamper 2011). Voor de Europese vorsten is heel Europa hun thuis, waar voor adel en patriciaat een heel land het zoekterrein is. Al is de ontmoetingsplek dan vaak beperkt tot het prieel van burcht, kasteel, paleis of herenhuis. Zo kunnen molen, boerderij of pastorie de ontmoetingsplaats zijn voor predikanten, bouwman of molenaar. In de grote stad vinden mensen hun partner het dichtste bij: vaak in een straal van 200 meter. Leden van religieuze minderheden zullen ook in een groter gebied hun partner vinden; hetzelfde geldt voor beoefenaars van zeldzame beroepen of van reizende beroepen als schippers, voerlieden, kermisgasten of stoelenmatters. Maar Teuten (rondreizende handelslieden) vonden hun bruid toch meestal in hun dorp van oorsprong, zoals in Luiksgestel.

Of er genealogisch ook een typisch stedelijke bevolking zal blijken te bestaan, naast een plattelandsbevolking onafhankelijk van de drie andere factoren (geografische nabijheid, religie en beroep/status/stand) is voor mij een vraag, die nog op een antwoord wacht.

Bijzonder is de gedachte, dat er sinds de vroege oudheid bijvoorbeeld handels- en ambachtslieden de welvaart gevolgd zouden hebben van economisch centrum tot economisch centrum. We zouden dan bijvoorbeeld in het New York van 1950 nakomelingen vinden, van wie de voorouders Londen en Amsterdam vanuit Antwerpen

bereikt zouden hebben. En voor wie vandaar via Brugge en Gent en de Noord-Italiaanse steden Byzantium als tussenstation op hun eeuwenlange tocht gediend zou hebben. En dan verder terug naar de beschavingscentra van de oudheid.

Tussen groepen verschilt de geografische ruimte, waar binnen personen hun partner vinden.

Niet zoeken maar vinden

Bevolkingsreconstructies, het klapperen van DTB's en dergelijke zijn heel nuttig voor genealogen om in te zoeken en handig voor de populatiegenealoog, maar zij horen niet tot de populatiegenealogie. Hierin gaat het immers om de onderlinge verwantschap van de bevolking. Omdat het hierbij om iedereen gaat, is de populatiegenealoog niet iemand die zoekt, maar iemand die vindt. De bron wordt gebruikt om van elke persoon, die erin voorkomt het genealogisch verband met anderen weer te geven. De computer is bij uitstek geschikt om dit uit te voeren en in een populatiebestand op te slaan. Wanneer een bron eenmaal verwerkt is, is het populatiebestand de weergave van alle verwantschapsbetrekkingen, die in de bron voorhanden zijn. Dat is handig, omdat daarmee het populatiebestand een secundaire bron is geworden, die voor iedereen beschikbaar kan zijn en waarin de genealogische arbeid al verricht is. Omdat vergissen menselijk is, blijft de primaire bron beschikbaar om het populatiebestand te toetsen, misinterpretaties op te sporen, fouten te herstellen of nieuwe inzichten of vragen aan de orde te stellen. Vooral het 'niet zoeken, maar vinden' bij de verwerking tot een populatiebestand van moeilijk toegankelijke bronnen door gespecialiseerde genealogen kan voor de genealogie een grote winst betekenen. Het populatiebestand is het uitgangspunt bij het in kaart brengen van de afstammingsgroepen en verwantengroepen in het verknoopte vlechtwerk en het weergeven van het onderlinge verband in het model van de stambomenboom.

Het verwerken van alle personen en relaties, die in een bron te vinden zijn, tot een populatiebestand is een geschikt instrument voor de populatiegenealogie.

Populatiegenealogie en heemkunde

De meest voor de hand liggende toepassing van de populatiegenealogie ligt bij de heemkunde. De onderlinge verwantschap van de plaatselijke bevolking kun je ermee in kaart brengen en deze weergeven met het model van de stambomenhaag. Invoering van de gegevens van het bevolkingsregister en van de Burgerlijke Stand in een populatiebestand is daarvoor al ruim voldoende. Voor een stambomenboom echter met een voorouder van allen is die periode nog te kort. Lucas van der Vloet en Anna Baars die rond 1720 geboren zullen zijn, blijken in Westerhoven de voorouder van ruim 40% van de geborenen in de jongste generatie (volgens de beschikbare gegevens!). Zij zijn daarmee wel hard op weg die voorvader van allen (= MRCA) in Westerhoven te worden. Wanneer bestanden worden opgebouwd met gegevens uit meerdere gemeenten, blijkt dat de nakomelingen vooral, maar niet uitsluitend, voorkomen in de eigen gemeente. Alhoewel nakomelingen in alle, of nagenoeg alle, andere gemeenten in de omgeving voorkomen, treedt in het algemeen een flinke vertraging op bij de uitbreiding van de nakomelingschap in die buurgemeenten. In een populatiebestand komen altijd personen voor, waarvan geen verwantschap blijkt met het overgrote deel, dat de populatie vormt. Het zijn passanten, nieuwkomers of ouderen, waar voor het aantonen van verwantschap oudere bronnen nodig zijn. Het interessants zijn degenen voor wie dit niet geldt; in Valkenswaard en omgeving gaat het voornamelijk om protestanten, die in een groter dan het onderzochte gebied hun partners vinden. Religie is hier de scheidslijn en binnen de religie de maatschappelijke status (Van Gestel 2009).

Bij de opbouw van een plaatselijk populatiebestand is het aan te bevelen, dat zo te doen, dat deze met die van buurgemeenten kunnen worden samengevoegd. Als overal het wiel opnieuw wordt uitgevonden, kan dat belemmerend werken op de mogelijkheid van vele kleine bestanden een groot geheel te maken: en dat zou pas zonde zijn van alle moeite!

Landelijk gezien zou er een deken met overlappingen kunnen ontstaan, die een goed beeld geeft van de 18de eeuwse stamouders van met name het

platteland. Ik vrees, dat inpassing van stedelingen een heidens karwei zal opleveren.

Van een plaatselijke bevolking kan de onderlinge verwantschap worden vastgesteld; deze wordt weergegeven met het model van de stambomenboom.

Populatiegenealogie en sociale genealogie

Deze vormen twee kanten van eenzelfde medaille. In de sociale genealogie wordt de herkomst van en de verwantschap binnen groepen onderzocht (Post 1996). De populatiegenealogie brengt onderlinge verwantschap in kaart en brengt zo het bestaan van groepen aan het licht. In deze groepen berust de partnerkeuze op een gemeenschappelijke maatschappelijke positie, waardoor de huwelijksmarkt in de nabije omgeving klein is en bestaat uit verwanten. Daardoor wordt er in een groter gebied gezocht. Plaatselijke groepen bundelen zich zo tot regionale of nog grotere groepen. De maatschappelijke positie kan bepaald worden door een beroep, mobiliteit of het behoren tot een religieuze minderheidsgroep of een combinatie ervan. Voor een dergelijke groep geldt anders dan in de klassieke genealogie, dat de groepskenmerken niet alleen van vader op zoon, maar ook via de dochter worden doorgegeven. Voor een genealogische groep schippers zal niet alleen de zoon schipper moeten worden, maar ook de dochter en de schoondochter. Meestal zal de maatschappelijke positie in dergelijke groepen een breder karakter dragen bijvoorbeeld die van een mobiel kleinschalig ondernemerschap. De populatiegenealogie zal moeten uitwijzen of dergelijke groepen in het echt voorkomen en welke dat zijn. Wie erbij horen en erbij komen, blijkt uit de gesloten huwelijken (Van Drie 1998). Bij een populatiegenealogische benadering van de elite, patriciaat en adel, zal niet alleen blijken, wie er recent bijgekomen zijn en wie er al generaties lang bijhoren, maar we mogen ook verwachten wortels tot aan Karel de Grote te vinden. Daarmee bereiken we de gemeenschappelijke onderbouw van waarschijnlijk elke Europeaan. De opdracht is, dat zo goed mogelijk te documenteren en in te passen in het model.

Personen, die door religie of maatschappelijke status verschillen van de 'gewone man' zullen in een ander dan plaatselijk verband hun partner vinden. Het zal blijken, dat de elite (adel en patriciaat) aansluit bij de stambomenboom, die uitgaat van Karel de Grote.

Populatiegenealogie en onze oudste voorouders

Het verwerken van de oudst beschikbare genealogische gegevens in een populatiebestand biedt vele voordelen (Dix 2011). Allereerst zal blijken, dat in het verknoopte vlechtwerk een centrale plaats wordt ingenomen door Karel de Grote. Mocht dat onverwacht niet het geval blijken te zijn, dan is juist dat een bijzondere ontdekking. Van hem uit loopt een hoofdlijn: te beginnen met zijn kinderen wordt van generatie op generatie vastgesteld welk kind de grootste nakomelingschap heeft. Door de nakomelingschap van Karel uit te breiden, niet alleen met gegevens uit Nederland, maar uit heel Europa en daarbuiten zal de gevonden hoofdlijn steeds meer de werkelijke hoofdlijn benaderen. In de uitbottende boom zullen allerlei staken, takken en twijgen zichtbaar worden met een nationaal of regionaal karakter, van adel en patriciaat, maar ook takken, die aansluiten op sociale of plaatselijke groepen. (Ivits 1993) Een deel van de groepen zal geen aansluiting vinden bij het geheel. Een ander deel vormt verwantengroepen, doordat zij door de boom van Karel geheel worden afgetopt. Vooral plaatselijke groepen zullen deels worden afgetopt en rond de hoofdlijn gebundeld worden tot afzonderlijke elementen van de stambomenhaag. Gegevens van kruisvaarders kunnen aansluiten op oudere groepen in het nabije oosten en daarmee de middeleeuwse Europese onderbouw aansluiten op belangrijke gegevens uit het Europese-Aziatische grensgebied. Wellicht levert dat nog verrassingen op.

De oudste voorouders vinden hun plaats in een gemeenschappelijke onderbouw. Deze heeft een internationaal karakter, maar vormt wel plaatselijk aftakkingen.

De computer bij het beoefenen van de populatiegenealogie

De computer maakt populatiegenealogie mogelijk. Hij is bij uitstek geschikt om populatiebestanden te vormen, te bewaren, aan te vullen en te verbeteren. Aan een populatiebestand werken kan door meerderen tegelijk thuis na inloggen op een internetbestand. Voor heemkundigen ligt een plaatselijk bestand dus binnen bereik. Ditzelfde geldt voor allerlei groepen, die zich onderscheiden door hun maatschappelijke positie of hun religie. Als blijkt, dat het samenstellen van dergelijke populatiebestanden van de plattelandsbevolking en de kleine steden een haalbare kaart is, komen wellicht ook de middelgrote en grote steden in het vizier en zo een gehele bevolking.[1]
Het samenvoegen van de oudste gegevens kan het beste gebeuren door op dat gebied gespecialiseerde genealogen. Dit om vervuiling van de onderbouw met genealogische virussen, onjuiste interpretaties en wensdenken te voorkomen. In al deze gevallen is het 't meest vruchtbaar om systematisch te werken vanuit het beginsel 'niet zoeken, maar vinden'. Een goede boekhouding van de verwerkte bronnen – primair of secundair – is daarbij een voorwaarde. En de echte liefhebbers kunnen met 'zwaan kleef aan' grote bestanden opbouwen, die een eerste zicht kunnen bieden op de gemeenschappelijke voorouders van velen. Al deze bestanden zullen via internet raadpleegbaar zijn. Aanvulling zal mogelijk zijn door te voldoen aan regels, die vastgesteld moeten worden om overzicht te bewaren en voor een goed beheer en verwerking. Hieronder valt ook het samenvoegen, bewerken en weer opsplitsen van grote bestanden om het hanteerbaar te houden. Enige handigheid en de trukendoos zullen daarbij helpen.
Het verwerken van de bestanden gebeurt met de populatiegenealogische methode. Op dit moment is dat nog een zeer tijdrovende bezigheid. Omdat de methode werkt als een algoritme is automatisering in beginsel mogelijk. Het zou een grote stap vooruit zijn als er een uitvoeringsprogramma beschikbaar zou zijn.

De computer maakt populatiegenealogie mogelijk. Er bestaan nog wensen om de praktijk te kunnen stroomlijnen.

Tot slot

Dit artikel is het eindpunt van een queeste: een zoektocht naar patronen en structuren van afstamming en verwantschap en hun onderlinge samenhang. Het is een bijdrage aan de theorie van de genealogie, maar is in de praktijk ontwikkeld. Het berust op het biologische begrip populatie en verbindt biologische stambomen van groepen met die van personen uit de genealogie. De praktijk is ook toepasbaar bij het kweken en telen of fokken van planten en dieren. Het resultaat is het model van de stambomenboom, waarin eenieder onderdak vindt. Dit eindpunt is tevens een beginpunt. Het vormt namelijk ook een programma van aanpak en aandacht en een taakverdeling om eenieder daadwerkelijk onderdak te brengen en een plaats te gunnen in de mensenboom (Dawkins 2004).
Populatiegenealogie is het resultaat van bezinning op de theorie van afstamming en verwantschap; het biedt voor de toekomst een programma van aanpak en aandacht.
Voor de meeste genealogen zal de populatiegenealogie praktisch wellicht van weinig betekenis zijn. Die komt pas in zicht, als in de kwartierstaat de eerste kwartierherhaling optreedt. Daarmee is de populatie van herkomst van de probant of van een diens voorouders gevonden. In een genealogie komt de populatie in zicht, als families geassocieerd blijken te zijn. Dat blijkt, als partners steeds uit dezelfde families gekozen worden.

Literatuur

- L.F.W. Adriaenssen (1988), *Non omnia possumus omnes*, Sectie voor geslacht-, naam- en wapenkunde van het Noordbrabants Genootschap 1988.
- S.L.A.F. Barjesteh van Waalwijk van Doorn-Khosrovani, A.W.J.M. van Gestel en F.X. Plooij (2008), *Zonen van Adam in Nederland; Genetische genealogie: een zoektocht in ons DNA-archief*, Rotterdam/Gronsveld 2008.
- R. Dawkins (2004), *The ancestor's tale*, Baarn 2004.
- R.A.J. Dix (2011), 'Middeleeuws vlechtwerk. Achtergbronden bij de database', in: *Gens Nostra* 66 (2011), pag.. 624-626.

1. Dit is geschreven voor het aanhoren van Kees Mandemakers met zijn lezing 'LINKS, linking genealogical data from large databases' op 24 september 2012 op het XXX[e] Internationale Congres voor Heraldiek en Genealogie te Maastricht.

- R. van Drie (1998), 'Wie hoort erbij, en wie niet? De ontwikkelingen in het personen- en familierecht en de redactie van Nederland's Patriciaat en Nederlands Adelsboek', in: *Genealogie* 4 (1998), pag. 69-71.
- P.F.P. Ekamper (2011), 'De grenzen van de liefde; de geografische horizon van huwelijkspartners in de negentiende en vroege twintigste eeuw', in: *Genealogie, tijdschrift voor familiegeschiedenis* 17 (2011), pag. 104-107.
- J.E.T. van Es (2007), *Familiereünie Van Es-Van Damme; 1 september 2007*, Breda 2007 (in eigen beheer).
- T. van Gestel (1998), 'Een uitsnede uit een verknoopt vlechtwerk; de onderlinge verwantschap van de bewoners van Borkel en Schaft', in: *Merckenswaert, jaarboek 1998* (Heemkundekring "Weerderheem" Valkenswaard), pag. 175-190.
- T. van Gestel (2000), 'Opgericht: de werkgroep Ockhams scheermes, ... in mannelijke lijn', in: *Mededelingenblad NGV-afdeling Kempen- en Peelland* 8 (2000), pag. 18-19, 64, idem 9 (2001), pag. 19 en 20.
- T. van Gestel (2002), 'Koning, wie trouwt je dochter? of Europese vorsten en hun afstamming van Karel de Grote als een model voor de populatiegenealogie', in: *Mededelingenblad NGV-afdeling Kempen- en Peelland* 10 (2002), pag. 66-71.
- T. van Gestel (2003), 'Veelvuldig vervlochten; populatiegenealogie en de populatiegenealogische methode', in: *Gens Nostra* 58 (2003), pag. 666-667.
- T. van Gestel (2008), in: 'Genealogie en genetica', in: *De Nederlandsche Leeuw* 125 (2008), kol. 120-123.
- T. van Gestel (2008), 'Het project Genetische Genealogie in Nederland', in: *Genealogie* 14 (2008), pag. 64-65.
- T. van Gestel (2009), 'Exponentiele groei en de demografische transitie', in: *Mededelingenblad NGV-afdeling Kempen- en Peelland* 17 (2009), pag. 94-96.
- T. van Gestel (2009), 'Zij, die temidden van ons wonen. Protestanten in Valkenswaard, Waalre en Bergeijk. Een populatiegenealogische verkenning in de praktijk', in: *Mededelingenblad NGV-afdeling Kempen- en Peelland* 17 (2009), pag. 5-13.
- T. van Gestel (2013), 'Rondom Walter, een stambomenhaag uit de Friese wouden; populatiegenealogie in de praktijk: ter kennismaking.' (in voorbereiding).
- P. Hakze (2010), *Laagland*, www.ngv.nl.
- F.G.P. van Heijningen, J. Post (2010), *Opsterlandbrokken Plukken van mensen, het relationeel verband tussen personen levend in de periode 1475-1675 Aanvulling*, Nuenen 2010.
- M.A.K. U.R.W. Hofmann (1957), *Von der Kirchenbuchverkartung zum Ortssippenbuch*, Deutsche Arbeitsgemeinschaft genealogische Verbande 1957.
- W.E.H.V. Ivits (1993), *Stammen alle Gemertenaren af van Karel de Grote?*, Gemert 1993 (Heemkundekring "De Kommanderij Gemert").
- W.F. Post, E. van Imhoff, E. Kruse (1996), 'Tellen met parentelen, Een reconstructie van de omvang en samenstelling van het familienetwerk in Nederland in het recente verleden met behulp van genealogische gegevens', in: *Jaarboek Centraal Bureau voor genealogie* 50 (1996), pag. 225-264.
- J.H.M. Putman, H.A. Burgman-Feenstra (1983), *Van wee bin jie d'r een: De Bunschoter families van ca 1600-1912*, Bunschoten 1983.
- O.S. Rohde DL, J.T. Chang (2004), 'Modelling the recent common ancestry of all living humans', in: *Nature* 2004 (Sep 30; 431 (7008): 562-6).
- M.O. Schutte (1984), *Richtlijnen voor het bewerken van genealogische publicaties*, 's-Gravenhage 1984 (Koninklijk Genootschap voor geslacht- en wapenkunde/Centraal Bureau voor Genealogie).
- G.J.J. van Wimersma Greidanus (1994), *Kwartieren Greidanus-Jaeger in stamreeksen*, 's-Gravenhage 1994.
- H. Zwart (1976), 'Heersende families in een dorp' in: P. van Schaik en J.J. Spahr van der Hoek (e.a.); *Geschiedenis van Smallingerland*, Leeuwarden 1976, pag. 145-175.

RUBRIEK Het portret van ...[1]

Johanna Kiefer

Ruud van der Roest

Johanna Kiefer, geb. Amsterdam, 2-4-1842, overl Amsterdam 22-6-1929, dr. van Wilhelm Kiefer (1815-1870), schoenmaker, en Jansje van Berkum (1819-1852), tr. Amsterdam 8-2-1865 **Johannes Franciscus Ristjouw**, geb. Amsterdam 7-11-1827, houtdraaier, overl. Amsterdam 29-3-1906, zn. van Paulus Ristjouw (1797-1860), opperman, en Wilhelmina Snel (1805-1832).

Volgens overlevering heeft ze op haar schoot haar kleindochter Wilhelmina Sophia Frederica van Beek (1919-1998), dr. van Hendrik Willem Carel van Beek (1876-1960), musicus, koordirigent, en Anna Maria Ristjouw (1884-1975), concertzangeres (sopraan).

De vader van Johanna Kiefer komt uit Sprendlingen (Hessen Duitsland).

De foto is circa 1920 door J.F. Hennequin, Heerenstraat 24, te Amsterdam gemaakt.

1. Voor bijzonderheden/voorwaarden t.a.v. deze rubriek, zie: www.ngv.nl, onder Gens Nostra.

2. R. van der Roest, 'Kwartierstaat van der Roest/Wijnands', in: *Amsterdams jubileum Kwartierstatenboek, deel 4*, Amsterdam 1998, nummers 30-31 en 60-63.

RUBRIEK Gens Data

Voor deze rubriek in aanmerking komende artikelen hebben als bindende factor het gegeven dat zij iets met digitale ontwikkelingen resp. wetenswaardigheden met betrekking tot de genealogie van doen hebben. Bijdragen kunnen per e-mail worden aangeleverd op het adres **info@ngv.nl** ter attentie van Wim Scholl, onder vermelding van 'rubriek Gens Data'.

Verwantschap berekenen met Aldfaer

Door J.W. Limpers

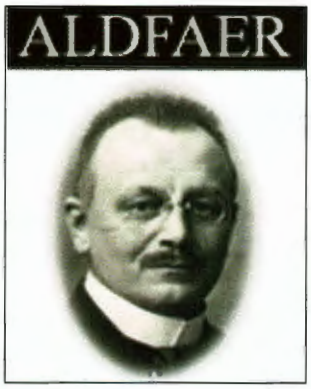

Met het stamboomprogramma Aldfaer is het mogelijk de verwantschap tussen twee personen te berekenen.
Over het onderwerp verwantschap staat op de website van de rijksoverheid www.rijksoverheid.nl het volgende te lezen: Wat is bloedverwantschap en wat is aanverwantschap? Bloedverwantschap is de relatie tussen twee personen die een gemeenschappelijke voorouder hebben. Aanverwantschap is de relatie tussen u en de bloedverwanten van uw echtgenoot of geregistreerde partner. Bloedverwantschap is de verhouding tussen twee personen: 1) van wie de een van de ander afstamt, dit heet ook wel rechte lijn, bijvoorbeeld zoon en vader; 2) die niet van elkaar afstammen maar wel een gemeenschappelijke voorouder hebben, dit heet ook wel zijlijn, bijvoorbeeld broer en zus. Bloedverwantschap ontstaat door geboorte, door afstamming van dezelfde voorvader, een erkenning, een gerechtelijke vaststelling van het vaderschap of een adoptie. Door adoptie worden de adoptieouders de juridische ouder van het kind en ontstaat er bloedverwantschap. Bloedverwantschap is niet alleen biologisch bepaald. Bloedverwanten zijn vader, moeder, zoon, dochter, broer, zus, oom, tante, neef en nicht.
Aanverwantschap is de verhouding tussen de ene echtgenoot of geregistreerde partner en de bloedverwanten van de andere echtgenoot of geregistreerde partner. Aanverwantschap ontstaat door een huwelijk of geregistreerd partnerschap. Door het sluiten van een samenlevingscontract ontstaat geen aanverwantschap. Door echtscheiding, ontbinding van het geregistreerd partnerschap en overlijden van de partner wordt aanverwantschap niet opgeheven. Aanverwanten zijn schoonvader, schoonmoeder, schoonzoon, schoondochter, schoonbroer (zwager), schoonzus, aangetrouwde oom, aangetrouwde tante, aangetrouwde neef en aangetrouwde nicht.
De graad van bloedverwantschap is bepaald door de 'afstand' tot de gemeenschappelijke stamouders. Hoe dichter u bij de gezamenlijke stamouder staat, hoe nauwer de verwantschap. De graad van verwantschap is te vinden door de stappen te tellen die u in een stamboom moet doorlopen om van de ene bloedverwant bij de andere te komen.
Met het stamboomprogramma Aldfaer is het mogelijk de bloedverwantschap tussen twee personen te berekenen die afstammen van dezelfde voorouder. Klik in het hoofdvenster van Aldfaer op het menuelement Tonen en vervolgens op Verwantschap. In het venster dat nu verschijnt kan men twee namen invoeren. De naam links wordt de Proband genoemd, de naam rechts wordt de Verwant(e) genoemd. Klik vervolgens op de knop Bereken verwantschap om de verwantschap te laten berekenen. Men kan ook een vinkje zetten bij Automatisch berekenen. De presentatie van de lijst kan worden aangepast. Wanneer men op de functietoets F1 klikt, komt men in de Helpfunctie waar wordt uitgelegd wat de mogelijkheden zijn.
Als voorbeeld noem ik de verwantschap tussen Johan Limpers (1915-1944) en Jacqueline van der Waals (1868-1922) die in de stamboom Limpers voorkomen.
De beeldhouwer Johan Limpers kreeg in 1940 op 25-jarige leeftijd de gouden medaille van de Prix de Rome 'Monumentale Beeldhouwkunst'. Het aan de prijs verbonden stipendium voor drie jaar buitenlandse studie werd, ten gevolge van de oorlogsomstandigheden, niet uitgekeerd. Johan Limpers deed verzetswerk in de Gerrit van der Veen groep. Op 3 april 1944 werd hij gearresteerd en op 10 juni 1944 werd hij in de duinen bij Overveen gefusilleerd. Zijn beeld Eva staat in het Hofje van Oorschot in het centrum van Haarlem.
De dichteres Jacqueline van der Waals is bekend door bloemlezingen uit de jaren vijftig van de vorige eeuw. Haar verzen zijn meestal ernstig van toon maar dat geldt niet voor het misschien nog bekende 'Het Geiten-

weitje' (Op het geitenweitje staat het kleine geitje als een wittigheidje in het prille groen).

Jacqueline is de dochter van Johannes Diderik van der Waals (1837-1923), de beroemde natuurkundige die in 1910 de Nobelprijs natuurkunde ontving. Zijn naam blijft onder meer voortleven in de zogenaamde Vanderwaalskrachten en de Vanderwaalsvergelijking.

De berekening van hun verwantschap levert het onderstaande overzicht op.

Verwantschap (detailoverzicht)

Proband:	Johan Limpers (1915-1944), 28 jaar
Verwante:	Jacqueline Elisabeth van der Waals (1868-1922), 53 jaar
Omschrijving:	verwant in de zevende graad
Kincode:	20.08
Graad:	7 (4 + 3)
Consanguïniteit:	0,7812% (totaal 1,5625%)

KWARTIER	PERSOON
20	**Jacobus van der Waals (1787-1829) (x 1807, drie kinderen)**
10	Pieter van der Waals (1809-1879) (x 1836, vier kinderen)
5	Johanna Susanna van der Waals (1842-1916) (x 1868, tien kinderen)
2	Johan Limpers (1884-1933) (x 1909, twee kinderen)
1	Johan Limpers (1915-1944) (x 1941)

KWARTIER	PERSOON
8	**Jacobus van der Waals (1787-1829) (x 1807, drie kinderen)**
4	Jacobus van der Waals (1812-1898) (x 1836, één kind)
2	Johannes Diderik van der Waals (1837-1923) (x 1865, vier kinderen)
1	Jacqueline Elisabeth van der Waals (1868-1922)

De verwantschapnotatie is gebaseerd op het Knot System
© Knot System 1987-2013: Knud Højrup, Denemarken

Zij zijn verwant in de zevende graad want er zijn zeven (vier plus drie) stappen nodig om van Johan via de gemeenschappelijke voorvader Jacobus van der Waals (1787-1829) bij Jacqueline te komen.
De consanguïniteit (bloedverwantschap) wordt berekend volgens de regel dat bij elke stap de verwantschap halveert, immers het kind heeft 50% van de genen van de vader en 50% van de genen van de moeder. Dus na zeven stappen is de consanguïniteit (0,5) tot de zevende macht is 0,7812%. Echter, de verwantschap loopt niet alleen via de gemeenschappelijke voorvader maar ook via zijn vrouw, de gemeenschappelijke voormoeder. De consanguïteit bedraagt daarom totaal 1,5625%.
De KinCode is een unieke verwantschapsnotatie (twee nummers gescheiden door een punt) en is gebaseerd op 'The Knot System'. Dit systeem is door Knud Højrup, een Deense wetenschapper, bedacht en hij heeft de stichting Aldfaer het gebruik van deze notatiewijze toegestaan. Het is een bijzonder eenvoudige, elegante en informatieve notatiewijze. Het komt er simpelweg op neer dat het getal links van de punt het kwartiernummer is van de gezamenlijke voorouder ten opzichte van de proband. Het getal rechts van de punt is het kwartiernummer van de gezamenlijke voorouder ten opzichte van de verwant. Kijk voor een exacte beschrijving (in het Engels) van deze numerieke notatie op de website van www.knotsystem.dk. De KinCode is 20.08 omdat de verwantschap loopt via de gemeenschappelijke voorvader Jacobus van der Waals. DeKinCode is logischerwijs 21.09 wanneer de verwantschap via de gemeenschappelijke voormoeder (de vrouw van Jacobus) loopt.

Kaarten en atlassen digit@@l

Door Antonia Veldhuis

Waar stond het huis van uw voorouders? Was er bos in de buurt? Waar lagen de eendenkooien en bevonden zich boerderijen, staten, terpen, molens en bruggen? Welke plaatsen, meren en rivieren lagen op loopafstand? Hoe zag de omgeving er honderd of tweehonderd jaar geleden uit? Hoe snel groeide de stad/het dorp? Vragen waarop u misschien een antwoord krijgt door het raadplegen van (land)kaarten en atlassen. Mogelijk was u al geïnspireerd door de bijdrage van Scholl[1] en vond u al enige exemplaren.

In een serie van twee bijdragen zal ik u adressen geven waarop u de kaarten – vaak juweeltjes – kunt zien. U kunt bladeren in de 'originele' atlas of de cartografische werken digitaal raadplegen. U maakt een visuele reis door de geschiedenis.

Omwille van de leesbaarheid zijn de links onderstreept, maar zijn www. en http:// weggelaten. Ik heb me zoveel mogelijk beperkt tot het huidige Nederlandse grondgebied.

Uitleg cartografie

De online encyclopedie *Wikipedia* geeft over kaarten en cartografie de volgende uitleg: 'Een kaart is een gemodelleerde weergave van het aardoppervlak. Als het een landkaart betreft wordt er van een schaal gebruik gemaakt'. Cartografie is het toegankelijk en hanteerbaar maken en overdragen van ruimtelijke informatie. Oftewel de kunst van het kaartmaken. Er zijn topografische, thematische, geografische, schematische, grootschalige en kleinschalige kaarten. Kaarten kunnen 'plat' zijn, in vogelvlucht, getekend vanaf de zee, minutieus uitgewerkt en geschetst. Er zijn kaarten bekend van duizenden jaren geleden, maar aangezien veel genealogen bij de meeste voorouders niet voor het jaartal 1600 komen, beperk ik mij in dit artikel tot na dit jaartal op een enkele uitzondering na.

Enige bekende kaarten uit de 17de eeuw zijn en worden met behulp van moderne technieken driedimensionaal gemaakt. Zo is in 2008 de vogelvluchtkaart bewerkt van Egbert Haubois die hij in 1643 maakte van de stad Groningen.[2] De kaart van Leeuwarden die Johan Sems in 1603 maakte,[3] zal later in 2013 in 3D wordt uitgegeven. Men wandelt als het ware door de oude straten, langs gebouwen en grachten, passeert pronkpaal en schavot en ziet de was in de tuinen liggen. Voor meer informatie over bijvoorbeeld analoge kaarten, cartografie, geografische kaartsystemen, kaart maken en bekende cartografen verwijs ik u naar wikipedia.nl.

Meer lezen kan ook op isgeschiedenis.nl/nieuws/geschiedenis-van-de-cartografie.

Wilt u een afbeelding van een kaart gebruiken voor een publicatie of eigen gebruik, vraag dan toestemming. En uiteraard doet u aan bronvermelding. Tip: Zet bij kaarten het beeldpercentage van het computerscherm eens op een hoger getal. Details zijn dan mogelijk nog duidelijker te zien.

Starten en algemene sites

Een prima website om uw zoektocht naar kaarten en atlassen te beginnen is cartografie-nederland.startpagina.nl. Honderden websites met verwijzingen naar kaarten (van vóór 1940), verdeeld in Cartografie per provincie, Nederland Regio's, Nederland thematisch, Stafkaarten, Kadastrale kaarten, Collectie kaarten, Artikelen over cartografie, Atlassen, Moderne landkaarten, Diversen en nog veel meer.

Diverse in dit artikel genoemde kaartcollecties zijn op deze startpagina rechtstreeks te bereiken. Dat zijn onder andere het *Stedenboek* van Frederick de Wit, *De Gemeente Atlas* van 1868, de kaarten van Jacob van De-

1. W.J. Scholl, 'Digitale kaarten', in: *Gens Nostra* 67 (2012), pag. 340-343.
2. De kaart van Egbert Haubois is te zien op kaarten.abs.ub.rug-nl. Geef als zoekterm *1634* op. Het vierde item is de *Caerte van de vermaerde ende antique stad Groeningen.*
3. Sems zijn cartografisch werkstuk van 1603 is te zien op rijksmuseum.nl/en/search/objecten?p=1&ps=12. Men kan een pand of stuk erf adopteren. Zie ook de site van het Historisch Centrum Leeuwarden: gemeentearchief.nl.

venter (1560), de 17de eeuwse *Bleau Atlas, Eekhof* (1848-1849) en *Schotanus* (1664, 1719). Geniet van de fraaie, soms zeer gedetailleerde, kaarten uit vroeger eeuwen en ontdek hoe Nederland in de loop der tijd veranderd is.
Wilt u ook over de grenzen van Europa kijken, bezoek dan cartografie.startpagina.nl en geschiedeniskaarten.startpagina.nl. Ze zijn een goed beginpunt voor het zoeken in de enorme hoeveelheid historische kaarten die inmiddels digitaal beschikbaar is.
De moderne techniek maakt het mogelijk de kaarten tot in het kleinste detail op uw computerscherm te bekijken. Via deze startsites zijn diverse in dit artikel genoemde websites met cartografische werken ook rechtstreeks te bereiken.
De website historischecartografie.nl van de studiekring *Historische Cartografie* bevat informatie voor liefhebbers van oude kaarten, zoals tips over nieuwe websites, boeken of tentoonstellingen op cartografisch gebied. Het *Logboek* brengt u op de hoogte van cartografische nieuwtjes, nieuwe publicaties en cartografische onderwerpen op televisie. Onder *Links* vindt u verwijzingen naar andere interessante websites.

Misschien wilt u eerst meer bekijken over kaarten, kaartvervaardiging en digitaliseren. Dat kan op de website van de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag (KB; kb.nl). Van deze site is ook onderstaande illustratie en op deze site staat een video van bijna 13 minuten, getiteld *De Google Earth uit de Gouden Eeuw* met uitleg over de atlas van Frederick de Wit uit 1698: één van de topstukken in de collectie van de KB met de steden in de 17 provincies, 158 ingekleurde platen. Een aardig detail op deze kaarten: gebouwen zijn rood en de belangrijke panden blauw ingekleurd. Op deze kaarten zijn ook schepen, molens, boompjes, bruggen, galgjes, koeien en personen getekend. De video is te bereiken via atlasdewit.com/leesmeer.html via *watch video*. Hier ook *preview book* en informatie (onder *De Wit atlas*). Het boek is opnieuw uitgegeven en te koop, u kunt het ook doorbladeren op kb.nl/bladerboeken/stedenboek. Het is mogelijk een print te maken, bladzijden zijn bladvullend te zien. U kunt een bladerversie (flash) zien en een leesversie (html). Onder het kopje *Index op steden* staan alfabetisch de plaatsen waarvan een afbeelding is, van sommige steden zijn meerdere platen. De kaarten geven een visuele kijk op de geschiedenis van de 17de eeuw.

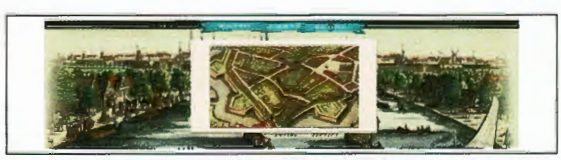

De Kaartenverzameling van de Universiteitsbibliotheek van de Vrije Universiteit van Amsterdam heeft, naast een collectie atlassen en cartografische literatuur, een collectie van ongeveer 60.000 kaarten. Een deel daarvan is via de *Beeldbank* te zien. Het adres van de site is: imagebase.ubvu.vu.nl/cdm/landingpage/collection/krt. Zoek via het scherm Search op schaal, jaar uitgave, land en plaatsnaam. Dit levert een lijst treffers op met thumbnails van de kaart, de titel ervan, de mathematische gegevens, geografische trefwoorden en het jaar van uitgifte. Aanklikken van de thumbnail geeft een grote kaart, waarop ook nog is in te zoomen. U kunt de afbeelding printen. Hier staan ook oude schoolkaarten.

Haartsen.nl/?pagina=Landkaarten geeft een verzameling landkaarten die geografisch geordend zijn en gesorteerd op jaartal. Ze staan alfabetisch op land/werelddeel: Afrika, Amerika, Noord- en Zuidpool, Atlantische oceaan, Australië, Azië, Europa, Nederland en Wereld. *Ga naar de landkaarten* brengt u bij die verdeling. Nederland is weer verdeeld in *Deelgebieden* en *Plaatsen*. Er zijn kaarten van diverse jaren. De thumbnails verbinden door met een grotere kaart met gegevens over jaar, maker en bron. Hier ook de 48 afbeeldingen uit *De vijerighe Colom* van 1635.

Project.oldmapsonline.org is een Engelstalig portal met een 'easy-to-use' toegangspoort tot historische kaarten in bibliotheken over de hele wereld. U kunt online digitale kaarten uit verschillende collecties bekijken via geografisch zoeken. Tik een plaatsnaam in, klik in het venster van de kaart en/of geef via de *Tijdlijn* de gewenste periode aan. U krijgt dan aan de rechterkant een directe link naar de kaartafbeelding op de website van de gastinstelling. U kunt nu online kijken of de kaart downloaden.

Kaartmakers in het repertorium

Maphist.nl/Repertorium_van_Nederlandse_kaartmakers.pdf is een 230 bladzijden tellend repertorium uit 2003 met daarin alfabetisch 1200 Nederlandse kaartmakers. Marijke Donkersloot-de Vrij is de samensteller van dit document. Alfabetisch zijn personen opgenomen die inhoudelijke bijdragen hebben geleverd aan de vervaardiging van kaarten in de periode 1500-1900. Het gaat om bijvoorbeeld: landmeters, ingenieurs, tekenaars, kaartafzetters (kleurders), houtsnijders, graveurs en/of uitgevers van kaarten.

Nationaal Archief

Het Nationaal Archief beheert naast 110 kilometer archief ook de grootste en belangrijkste collectie kaarten

en tekeningen in Nederland, in totaal ruim 300.000 bladen. Een deel ervan is op het adres gahetna.nl te bekijken. Eén van de mooiste collecties van dit archief, zeggen ze zelf, is de verzameling kaarten van Johannes Vingboon (1616/1617-1670). Deze kaarten geven een unieke kijk in de handelswereld van de 17de eeuw. Ze tonen exotische steden en kusten, van Ghana tot Skri Lanka, van Havana tot Kaapstad. U krijgt deze verzameling door in het zoekscherm *Vingboon* te tikken. Dit geeft 117 items en met de muis boven een item plaatsen, volgt uitleg. Zoekmogelijkheden zijn op deze site op plaats, vervaardiger en locatie in binnen- en buitenlandse kaarten vóór 1900, militaire kaarten, topografische werken en losse aanwinsten. De volledige collectie is te zien via *Collectie, Afbeeldingen, Kaartencollectie*. Welke kaarten dit zijn, staat onder 'Meer informatie'.

Kaarten uit de 19de eeuw

Watwaswaar.nl is een site met historische informatie over elke plek in Nederland. Kaarten, tekeningen, ansichten en foto's van Nederlandse erfgoedinstellingen. Er wordt nog steeds aangevuld. De witte pijl onder de tekst WATWASWAAR (links op de site) geeft een introotje waarin alle schatten voorbij vliegen. Bij *Ga naar* vult u een plaatsnaam of postcode in, waarna u een kaart krijgt van die omgeving. Specificeren en/of veranderen kunt u bij het vakje *waar. Over de site, Schatkamer* en *nieuws* spreken voor zichzelf.

U kunt selecteren op plaats, soort kaart en tijdperk, waarna u informatie krijgt over bijvoorbeeld eigenaren, grootte of ligging.

Hisgis.nl is een historisch en geografisch informatiesysteem met kaarten met daarachter informatie over wat er op te zien is ofwel kaarten gekoppeld aan tabellen en omgekeerd. 'Een reis door het verleden', zoals ze zelf zeggen. Het is de bedoeling dat alle provincies met hun kaarten gaan meedoen. Momenteel zijn dit Fryslân, Groningen, Drenthe, Overijssel, Utrecht, Zuid-Holland, Limburg en de stad Amsterdam. Naar de kaarten gaat naar (ja, inderdaad) de kaarten. Linksboven is onder andere keuze uit plaats (Ga naar), Kaartlagen en achtergrond. De kaarten van 1832 geven bijvoorbeeld naam, beroep, woonplaats, plaatselijke benaming, inhoudsopgave en soort eigendom. Circa 1500 kaarten en 250.000 percelen grondeigendom zijn te doorzoeken. U krijgt de resultaten in tabel en/of op een kaart. HisGis is bedoeld voor een ieder met interesse in kaarten, historie, huizen, namen, genealogie en grondbezit.

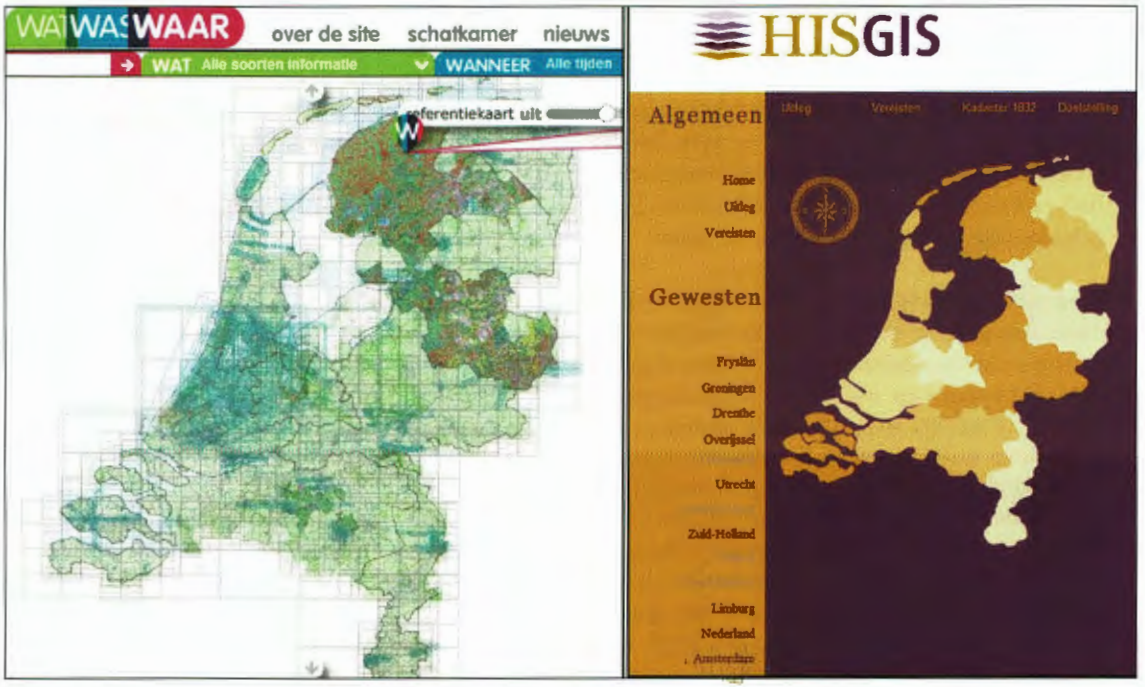

Op atlas1868.nl staat de Gemeente-Atlas van Nederland die door Hugo Suringar te Leeuwarden werd uitgeven. Jacob Kuyper (1821-1908) tekende tussen 1865 en 1870 de kaarten van alle Nederlandse gemeenten, voor elke provincie een deel, in totaal meer dan 1200 kaarten. U komt bij de kaarten via het kaartje van Nederland of na aanklikken van de provincie. Dit geeft de gewenste provincie, met eronder de plaatsnamen waar een gemeentekaart van is. Ze zijn in jpg en pdf formaat. Kaarten met een hoge resolutie zijn te bestellen. Op nl.wikipedia.org/wiki/Gemeente-atlas_van_Nederland staan meer adressen waar u deze kaarten kunt bekijken. Op the-end-of-the.net/topography wordt de Kuyper Gemeente Atlas gecombineerd met afbeeldingen en plaatsbeschrijvingen uit *Het Koninkrijk der Nederlanden* om zo tot een interactief beeld van de topografie van Nederland in het midden van de 19de eeuw te komen. Momenteel is ongeveer 40% van Nederland beschikbaar, voornamelijk in het westen van het land.

Kaarten uit de 18de eeuw

De collectie Atlas Schoemaker – vader Andries (1660-1735, een textielkoopman uit Amsterdam) en zoon Gerrit (1692-1736) – toont tekeningen, beschrijvingen en prenten van Nederlandse steden, dorpen en gehuchten in de vroege achttiende eeuw. In de jaren twintig van de achttiende eeuw bezochten de Schoemaker's bijna alle steden, dorpen en gehuchten in Nederland, waarvan ze beschrijvingen maakten met historische en culturele bijzonderheden.
Op geheugenvannederland.nl/?/nl/collecties/schoemaker kunt u bladeren of zoeken in deze 2579 objecten tellende collectie. Kijk ook even naar de andere cartografische werken op deze site. De zoekterm *cartografie* op geheugenvannederland.nl geeft 641 objecten.

Reis- en zakatlas van Nederland is een uitgave in 1773, gemaakt door graveur en boekverkoper Jan Christiaan Sepp. In 74 ingekleurde kaarten van Nederland (inclusief Noord-Limburg en het Duitse Nederrijngebied) toont de atlas redelijk gedetailleerd de steden en dorpen wegen en waterwegen uit die tijd. Op wazamar.org/Nederlanden/VIIprovin1773/VII-prov-kaarten.htm komt u bij De Vereenigde Nederlanden of Zeven Vrye Provinciën, kaartjes met eronder de naam. Klik op een kaart en hij wordt groter. Met de rode pijlen kunt u door de kaart lopen. Als u in bovengenoemde link kaarten.htm vervangt door .prov.htm#genlanden krijgt u de provincies en de landschappen en een uitleg over de diverse mogelijkheden om de kaarten te bekijken. Dit is ook te bereiken via geneaservice.nl/RZA.

Kaarten uit de 17de eeuw

Nl.wikipedia.org/wiki/Joan_Blaeu geeft onder *externe links* diverse verzamelingen van de Amsterdamse kaartmaker en drukker Joan Blaeu (1596-1673). Hij erfde van zijn vader, Willem Jansz Blaeu, een bedrijf in kaarten en atlassen. Hij maakte het bedrijf nog groter dan het al was en bracht veel nieuwe producten uit. Zijn beroemdste uitgave is *Toonneel der steden van de Vereenighde Nederlanden met hare beschrijvingen*, een collectie van 350 kaarten, zeekaarten, topografische afbeeldingen en tekeningen en stadsgezichten uit de 17de eeuw. De *Blaeu atlas Toonneel des Aerdrycks*, ofte *Nieuwe Atlas* is (285 bladzijden) is door te bladeren op let.rug.nl/~maps/annebuist/blaeu.htm en op het adres archiefleiden.nl/home via *collecties/verhalen/bladeren-door-blaeu/blaeu*.

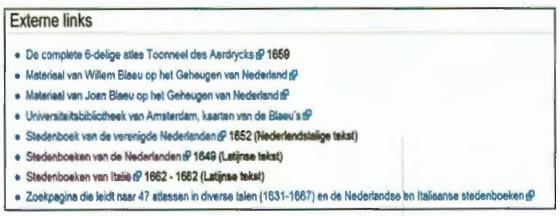

De blauwe links (zie illustratie van Wikipedia hieronder) geven toegang tot meer kaarten van Blaeu.
Op odur.let.rug.nl/~maps zijn van *Toonneel der Steden* (1649) – oftewel de Atlas Van Loon – na intikken van de plaatsnaam in het zoekscherm diverse plaatsen te doorzoeken. Frederik Willem van Loon (1644-1708) tekende voor dit boek 350 kaarten en stadsgezichten van Nederlandse en Belgische steden.

In 1657 werd het *Stedenboek van de wereld* uitgegeven door Johannes Janssonius (1588-1664). Hij gebruikte een deel van de plattegronden van Blaeu, kocht drukplaten van anderen en maakte zo de stedenboeken van de wereld. Zijn afbeeldingen zijn (onder andere) te zien op de site van de Universiteit van Amsterdam. Zo komt u bij de collectie: In adresbalk dpc.uba.uva..nl/kaartencollectie intikken, onder *Overige* staat *Stedenatlassen*. Er kan gezocht en gebladerd worden, waarnaast een aantal thema's aangeboden wordt. Onder 'stedenatlassen' treft men onder meer de volledige inhoud aan kaarten en tekst aan van de stedenboeken van Joan Blaeu (Nederlanden, Italie), Johannes Janssonius (steden van de wereld) en Frederick de Wit (Nederlanden en Europa).
Met dank aan Jan Werner van deze Universiteit, afdeling Kaarten en Atlassen.

[wordt vervolgd]

NEDERLANDSE GENEALOGISCHE VERENIGING
Mededelingen
REDACTIE: Thijs van Veen
Bijlage Gens Nostra 68 (2013) juli/augustus Nr. 379

Zilveren spelden voor Plasier, Van Reeken en Rijswijk

1 en 2. Antoine Plasier en Ton van Reeken, beiden te Maastricht en van de afdeling Zuid-Limburg, ontvingen op zaterdag 13 april 2013 te Houthem de zilveren speld van de NGV, opgespeld door Marius Krooswijk, secretaris van het Hoofdbestuur.

Antoine was 20 jaar bestuurslid (1993-2013) van de afdeling Zuid-Limburg, waarvan 13 jaar voorzitter en 17 jaar (plaatsvervangend) afgevaardigde voor de Algemene Vergadering in Utrecht. Antoine organiseerde mede de Limburgse Genealogische Contactdagen en dankzij hem werd elk jaar de jaarvergadering op een andere interessante locatie gehouden, zowel binnen als buiten Zuid-Limburg.

Ton was ruim 25 jaar penningmeester, eerst van de afdeling 's-Hertogenbosch-Tilburg (1971-1987) en later van de afdeling Zuid-Limburg (2003-2012). Tevens is Ton één van de initiatiefnemers geweest van de latere dienst Computergenealogie en de eerste voorzitter van de GensDataPro-groep (1984-1987). Ton publiceert regelmatig in Gens Nostra, Genever (het afdelingstijdschrift van de afdeling Zuid-Limburg) en andere genealogische bladen.

De gedecoreerden: Antoine Plasier (l) en Ton van Reeken

Herman Rijswijk (r), voorzitter van de afdeling Zaanstreek-Waterland, ontvangt de zilveren speld van de NGV van Rob Boom (foto René Bont)

3. Herman Rijswijk te Koog aan de Zaan ontving op 10 april 2013 te Berkhout van Rob Boom, secretaris van de afdeling Zaansteek-Waterland, de zilveren speld van de NGV vanwege zijn vele activiteiten voor de afdeling en zijn jarenlange voorzitterschap van deze afdeling. Hij is sinds 1987, dus al 26 jaar, actief in het bestuur van deze afdeling: sinds 1987 als lid en sinds 2011 als voorzitter. Verder is hij sinds 1988 afdelingsafgevaardigde dan wel plaatsvervangend afdelingsafgevaardigde. De speld is een eerbetoon voor zijn vele werk voor de afdeling en de NGV.

Jubileum-DVD Nederlandse Genealogische Vereniging Afdeling Zaanstreek-Waterland 1987-2012

Ter gelegenheid van het zilveren jubileumjaar van de afdeling Zaanstreek-Waterland is in oktober 2012 een DVD uitgebracht met een grote hoeveelheid genealogisch en geschiedkundig materiaal. Van belang is ook de grote hoeveelheid transcripties en bronbewerkingen uit de regio. Interessant om naast een bewerking het origineel te kunnen zien, zoals bij het Weeskamerarchief van Purmerend.

Dat brengt de recensent tot de overweging dat het een goede zaak zou zijn als een bronbewerking zou beginnen met een foto van bijvoorbeeld één pagina van de originele tekst, of een integrale transcriptie van een onderdeel. Zodat de gebruiker een idee heeft in wat voor een context de gebruikte informatie staat. Maar deze opmerking heeft een bredere strekking dan alleen deze (voortreffelijke) DVD.

De DVD is voor € 12,50 te bestellen via: jubileumdvd@zwa.ngv.nl.

Ton Hokken, Utrecht

Agenda

September

4-sep 10.00 uur. *Afdeling Utrecht*
Het Utrechts Archief,
Hamburgerstraat 28, Utrecht
Vooroudersspreekuur.

4-sep 13.00 uur. *Afdeling Land van Cuijk en Ravenstein*
BHIC, Arnoud van Gelderweg 73, Grave
Genealogisch spreekuur.

10-sep 20.00 uur. *Afdeling Kempen- en Peelland*
't Trefpunt, Belgiëplein 20, Eindhoven
Lezing door Emiel van der Hoeven:
Publiceren: Van kopie tot drukwerk.

11-sep 20.00 uur. *Afdeling Utrecht*
Blauwe zaal van de Tuindorpkerk, Prof. Suringarlaan 1, Utrecht
Lezing door Rob Dix: ***Voorbij de DTB naar de Middeleeuwen.***

12-sep 14.00 uur. *Afdeling Amersfoort en omstreken*
Archief Eemland, Stadhuisplein 7, Amersfoort
Genealogisch spreekuur.

13-sep 14.00 uur. *Afdeling Betuwe*
J.S. de Jongplein 3, Tiel
Genealogisch café.

14-sep 10.30 uur. *Afdeling Rijnland*
Historisch Informatie Punt (HIP) in de bibliotheek, Nieuwstraat 4, Leiden
Contactochtend, op zoek naar voorouders.

14-sep Algemeen/nationaal
Monumentendag 2013 (met als thema 'Macht en Pracht').

16-sep 20.00 uur. *Afdeling Den Helder en omstreken*
Bernhardplein 202, Den Helder
Lezing door Robert Philippo: ***DNA in de genealogie.***

17-sep 20.00 uur. *Afdeling Betuwe*
J.S. de Jongplein 3, Tiel
Lezing door Herman Rijswijk: ***Genealogisch bewijs in niet-kerkelijke bronnen.***

17-sep 20.00 uur. *Afdeling Amsterdam en omstreken*
Pelgrimskerk, Backerhagen 12, Amsterdam-Buitenveldert
Lezing door dhr. P. Tjeertes: ***De Nederlandse Schutterij door de eeuwen heen.***

19-sep 20.00 uur. *Afdeling Oostelijk West-Friesland*
Gebouw, Kerkebuurt 169, Berkhout
Lezing door Robert Philippo: ***DNA in de genealogie.***

19-sep 20.00 uur. *Afdeling Delfland*
Kerkelijk Centrum Delfgauw, Zuideindseweg 7, Delfgauw
Lezing door Jacques Moerman: ***''t Woudt' De rijke geschiedenis van het kleinste dorp van Nederland.***

19-sep 20.00 uur. *Afdeling Land van Cuijk en Ravenstein*
Ripseweg 2, Elsendorp
Contactavond met kaartenbakken van Wim Jaegers.

21-sep *Afdeling Utrecht*
Bezoek aan een buitenplaats i.v.m. het 65-jarig bestaan van onze vereniging.

21-sep 10.30 uur. *Algemeen/nationaal*
Bedrijfsverzamelgebouw, Buitenwatersloot 312, Delft
'Achtste Lustrum' Genealogische Vereniging 'Prometheus'

21-sep 13.30 uur. *Afdeling Friesland*
Groeneweg 1, Leeuwarden
Lezing door Bearn Bilker: ***Huwelijkspolitiek van de Oranjes en de Nassaus (inclusief de Friese Nassaus).***

21-sep 14.00 uur. *Afdeling Hollands Noorderkwartier*
Gebouw 't Trefpunt, Louise de Colignystraat 20, Alkmaar
Lezing door Emiel van der Hoeven: ***Publiceren: Van kopie tot drukwerk.***

21-sep 14.00 uur. *Afdeling Amersfoort en omstreken*
Kerkelijk Centrum 'De Brug', Schuilenburgerweg 2, 3816 TB Amersfoort
Computergenealogiemiddag.

21-sep 14.00 uur. *Afdeling Twente*
Bentheimerstraat 43, Oldenzaal
Lezing door Ben Wubbels: ***De opgravingen rondom de Plechelmuskerk in Oldenzaal.***

24-sep 16.00 uur. *Afdeling Delfland*
CBG, Beresteynzaal, Prins Willem Alexanderhof 22, 's-Gravenhage
Stamboomcafé.

28-sep 10.00 uur. *Algemeen/nationaal*
Kasteel Amerongen, Drostestraat 20, Amerongen
Heraldische Dag 2013.

RUBRIEK Het portret van ...[1]

Jacob (Fulpsz) Bregman & Frouke Pul

Joop Bregman (†)

Jacob (Fulpsz) Bregman, geb. Den Helder 26-2-1823, zeeloods, overl. Delfzijl 15-6-1896, zn. van Fulps (Jacobsz) Bregman (1792-1834) en Aagje Cornelis Zeeuw (1800-1870), tr. (1) Delfzijl 2-12-1858 **Tina Ackerman**, geb. Borkum 8-11-1831, overl. Delfzijl 2-4-1866, dr. van Steffen Aggen Ackerman en Anna Hanszen Erichs; tr. (2) Delfzijl 20-11-1869 **Frouke Pul**, geb. Nieuwolda 26-4-1831, overl. Enschede 20-5-1911, dr. van Nanne Moriks Pul en Gepke Fockes.

Jacob vestigt zich op 28 juli 1853 te Delfzijl. Zijn moeder, Aagje Zeeuw, woont er van mei 1866 tot juni 1867 en zijn tweede vrouw, Frouke Pul, verhuist op 10 september 1908 naar Enschede.
Uit beide huwelijken zijn in totaal vier kinderen geboren, te weten: Filip (1860-1860), Filips (1861-1935), mijn grootvader, Steffen (1865-1867) en Nanno (1875-1955).

De foto's zijn circa 1895 gemaakt, die van hem door een onbekende fotograaf en die van haar door fotograaf H. Venhuis te Farmsum bij Delfzijl.

1. Voor bijzonderheden/voorwaarden t.a.v. deze rubriek, zie: www.ngv.nl, onder Gens Nostra.

RUBRIEK **Het portret van ...**[1]

Harm Lijfering & Rienje Wieringa

Joop Bregman (†)

Harm Lijfering, geb. Zuidhorn 12-1-1838, stichter familiebedrijf, groothandel in gedistilleerd en wijn, overl. Bedum 6-4-1912, zn. van Jacob Roelfs Lijfering (1793-1845) en Zwaantje Jacobs Rietsema (1796-1866), tr. Grootegast 10-5-1869 **Rienje Wieringa**, geb. Zuidhorn 10-1-1844, overl. Bedum 13-6-1923, dr. van Johannes Henderikus Wieringa en Wilhelmina de Waard.

Uit dit huwelijk zijn te Zuidhorn en Bedum zes kinderen geboren, te weten: Johannes Henderikus (6-8-1871), mijn grootvader, Jacob Roelf (28-8-1872), Zwaantina (23-9-1873), Willem (5-1-1875), Pieter (8-11-1876) en Willemina (9-5-1879).

De foto's zijn circa 1895 gemaakt door fotograaf H. Wieringa Dzn, Oude Boteringestraat 79, te Groningen.

1. Voor bijzonderheden/voorwaarden t.a.v. deze rubriek, zie: www.ngv.nl, onder Gens Nostra.

RUBRIEK Boekrecensies

GENEALOGIE

M. Krips | *Krips anno 1812, Een Leeuwarder gezin in de Napoleontische tijd*
Groningen 2012, 36 pp., ill. [A4].

Vijf broers uit het Leeuwarder gezin Krips en hun zwager Stoffel Gielissen maakten in de Franse tijd deel uit van het leger, het Bataafse, het 'Hollandse' van Lodewijk Napoleon, het Franse, het Nederlandse en zelfs het Engelse, en twee van hen hebben dit met de dood moeten bekopen. In dit aardig geschreven en logisch opgebouwde boek worden in aparte hoofdstukken de levens van alle kinderen van Johannes Krips en Elisabeth Reynders beschreven, met uiteraard veel aandacht voor het militaire gedeelte daarvan. | ABB

P. Sanders | *Genealogie van de familie* ***Meijborg***
Maarssen 2011, 64 pp., ill. [A4].

Stamouders Diederich Meijborg en Catharina Margaretha Gogrene woonden in de Duitse stad Bramsche (Nedersaksen). Hun in 1768 geboren zoon Johann Dirk trok naar Nederland en was in Bloemendaal (Noord-Holland) werkzaam als tuinier. Van zeven generaties worden de basisgegevens vermeld en als illustraties zijn akten van de Burgerlijke Stand, persoonskaarten, familiedrukwerken en dergelijke gebruikt. | ABB

P. Boon | G. Bakker-Brujn en K. Bant, *Van Oostwoud naar Hem, Govert Maartensz.* ***Oostwoud*** *en zijn nakomelingen*
Venhuizen 2012, 111 pp., ill. + index (uitg. Historische Vereniging 'Suider Cogge' te Venhuizen). [A4].

De hoofdpersoon in dit verhaal, Govert Oostwoud (1671-1723), was schoolmeester, koster en voorzanger in het Westfriese plaatsje Hem. In zijn tijd waren veel inwoners van dorpen in Noord-Holland zeevarend. Zo ook de familie van Govert en zelf heeft hij ook enige jaren gevaren. Oostwoud was zijn geboorteplaats en bij zijn verhuizing naar Hem is hij die naam als familienaam gaan voeren. Over zijn leven zijn veel bijzonderheden bekend, veelal uit een door zijn zoon Jacob geschreven boek. Govert was een veelzijdig man. Hij gaf naast zijn gewone werk als onderwijzer ook lessen in stuurmanskunst en heeft hierover een boekje geschreven dat in 1704 in druk is verschenen. In 1703 was hij een van de oprichters van de bootsgezellenbeurs te Hem. En heel belangrijk was het in opdracht van Dijkgraaf en Heemraden van Drechterland vervaardigen van een nieuwe kaart van het waterschap. Van de vijf kinderen van Govert die nageslacht kregen, zijn parentelen opgenomen met ook over deze personen aardige bijzonderheden. | ABB

Th. Vermeulen | *Genealogie van de familie* ***den Otter*** *Uit Rhoon, Poortugaal, Barendrecht, IJsselmonde*
Zwijndrecht 2012, 155 pp., index. [A4].

Th. Vermeulen | *Genealogie van Dames met de Naam* ***den Otter*** *Uit Rhoon, Poortugaal, Barendrecht, IJsselmonde*
Zwijndrecht 2012, 150 pp., index. [A4].

In het eerste boek wordt begonnen met Gillis den Otter te Poortugaal die rond 1530 geboren zal zijn en wiens bestaan is afgeleid uit het patroniem van zijn kinderen. Per generatie worden van iedere persoon de elementaire gegevens vermeld en bij huwelijk de namen van de ouders van de partner. Uitsluitend met de mannelijke familieleden wordt verdergegaan, zoals bij een genealogie ook te verwachten is.
In het tweede boek worden de dochters besproken, dat wil zeggen dat nu ook hun kinderen worden vermeld. | ABB

KWARTIERSTAAT

W.T. Sluijtman | *Kwartierstaat van Gerardus Wilhelmus Maria* ***van Driel***
Delfgauw 2012, index. [A4].

De probant van deze kwartierstaat werd in Amsterdam geboren in 1937 als zoon van Daniel Petrus van Driel en Johanna Alida Maria Soede. De presentatie is in de vorm van een cirkeldiagram waarin de elementaire gegevens zijn vermeld. In generatie vier zijn de familienamen Van Driel, Van der Ven, Beck, Tjerks, Soede, De Loor, Adriaansz en Teunissen, allen wonen dan te Amsterdam. | ABB

BRONNEN

C.H. van Wijngaarden | *Haastrechtse 'Kercke Rekenbouck' (1584-1811)*, Rotterdam 2012, 320 pp., ill. + index; ISBN 978-90-78451-00-6 (uitg. van de Hollandse Vereniging voor Genealogie 'Ons Voorgeslacht', Hollandse Bronnen deel 6). [16,5 cm x 24 cm].

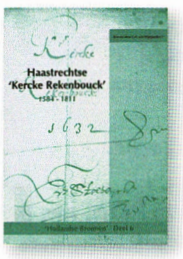

Het origineel van het 'Kercke rekenbouck' berust in het archief van het museum Bisdom van Vliet te Haastrecht. Door de auteur, overleden in 2011, is het boek getranscribeerd en in voetnoten zijn genealogische gegevens betreffende tal van genoemde personen te vinden van de hand van de heer H.M. Kuypers uit Voorschoten. Het grote belang van deze publicatie is vooral dat over de periode 1584-1811 deze bron een boeiend inzicht geeft in het kerkelijk leven van de gereformeerde gemeenschap in Haastrecht. | ABB

AANWINSTEN

A.C. Zeven | ***Seven*** *– Zeven – Zeeven (Kempers/Knevelbaard), Geschiedenis en Genealogieën van twee families uit de Groninger Veenkoloniën 1650-2011*, Deel 2: Correcties en aanvullingen
Wageningen 2011, 54 pp., ill. + index. [A4].

Dit boek bevat correcties en aanvullingen op de in 2009 verschenen genealogie *Seven – Zeven – Zeeven.* | ABB

TOPOGRAFIE

A. van Noort, *De Kunst van het Boerenleven. Geschiedenis van Warmondse boerderijen*, Warmond 2012, 192 pp., ill. + index; (verkrijgbaar via www.warmelda.nl voor € 22,50 exclusief porto). [22 cm x 22 cm].

De historische vereniging Warmelda is de uitgever van dit boekwerk, geschreven door haar voorzitter André van Noort. Enige tijd geleden constateerde de vereniging dat ondanks de agrarische achtergrond van Warmond er bitter weinig bekend was over de geschiedenis van de boerderijen. Besloten werd om de huidige boerderijen die nu nog als zodanig herkenbaar zijn in eerste instantie te beschrijven. Dat betekent dat diverse boerderijen die inmiddels verdwenen zijn, niet in dit boek zijn opgenomen. Veel boerderijen in Warmond hebben namen als "Oudershoeve", "Mijn ouders wens", "Endepoel" en "Abrahams offerande of Oosterwoud". De laatste boerderij is al bekend sinds 1386 en kent dus een lange geschiedenis. Het boek valt op door de mooie vormgeving, de bijzondere foto's, maar vooral ook door de prachtige tekeningen van Hans Roest, die wel bijzonder geslaagd mogen worden genoemd. Hiermee wordt dit boek niet alleen een hommage aan de akkerbouwers van weleer en thans (zoals in het voorwoord wordt aangegeven), maar tevens een soort van kunstboek met potloodtekeningen. Ik kijk uit naar het vervolg, namelijk de verdwenen boerderijen. | CdG

RUBRIEK Aanwinsten

- *De Achteruitkijkspiegel 2010* | *Jaarboek van de Historische Vereniging Oosthuizen* | Oosthuizen 2010.
- **T. Bezemer** | *Zij die de zee bevaren. Feit en fictie rond de stamreeks van Martinus Johannes van Rossen* | Blaricum 2009.
- *Broek op Langedijk, meer dan 4 eeuwen water- en veldnamen en de geschiedenis van de oudste doorvaarveiling* | z.pl. (uitg. van de Stichting Coördinatie Onderzoek Oud Geesterambacht) 2010.
- *Descendants of Markus Eildert Nienhuis* | z.pl. z.j.
- **R. Dickinson** | *The ancestors of Elsje Emmy Maria Timmer de Jong & Henny Petronella Dickinson de Jong* | z.pl. 2008.
- **A. van Diermen** | *Van Diermen in Amersfoort en Spakenburg. Kroniek van een vissersgeslacht en de complete genealogie van tak G* | Bunschoten-Spakenburg 2002.
- **A. Hardeman e.a.** | *Het Hardeman Boek* | Apeldoorn (uitg. van de Stichting tot bevordering van historische en genealogische publikaties (Stichting HGP)) 1991.
- **R. Hermanus** | *Indisch jongerenverzet 1944 Glodok 1945* | Alphen aan den Rijn 1995.
- **R. Joghems** | *Het laatste schuttersstuk, de historie van de Historische Verzameling der Schutterij te Amsterdam* | Amsterdam 2010.
- **E. Kalter** | *Van oost naar west trekken en toch in textiel blijven handelen van Rzeszów naar München en van München naar Amsterdam. Een familiegeschiedenis in foto's, documenten en verhalen (Kalter)* | z.pl. z.j.
- **G. Klunder e.a.** (samenstelling) | *Pieterburen Broek Wierhuizen. Kijken naar en lezen over toen,* | Oosterwolde z.j.
- **A. Koopmans** | *Het voor- en nageslacht van Albert Koopmans* | Oosterbeek z.j.
- **J.M.G. Leune** | *De kwartieren van Pieter Bierens (1685-1734)* | Capelle aan den IJssel 2011.
- **J. Lucassen en R. Penninx** | *Nieuwkomers. Immigranten en hun nakomelingen in Nederland 1550-1985* | Amsterdam 1985.
- **J. Verduin** | *Boerderijen in Leusden. Ontstaansgeschiedenis in de middeleeuwen* | Woudenberg (uitg. Bureau voor Familie-Historie) 1999.
- **P. van Zanten en A. Douma-van Wijngaarden** | *Van Zanten. Geschiedenis van een Steenwijker familie met Genealogie* | Steenwijk/Meppel 2009.

Wil H. van der Horst-Harkema

RUBRIEK Het portret van ...[1]

Anna Maria Clara Bruinsma

Albert Hoekstra

Anna Maria Clara Bruinsma, ged. Leeuwarden (r.-k.) 29-10-1807, overl. Leeuwarden 30-8-1889 (ongehuwd), dr. van Jacobus Anastasius Joannes Bruinsma (1771-1826), houthandelaar, en Hillegonda Maria Rozee (1771-1853).[2]

Zij stamt uit een katholieke familie te Workum en vanaf 1750 te Leeuwarden. Na haar overlijden legateert zij onder andere de rooms-katholieke kerk een bedrag van vijfhonderd gulden.
Het familiewapen Bruinsma komt voor in een 19de eeuws handschrift van A.J. Bruinsma.[3]

De foto is circa 1876 door fotograaf H.A.K. Ringler te Leeuwarden gemaakt.[4]

1. Voor bijzonderheden/voorwaarden t.a.v. deze rubriek, zie: www.ngv.nl, onder Gens Nostra.
2. Bruinsma zie verder: http:www.joostbruinmsa.nl@/bruinmsaverhaal.html; http: //www.biografischportaal/persoon/17609113; en http://www.genealogieonline.nl/en/stamboomdriessen/I10169.php.
3. Tresoar, 6305 Hs/33: *Verzameling aanteekeningen en stukken, bijeengebracht en gedeeltelijk eigenhandig geschreven door wijlen A.J. Bruinsma, betreffende Friesche kerkgeschiedenis, kerkrecht enz / Anastasius Josephus Bruinsma.* Portef. 33: XV: Aanteekeningen (Genealogische) en stukken betreffende de familienamen Bruinsma, Hubert, Klingenburg, Rozee, Wiersma, Sijbrens-Sijbrandsde Leeuw-Wijtzes, Eelcama, Stalpert van der Wiele, Pars, Lolkes-Gerrits-Gosses, de Vries, Nauta, Terhorst en and. (Hierbij eenige familie-wapens). Zie ook de website van Joost Bruinsma over deze familie Bruinsma inclusief familiewapen: http://www.joostbruinsma.nl/bruinsmaverhaal.html.
4. Collectie Historisch Centrum Leeuwarden (HCL), archief 188, familie Bruinsma.

RUBRIEK Periodieken

Van in deze rubriek vermelde artikelen, alsook van vroeger verschenen en in de bibliotheek aanwezige tijdschriftartikelen, kunnen fotokopieën worden aangevraagd bij de Dienst Bestellingen, p/a Postbus 26, 1380 AA Weesp, of per e-mail via info@ngv.nl (gaarne met vermelding van de volledige referentie). De aanmaak van fotokopieën kan echter aan beperkingen onderhevig zijn. Dat geldt ook voor periodieken voorafgegaan door een sterretje (*), omdat die niet in de collectie van het VC aanwezig zijn. Periodieken worden niet uitgeleend.

Enkele gebruikte afkortingen: aanv. = aanvulling(en), afk. = afkomstig, afl. = aflevering, corr. = correctie(s), corr.-adres = correspondentie-adres, exm. = ex matre, gen. = generatie(s), jg. = jaargang, kwst. = kwartierstaat, kwn. = kwartieren, verv. = vervolg.

De hier gepresenteerde rubriek periodieken is verzorgd door het VC Team Periodieken, bestaande uit vijf personen. Het zijn (met tussen haakjes het deel waar voor gezorgd is): **Paul Harthoorn** (Groot-Brittannië, Noord-Amerika, Zuid-Afrika, Australië, Nieuw-Zeeland), **Jos Kaldenbach** (Duitsland, Oostenrijk, Zwitserland), **Bert Kamp** (België, Luxemburg, Frankrijk, Italië), **Han Hilders** (werkvoorbereiding) en **Rob Dix** (Nederland, Scandinavië, tevens coördinator).

NEDERLAND

Amstel Mare (*www.historischamstelveen.nl*)
JG. 23 | NR. 4 | DEC. 2012

G.J. Lindeman, W.J. Groeneweg: Archeologische middag in het Oude Dorp [over bewoning in de late middeleeuwen]; *P. van Schaik*: Amstelveners en hun leefomgeving [historie].

De Asperensche Courant (*www.oud-asperen.nl*)
JG. 33 | NR. 4 (129) | DEC. 2012

Rondom oudjaar [kerstverhaal in streektaal uit de Leerdam Post 1990]; Ome Keesje [**Verwaaij**], 'Beschreiving van de stad en baronie Asperen'.

Bijdragen en Mededelingen Gelre
2012

H.H. Jongbloed: Balderik 'van Upladium' (ca. 970-5 juni 1021). Karoling met een krasje in nu Gelderse contreien [x Adela van Hamaland; poging tot identificatie van zijn vader, middeleeuws huwelijksrecht en de praktijk van het incestverbod; Karel van Neder-Lotharingen]; *T. Reichgelt*: 'Om onse renten ende heerlickheyt toe vermeeren'. Ontginningen op de noordoostelijke Veluwe 1333-1433; *E. de Jonge*: De hopteelt in Gelderland (15e-19e eeuw). Het telen, oogsten, eesten en verhandelen van een ingrediënt; *S. Gropp*: Geschillen rond het muntrecht. De heerlijkheden Batenburg en Anholt en de instanties van het Heilige Roomse Rijk (1561-1572); *C.C. de Kool*: De schouw van Kasteel Ter Horst in Loenen Veluwe [**Hackfort**, Boshoff, Van Tricht]; *W. Frijhoff*: Johannes **Lomejer** (1636-1699) in zijn Zutphense milieu: een pionier van de boekgeschiedenis en zijn ambities [x Alida **Rauwers**, exm. Brugginck, Slingmans]; *L. Aardoom*: De mechanicus Christopher **Becker** (1805-1890), in Arnhem een pionier op doorreis [Stratingh, **Lipkens**, Buddingh, Marius; stamboom van de bedrijfsvestigingen 1830-1940]; *A. Claver*: 'Mits goed beheerd, eene winstgevende zaak'. De Neder-Betuwsche Beetwortelsuikerfabriek te Geldermalsen, 1866-1919 [Van Rossum, **Van Bevervoorde**, Dudok van Heel, Van Vlissingen]; *W. Frijhoff*: Een gloednieuw monument voor overoud erfgoed: de Catalogus van de Zutphense Librije.

Blesewic (*www.ovmb.nl*)
NR. 67 | DEC. 2012
De tuinbouwveiling [historie; **Oosterlaan**, Wooning, Van 't Hart, Bukman, **Ruinard**].

Burgerzaken en recht
JG. 19 | NR. 8 | DEC. 2012
A. Zebregs: Een mooie update van de dossiers Burgerzaken [in het introductiedossier van minister Plasterk]; *idem*: Programma Identiteit op orde en project NBP; *idem*: PinkRoccade kiest voor co-creatie. Almelo, Groningen, Zwolle op weg naar een keuze. Een drieluik; *R. Zijlstra*: Eén stelsel voor de vastlegging van persoonsgegevens; *C. Ebbers*: Verstrekking aan particuliere verhuurder; *J.C. Tomson*: Raad van State over wijzigen en aanvullen van een geboortedatum [jurisprudentie]; *S. de Ridder, T. Kassenaar*: Mag een BSN worden verstrekt aan een advocaat? [nee]; *E. Hartjes*: Attestatie de Vita; In Memoriam Frans **Clijsen**.

Dwars Op (*www.hkv-voorhout.nl*)
JG. 15 | NR. 46 | WINTER 2012
M.M.C. Van Buul: **Bierman** aan de Zandsloot [x Van den Nouland]; *E. van der Hoeven*: Oudste Gemeenteschool Teylingen in Voorhout [**Prosman**, De Heer, De Haas,Van Muijden]; *idem*: Nachtwacht in 1845 [lijst met 93 namen]; Oud Voorhout in beeld; *idem*: Horlogers Van Schie & Kortekaas [Van Schie, **Langeveld**]; *K. den Elzen*: Willem en Marijtje van den Burg-van den Berg [1848-1929 resp. 1861-1932, 15 kinderen; kwst. Nicolaas **van den Burg**: -, Van der Holst, Van den berg, Van Beek]; *J. & A. Warmenhoven*: Jacoba van Beieren geboren in Le Quesnoy [1401-1436, 4 huw. geen nageslacht]; *E. van der Hoeven*: Oudste huwelijksakte van Voorhout in 1603.

Eigen Perk (Hilversumse Historische Kring (*www.albertusperk.nl*)
JG. 32 | NR. 4 | DEC. 2012
I. de Ronde: De wording van een winkelstraat [beeldmateriaal, hinderwetvergunningen, huisnummeringen]; *G. van Bokhorst*: De Kerkstraat in vroeger jaren; *A. Koenders*: Kerkstraat. Winkelstraat met een verscheidenheid aan bouwstijlen; *W. Dral*: De zaak **Rutgers** [juwelierszaak]; *E. de Paepe*: Johannes **Geradts**, ondernemerszin en rampspoed in de Kerkstraat; *idem*: Foto-, Kino- en Projectiehandel **Siewers**; *G. de Raad*: Pleinversiering wordt verkeersregelaar Het korte bestaan van de Dudok-fontein; *J. de Ley*: Boekhandel **Rozenbeek** (1918-1996) had 'letterlijk' alles in huis.; *E. de Paepe*: Kerkstraat-Promenade had heel wat voeten in de aarde; Inhoud JG. 32 (2012).

Geestgronden (*www.historischegmond.nl*)
JG. 19 | NR. 4 | DEC. 2012
J. Hof: Het kerkscheepje in de slotkapel [**Sieuwers**, Veenhuijsen]; *C. Kager*: Gymnastiekvereniging Achilles [geschiedenis, 1925-1995]; *R. Leijen, M. Mulder*: Een verloren gewaande familiegeschiedenis [Maria Zwart, *1916, exm. de Groot]; Straatnaam verklaard: Huisweid, Kruiskroft en Samenweid in Egmond-Binnen; Reacties: De zaak Muylwijk en het verdwenen villadorp, en Het Slot en de Kapelle te Egmond op den Hoef.

Gelders Erfgoed
NR. 4 | 2012
Themanummer Mythen en Magie. *M. Wingens*: Doorstart Gelders Erfgoed als magazine van de coöperatie Erfgoed Gelderland; *E. van Winden*: Klokken in kolken en bergen vol dwergen; *R. Borman*: Witte wieven en elfen, fluisteringen uit de Andere Wereld; *M. Reinders*: Erfgoed metal in Gelderland; *F. van Hemmen*: De stille kracht van het land van de Zwarte Cross; *M. Wijngaards*: Een Zwaanridder op het Nijmeegse Valkhof; *J. Wabeke*: De Zuiderzeestraatweg. Nieuw 'streefbeeld' voor een oude straatweg; *D. Verhoeven*: Het nieuwe Liemers Museum: een terugblik op keuzes; *B. Wijnacker*: Wonen in een monument van de toekomst?; Wilhelmina's levensavond op Het Loo; Louis **Raemakers**, cartoonist van wereldformaat.

Historische Kring Eemnes (www.historischekringeemnes.nl)
JG. 34 | 2012-4
J. Groeneveld: Infrastructuur en ontwikkeling van Eemnes 1815-1940 (4); *W. van IJken*: Boedelscheidingen: 'Met malkanderen in minne en vriendschap geschift, gescheijden en gedeelt' [uitleg en voorbeelden; **Van Eijden**/IJden (met schema 4 gen.), Rijken, Vermeulen, **Smith**]; *H. van Hees*: Een leven lang aan de Meentweg, dankzij een Deo et Arti-zoen! [interview met Nel van der Zwaan-Post, exm. **Zwanikken**].

Historische Kring Laren (www.historielaren.nl)
JG. 31 | NR. 122 | 2012-4
Mijn oude buurt: Torenlaan/Groene Gerritsweg; *P. van der Ploeg*: Mien **Marchant** (1866-1952, kunstenares); *R.*

van Berkel: Sint Jans Schola, Laren [ontstaansgeschiedenis]; *D. Bakker*: Ontstaan van L.F.C. Laren [voetbalclub]; *H. Schaapherder*: Muzikale reis door de geschiedenis van 'Muziekvereniging St. Jan'; *G.L. De Boer*: Huize **Van Iependaal**; *M. van der Schaal*: Eduard (Ed) Jacobs (1859-1931) [beeldhouwer].

Holland (www.verenigingholland.nl)
JG. 44 | NR. 3 | 2012

D. Damsma, E. Kloek: 'T'Huys Best'. Huiselijkheid in Holland sedert de Gouden Eeuw; *H. de Mare*: Vindplaats van het huiselijk leven. Het kamergezicht in de Hollandse Gouden Eeuw; *S. Muurling*: Huiselijkheid tussen ideaal en materiële werkelijkheid; *L. Jensen*: Typisch Nederlands? Literaire huiselijkheid in de 19e eeuw; *E. Krol*: 'De aarde rust van 't lijden uit' [over huiselijke poëzie]; *M. van Leeuwen*: 'De vrouw wascht zijn vuile goed' [huiselijke normen op Scheveningen 1900-1940]; *H. van Bree*: In dit huis heerst liefde. De schijn van Hollandse huiselijkheid bij de Oranjes in de jaren vijftig; *P. Stokvis*: Huiselijk leven sinds het interbellum en de culturele revolutie rond 1970; *B. van der Steen*: Het binnenleven van de kraakbeweging; *M. Mobach*: Huiselijke faciliteiten in organisaties.

Jaarboek Die Haghe
2012

E. Groenenboom-Draai: Een Dordtse doffer door een Haagse joffer geringd [Van Hoogstraten, Van Til, **Van Molenschot**, Splinter]; *C. van Beers*: Duitse immigranten in het Zeeheldenkwartier [Scheibenreif, **Stutterheim**, Muller van Werendijcke, Harting]; *C. Glaudemans*: De Documentatiedienst van de Haagse politie in de Tweede Wereldoorlog; *Ch. Nigten*: Congres en confusie. Over herdenken van het Congres van Europa en Robert Schuman; *D. Kaajan*: De veroordeling van Oldenbarnevelt. Moord of recht?; *H. Beekhuis*: Het mysterie van de verdwenen zonnewijzer; *H.F. Ambachtsheer*: Monumentenzorg in Den Haag in 2011; Renske Boosman: Overleden Hagenaars in 2011 [38 personen met summiere tot uitgebreide biografische kanttekeningen]; *M. Schenk*: Nieuwe Haagse archieven in 2011.

Johanniternieuws
JG. 64 | NR. 250 | DEC. 2012

H. Witsen Elias: Vraaggesprek met Aernout **van Citters**, Coadjutor van de Orde; *T. Verselewel de Witt Hamer*: Johanniterorden i Sverige; *idem*: De Johanni(e)ter Orde in Nederland (15). Commanderij te Ermelo (St. Jansdal of 's Heerenloo); *F. de Beaufort*: Jugend im Orden; *M. de van der Schueren*: Maria: een drieluik (2); *E. Verselewel de Witt Hamer-Zwaan*: Oudezijds 100, bakermat van Kruispost; *A. Jankovich de Jeszenice-van Voërst van Lynden*: Hongaarse Johanniterdagen in Transsylvanië; *P. van Doorn*: Johanniter hulp in de laatste fase van het leven; *T. Verselewel de Witt Hamer*: 900 jaar Johanniter/Maltezer Orde.

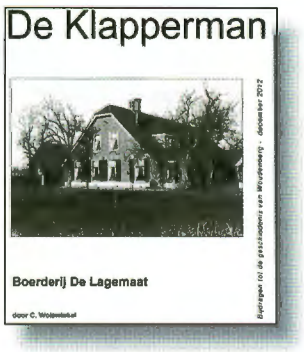

De Klapperman
DEC. 2012

Nummer geheel gewijd aan de boerderij De Lagemaat, door C. Wolswinkel (†) [geschiedenis (Rumelaar, Strubbelenburg), de familie **Wolswinkel**, bedrijfsvoering, mobilisatie- en oorlogstijd, stamreeks; Van Overeem, Thijssen, **Van Meerveld**, Van Voskuilen].

Krommenieër Kroniek (www.hgc-krommenie.nl)
NR. 68 | DEC. 2012

J. v.d. Weide: De herrijzenis van een boerenplaats op de Heiligeweg, bekend als 'De Antiekboerderij' [sedert 1639; **Reijne**, Bakker, Hekelaar, **Van Harlingen**]; *J. Brasser*: Scherpklompen en mestsleeën; *T. van den Berge*: Vishandel Jan **Kee**; *A. Rijks-Leguijt*: Gezinszorg in Krommenie [foto's met namen]; Terugblik op 1962 met in het kort enkele gebeurtenissen; *S. Schots*: Krommenie van zuid naar noord in de periode 1910-1920 [**Heukels**, Breuer, Goedhart, Waal, **Visbeek**]; *C. Tuijn*: De Bobber Racing Club van Krommeniedijk.

De Kroniek (Graft-De Rijp en Schermer) (http://schermereiland.geschiedenisbank-nh.nl)
JG. 29 | NR. 4 | DEC. 2012

100 Jaar De Hengelaar; Toneelvereeniging Kunst naar Kracht 100 jaar; *E. Berkhout*: De gevel (en al wat zich

daarachter heeft afgespeeld) [slagerij **Van der Heide**]; Uyt den ouden doosch; *C. Booy*: Een sterrenkundige met herinneringen aan Noordeinde (in memoriam prof. Adriaan **Blaauw**).

Mededelingen Historische Kring West-Betuwe (www.hkwb.nl)

JG. 40 | 2012-3. *C. van Heuckelum*: De beperkte houdbaarheid van een geslaagde ruilverkaveling; *T. de Goei*: Herinneringen aan het stakingsoproer in 1931 bij de Chamotte in Geldermalsen; *H. van Bon, H. Schouten*: Eb **den Ouden**, de laatste echte Lingeschipper. Bespiegelingen over de Linge; Layar project Gelders Erfgoed [een App voor geschiedenisbeleving onderweg, zie: website 'mijn gelderland.nl'en klik op 'Streekgeschiedenis'].

Met gansen trou (www.hkkonsenoort.nl)

JG. 62 | 2012

K. van den Oord, Heemkundekring Onsenoort en Abdij Mariënkroon 65 jaar met elkaar verbonden; *C. de Hart*: Historie Abdij Mariënkroon veiliggesteld; Inhoudsopgave JG. 62.

De Miedbringer

JG. 51 | NR. 1212-186 | DEC. 2012

Wat vooraf ging, 'Schylgeralân'; *C. Doeksen*: Een ernstig woord tot vrije mensen; *F. Schot*: Het logo van Deodatus; *W. van Dieren*: SOS Terschelling; S.O.S. Bericht NR. 1 [1999]; *H. Schurink*: Eigen Recht: een Status Aparte; *T. Schol*: Een Raadhuis hier een Raadhuis daar; *P. Zumkehr*: De Staat van de Polder; *J. Firet*: Naar daar waar het klopt. Beeldkwaliteit; *H. Schurink*: 'SOS staat voor niets'.

Nieuwsbrief Noitdorpsche Historiën (www.noitdorpsche-historien.nl)

JG. 11 | NR. 4 | DEC. 2012

Politiepost Nootdorp [verv.; **Remijn**, Wijburg]; Bierhistorie; 200 jaar Koninkrijk der Nederlanden [alleen overgang van Franse tijd naar koninkrijk].

Nieuwsbrief. Streekarchief Eiland IJsselmonde

KERST 2012

Boek "de Vissers van de Noldijk" in ontvangst genomen; *M. Verhoef*: Grote uitbreiding collectie met DTBL gegevens uit heel Nederland; Even voorstellen: Marcel Verhoef en Peter den Hartog; *A. Beukelman*: Landgoed Courzand [Vermaat, **Groeninx**, Van den Honert, Baartmans]; *Th. Mulders*: Remplaçanten [Stolk, **Salij**, De Haan].

't Olde Guet

NR. 17 | DEC. 2012

A. Buurma: Wolter Sijtses **Bergsma**, gemeenteontvanger en boer [verv.; **Holtrop**, Posthuma]; *G. Braam*: Jacob **de Mars** uit De Wilp; van wagen-, pomp- en grafkistenmaker tot uitvaartverzorger; *C. Olijve*: Publicaties over Marum en omgeving; *K. Vos*: De stellingmolen van Niebert [Muller, Huizinga, Grutter, **Broekema**]; *D. de Graaf*: Haaije en Miet **van de Tippe** [stamreeks 4 gen. van beide, **Pijpker**, Buitkamp].

't Onderschoer (www.heemkundedenekamp.nl)

JG. 34 | NR. 4 | WINTER 2012

J. Knippers: Denekamp toen, Denekamp nu (40); *F. Broekhuis*: Wesselinkshoes siert Puntbeek alweer 40 jaar; *Red.*: Als militair naar Nederlands-Indië [interview met Bernard **Aveskamp**]; *S. Wynia*: Een kerstverhaal [over oude gebruiken die blijven bestaan]; *A. Wigger*: Die Dinkelländer Musikanten (2, slot); *B. Busscher*: Nieuwjaarswensch [uit 1879; **Ter Brake**, Warmes, Loman, Kienhuis]; *A. Saris*: Watermolenaars op het Singraven; *W. Horsthuis*: Van binnenuit en van enige afstand [Aveskamp, Teunissen, **Wortelboer**]; *J. Knippers*: Historie Denekamp en kerkdorpen met veertig thema's in Canon van Denekamp [Palthe, **Bernink**, Keizer, Menko]; *Th. Blokhuis*: Gerard **Olde Dubbelink** over zijn leven in Denekamp en zijn werk bij de grensovergang; *A. Appels*: Nostalgie uit de jaren 50 (7) [verv.]; *A. Saris*: Veranderingen (1) [op boerderij, huisvlijt etc.; **Westerhof**, Wiefferink, Ter Haar].

Oud Bathmen
JG. 32 | NR. 4 | DEC. 2012
Midwinterwandelingen [langs hoeven]; *R. Nicasie*: Veranderend straatbeeld; De Canon van Bathmen.

Oud Meppel (www.oudmeppel.nl)
JG. 34 | NR. 4 | DEC. 2012
In memoriam Goudje Adriana **Wuite**-van Veen, 1936-2012; *H. de Zwaan*: Albert **Spijkerman** gaf Meppel de eerste zelfbediening; Koos Wildeboer: De Javastraat was een hele mooie tijd; Flarden van herinnering aan de oorlogstijd; *J. Nijland*: De Kleuterkweek in Meppel [**Manak**, Edens, Verrips]; Een texels bouwwerk in het Drentsche Landschap [hangar; **Schieving**]; *H. Bosman-Balder*: Opsporing verzocht [Poetsema, **Hooijsma**, Huberts, De Perro]; De busdienst Zwolle-Meppel van J. de Vries (1923-1942); Winterse sferen in 'Klein Amsterdam'; Fotorubriek [schoolfoto's met namen].

Oud Nijkerk (www.oudnijkerk.nl)
JG. 31 | NR. 4 | DEC. 2012
S. van den Berg: Huisvesting Museum Oud Nijkerk; *H. Timmer*: Leven en werken in oud Nijkerk 6: De kruideniers [verv.; **Zwetsloot**, Van den Bosch]; *F. Witzel*: **Callenbach**. Wat een boeken! 8: Drukken en aantallen; *N. Schoon*: In Beeld: Jan **van den Brink** bij beek en beeld; In memoriam Henk Bijvank en Jan Beekman.

Oud-Scherpenzeel (www.oudscherpenzeel.nl)
JG. 24 | NR. 4 | DEC. 2012
P. Valkenburg: Jachtopziener Dirk **Arpink** [*1902, exm. Arends, geëmigreerd naar Canada 1947]; *W. van den Berg*: Scherpenzeelse boerderijen en hun bewoners [**Twiller**, Kolfschoten, Orel, Van Glashorst, Vlastuijn, **Bieshaar**]; *M. van Driel-Zwaan*: 'Uit grootvaders tijd' [herinneringen]; Berghaaf of Bergwinde; Belastingen anno 1627 [Dashorst].

Scyedam (www.scyedam.nl)
JG. 38 | NR. 5 | DEC. 2012
M. Ames: Schiedamse bleekneusjes [kinderuitzending]; *A.W. Bedaux*: Herinneringen aan bierbrouwerij 'De Leeuw' [**Dröge**]; *D. van Wassenaar*: Herinneringen aan de Eendrachtstraat [Van der Elst, den Ouden, **Rosa**, Hoek]; *J. van Rutte*: Hoogstraat 86: een verrassing na de (letterlijke) ónt-dekking!

Seijst (www.zeist-historie.nl)
JG. 43 | 2012-4
D. van Lier: Van halteplaats tot dorp. Den Dolder honderd jaar: 1912-2012 [pater Weyers, Bahlmann, **Pleines**]; *P. Veraart, K. Kort*: Landlust opde Lustwarande [verv.; **Westerwoudt**, Bruijnen]; *V.A.M. Van der Burg*: Schapendriften [**Verbeek**, Van Royen].

'n Sliepsteen (Enschede-Lonneker; www.shsel.nl)
JG. 28 | NR. 112 | 2012
A. Platvoet, G. Bekkering: Turfstrooiselfabriek **Gabriels** [Lormans, Wasser]; *B. Coppes*: Hoe verstop je een donkere piloot?; *A. de Vreese*: Chris **Hulshof**, de eerste vrouwelijke huisarts in Enschede [(1900-1992), uit Gildehaus, exm. Lögters]; *G. Bekkering*: Um 'n Oalden Stadstorent [40-j. bestaan Leo Harmonie, revue's]; Herinneringen van veldwachter Bongers (1): Miltvuur en oliebollen; *W.H. Bos, G. Bekkering*: Ondernemen, overnemen en overplaatsen : Fa. J.W. Bos & Zn., Twentsche Autobus Dienst, TAD.

Speuren en Ontdekken (www.museumouderamstel.nl)
JG. 28 | NR. 3 (102) | DEC. 2012
P. de Nooij i.s.m. W. van der Velden: Interview met Arie **van Leeuwen**: Ik hoor in Ouderkerk [* 1916, exm. Hoogenhout]; *A. Boomars*: Dezelfde plek in een andere tijd [Huis Amstelrust/Theresia Rustoord Woonzorgcentrum Theresia]; *K. Kint*: St. Urbanuskerk, Ouderkerk aan de Amstel, 145 jaar [Van der Loos, **Rijp**]; *R.P. Siekerman*: Stenen met een verhaal rond de Urbanuskerk te Ouderkerk; *idem*: Schaatsend in de winter van 1890; *idem*: Burgemeester trotseert ijsbreker.

SteenGoed (www.umf.nu)
NR. 54 | DEC. 2012
Themanummer: Monumentale keukens in de Utrechtse binnenstad [bouw- en inrichtingsgeschiedenis, ontwikkeling van stookplaats tot aparte keukenruimte].

Tijdschrift voor Geschiedenis
JG. 125 | NR. 4 | DEC. 2012
Themanummer Mens en dier. *L. van Molle*: Inleiding. Een geschiedenis van mensen en (andere) dieren; *A. Ervynck*: Archeologie laat de dieren spreken; *E. Aerts*: Felix als huisdier of ondier?; *S. Huigen*: Paradijsvogels en zeemensen; *R. de Bont*: Dieren zonder grenzen [we-

tenschap en internationale natuurbescherming, 1890-1940]; *B. Theunissen*: De Fries-Hollandse zwartbonte in de twintigste eeuw; *D.-J. Verdonk*: Het dier is dood, leve de dieren.

Tussen Vecht en Eem (www.tussenvechteneem.nl)
JG. 30 | NR. 4 | DEC. 2012

H. Mous: Een duivelse dominee aan de Vecht – Balthasar **Bekker** in Loenen en Weesp (1674-1679) [*Metslawier 1634, fam. uit Bielefeld]; R.J. van der Maal: Het huis Steevliet in Baarn. Geschiedenis van een verdwenen buitenplaats [**Van Wickevoort**, Ruland, Crommelin, **Becquer**, Laan]; *G. Draijer*: De katholieken in 'de Loosdregten' onder protestants bestuur. Een 'paepse kyck' op de gang van zaken voor en na de 'Alteratie'; *A. Cruysheer*: Gemeenten hebben blinde vlek voor archeologie; *Y. van Haagen*: Archief van het Bartholomeus Gast- en Armenweeshuis in Weesp geïnventariseerd.

Tweestromenland (www.tweestromenland.com)
NR. 154 | 2012

G. Wolbrink: Johan van Os en Henriette Roland Holst; *J. van Os*: De vrouw in het woud; *C. de Haas, J. de Haas-van Gelder*: Emigratie van gezinnen uit Maas en Waal naar Helenaveen in de Peel (N-B) [**Belgers**, Lagarde, Schiks, **Toonen** en vele anderen]; C. van den Heuvel: De band tussen burgemeester **van Riswijk** en Maas en Waal. Herinneringen van Mathieus **Huting**; *A. Carpaij*: Kuiperij H. **Carpaij** te Maasbommel [familiebedrijf, geschiedenis]; *M. Kessels-Carpaij*: Stamreeks van de vier gebroeders Carpay(ij, i), kuipers te Maasbommel [5 gen., 1725-1888; **Van Ekeren**, Cooijmans, Driessen, Thijssen]; *K. Verhoeckx*: La Bataille de Ravenstein. De Slag bij Niftrik (1388); *J. van Heck*: **Van Haren** (van de schoenenfabriek/winkels) en de watersnood van 1861; Kwartierstaat **Van Mullekom**-Lagarde [32 kwn., Van Heesch, Van den Boom].

Van 't Erf van Ermel (www.ov-ermeloo.nl)
NR. 64 | DEC. 2012

De redactie in gesprek met: mevrouw Hannie **Raggers**-Roza over haar jeugdherinneringen aan 'moe' **Waardenburg**; Weinig enthousiaste raad Harderwijk vóór plan G.S. [gemeentelijke herindeling]; *J. Scholte*: De heer C.T. **Elsgeest** en zijn kleinschalige drukkerij [*1907, exm. Vonk, Borreman, Van den Bosch]; *J. Verdonk*: 'Club 16' en de kunstmanifestaties; *G. van den Bosch*: Na 56 jaar weer terug op het vluchtelingenadres in Staverden [**Domnanics**, uit Hongarije]; *H. Esselink*: Dirk **Staal** [(1813-1893), exm. Wijnkoop, tr. Van Hell]; *H. van Dijk*: 'Op der Alpen top' (slot); *J. van der Laan*: Herinneringen aan Ermelo [**Kohnstamm**]; *P. Yska*: De schietbaan Horst: operationeel gebruik.

Van Zoys tot Soest (www.hvsoest.nl)
JG. 33 | NR. 3 | WINTER 2012

W. de Kam: Gymnastiekverenigingen, een geschiedenis van verzuiling en ontzuiling in en rond de springbok; *R. van Hal*: Gilde-archief Soest op een moderne wijze toegankelijk [het Groot Gaesbeeker Gilde of Sint Aechten Schuttersgilde, 1683-1907]; *D. van Fulpen*: De Klaarwaterweg - ruim 150 jaar geschiedenis; *C. van Esseveld*: Soesterbergse aangelegenheden [diverse onderwerpen]; *T. Hartman*: Uit de bladen (2) [Brouwer x **Hofslot**].

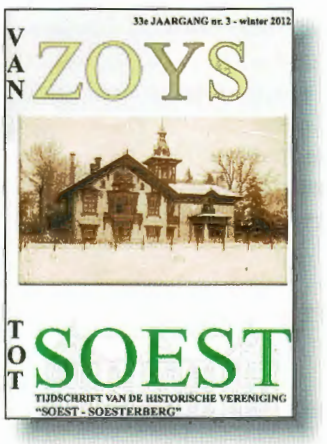

Wi Rutu (www.Surinaamsegenealogie.nl)
JG. 12 | NR. 2 | DEC. 2012

S. Vetter-Samuels: Mijn familie **Samuels** of hoe zat het eigenlijk met de Joden in Suriname? [Morpurgo, Emanuels, **Pinto**]; *P. Koulen*: Een Voortvarende Surinaamse Voorouder. De reizen van Harry Izaak **Koulen** (1909-1963) [x 1947 Vera **van den Bruele**, Brown; zoektocht langs websites; Lloyds of London en de Voyage Record Cards]; *W.L. Man A Hing*: Chinese monumenten in Nederlands West-Indië (deel 2) [met informatie over 18 contractanten uit 1853]; *O. ten Hove*: Maria Louisa **Wajampibo**. Een 'Surinaamse' slaveneigenares op de Nederlandse Antillen; *A. de Vogel-Muntslag*: Een strijd tussen weglopen of blijven.

Zeeuwse Familiepraet

JG. 27 | NR. 2 | DEC. 2012

K. de Bree: 'Getrouwd over de puthaak...'. Een gezin **Polvliet**/Keukelaar in Hoek [3 gen., 1797-1960]; Aanwinsten; *P. Harthoorn*: Levendale pakt uit... [verv.; Van Voxdale, **Van Stapelen**, Foorst, **Kletser**]; Dagboek van Leendert **Rottier** (verv.).

Zicht op Haringcarspel

JG. 21 | NR. 43 | DEC. 2012

S. Schipper: Rekermond project, deel 10 [archeologie]; *F. Diederik*: Bouwen zonder vooronderzoek [idem]; *J. Jonker*: Jeugdverhalen van Jan **Jonker** [Grin, Brommer, Van der Laan, Groenhart]; *F. Hoek*: Emigrantenbrief uit Lansing Illinois USA [Van Harencarspel, De Wit, Groet, **Pover**]; *R. Jonker*: Handwerk in de herfst.

Zijper Historie Bladen

JG. 30 | NR. 4 | DEC. 2012

L.F. van Loo: Het gemeentelijk kampeerterrein te Petten (camping Corfwater); *P. Dekker*: Het Zijper goed 'Ananas', met eigenaren [vanaf 1599,geveild 1763; **Vinck**, Bincken, Rataller, **Doublet**, Rietvelt]; *C. Otter*: Dat jongetje op de voorste rij, tweede van links... [schoolfoto uit 1895; **Stöve**, Vrijburg]; *H. Katuin*: Nederland honderd jaar geleden.

DUITSLAND

Arbeitsbericht AGoFF (www.agoff.de)

HEFT 4 | 2012

Die jüdischen Geburts- und Sterberegister Küstrins 1815-1849; Neues Personenstandsgesetz in Österreich 2013; Deutsche Genealogentage 2013 in Kiel, OKT. 2014 in Heidelberg; Sammlung historischer deutscher Periodika des Instituts für Ost- und Südosteuropaforschung online [betreft 47 Duitstalige periodieken uit tien landen, op portaal www.difmoe.eu].

GFF Gesellschaft für Familienforschung in Franken (www.gf-franken.de)

NR. 46 | 2012

Exulanten im Ev.-Luth Dekanat Neustadt an der Aich [boekbespr.]; OFB Sommerhausen; Neues vom Schwarzenberg-Archiv im Staatsarchiv Nürnberg.

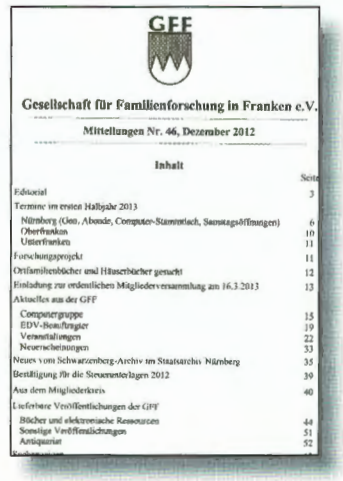
GFF

Gesellschaft für Familienforschung in Franken e.V.

Mitteilungen Nr. 46, Dezember 2012

Inhalt

Seite

Editorial 3

Termine im ersten Halbjahr 2013

Nürnberg (Geo, Abende, Computer-Stammtisch, Samstagsöffnungen) 6

Oberfranken 10

Unterfranken 11

Forschungsprojekt 11

Ortsfamilienbücher und Häuserbücher gesucht 12

Einladung zur ordentlichen Mitgliederversammlung am 16.3.2013 13

Aktuelles aus der GFF

Computergruppe 15

EDV-Beauftragter 19

Veranstaltungen 22

Neuerscheinungen 33

Neues vom Schwarzenberg-Archiv im Staatsarchiv Nürnberg 35

Bestätigung für die Steuererklärung 2012 39

Aus dem Mitgliederkreis 40

Lieferbare Veröffentlichungen der GFF

Bücher und elektronische Ressourcen 44

Sonstige Veröffentlichungen 51

Antiquariat 52

Königsberger Bürgerbrief

NR. 80 | WINTER 2012

60 Jahre Patenschaft Duisburg und Königsberg; Skizzen zu einer Reise nach Königsberg 1994; *L. Grimoni*: Maraunenhof. Ein Gut gibt einem ganzen Königsberger Stadtteil der Namen; *idem*: Ein junger Stadtteil Königsbergs: Rothenstein; *W. Reske*: Ein Denkmal und ein Grabstein erinnern an Karl Ernst **von Baer** (1792-1876); *idem*: Die Grabplatte von Friedrich, Herzog von Sachsen, Hochmeister des Deutschen Ordens im Dom zu Meißen [ovl. 14-12-1510]; *U. Schoenborn*: Fritz **Kessel**. Der 'braune' Bischof von Königsberg (1933-1936)

Mitteilungen der Westdeutschen Gesellschaft für Familienkunde (http://wgff.genealogy.net)

JG. 100 | NR. 8 | 2012

M. Wimmers: Die Herkunft der reformierten Halfenfamilie Winand **Wimmers**und Cilgen Thönißen vom Bongarder Hof [in Rommerskirchen; Göbels, Kuttelwelsch, Im

Hamb, **Deußen**]; *W. Nolten*: Totschlag zu Eygelshoven - oder ein internationaler Konflikt [J. **Cordewener** 1732 in de Putstraat; **Spelthan**, Vincken, Huperets]; *A. Blömer*: Das uneheliche Kind in der Familienforschung [begrip bastaard, ontwikkeling]; *M. Degenhard*: Verzeichnis der im Rheindepartement befindlichen Quacksalber [lijst].

Mitteilungsblatt Arbeitsgemeinschaft Genealogie Thüringen

JG. 22 | NR. 98 | OKT.-DEC. 2012

Th. Engelhardt: Ahnenliste Hans Gustav **Bötticher** (=Joachim Ringelnatz) [alleen familienamen en plaatsen]; Familienamen und Orte der Ahnenliste der Familie **Walther** (Havelberg/Nitzow); *J. Fiedler*: Das Ratsgeschlecht **Metzold** im 17./18. Jahrhundert - fast 100 Jahre Tätigkeit im Rat zu Arnstadt [4 gen., 1549-1760]; Wilfried **Kühne** zum Gedenken.

ITALIË

Nobiltà (*iagi@iol.it*)

JG. 20 | NR. 110 | SEPT.-OKT. 2012

Araldica Ecclesiastica [wapen van bisschop Edoardo Aldo **Cerrato**van Ivrea]; Francesco **Moraglia**van Venetië]; Wapens van de families **Barranco**uit Vibo Valentia en **Pinotti** uit San Marino; *E. Capasso Torre*: Il pensiero di Otto dâfAsburgo nei miei ricordi; *F. Bianchetti*: La Compagnia dei custodi delle SS. Croci fu un Ordine di Cavallieri? [ridderorde uit Brescia, voor het eerst vermeld in 1295]; *G.M. delle Piane*: Giovanni Maria **delle Piane** eil Molinarettof (1660-1745) ritrattista e storico pittore cotanto celebre [portretschilder van de Genuese adel]; *A. Barrone*: Il terremoto di Bisignano de 1887 [studie van de schade door de aardbeving aan woningen en palazzi aan de hand van de verstrekte subsidies voor herstel of wederopbouw].

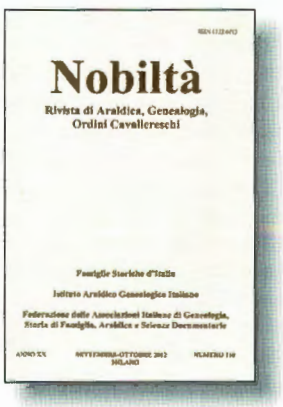

NOORD-AMERIKA

Michigana

VOL. 58 | NR. 4 | DEC. 2012

S. Yentsch: Our Extended Family [Pam **Swiler**, née Price, stiefdochter van Billy Leon Price, biografie oprichtster van de Ionia County Genealogical Society]; *C. Darling*: How My Research, My Trip, and My Curiosity Turned into a Book [onderzoek naar Emma **Pequegnat**, * 28-4-1861, in Loveresse, Zwitserland]; *P. Swiler*: Things We Can Learn from Church Records [extracten uit kerkregisters; Lola Avis **Hoekstad**], *B. Schirado e.a.*: New Options for Michigan Research [bronnen in het archief van Michigan, historische verzameling Abrams Foundation, met gegevens over namen in Michigan en andere staten, lijst van 28 plaatsen in Michigan, waarvan de volkstellingen van 1884 en 1894 on-line beschikbaar zijn]; *B. Schirado*: Probate Files at the Archives of Michigan and the Great Cornell Chase, Part II [www.seekingmichigan.org]; *A. Dawson*: Sometimes SinS Yield Dividends: Who Was **Ainslie**? [brief Arthur Conan **Doyle** aan Ainslie, verslag van een SinS symposium]; *M.E. Carling*: The **Ogden, Edison, Dowling** and **Oakes** Families, Part II; *M. Rasche Alt*: War of 1812 and Civil War Records at the Allen County Public Library [bron in het genealogisch centrum van de openbare bibliotheek van Allen Colunty, Ft.Wayne, Indiana].

VERDER ONTVINGEN WIJ

Nieuwsbrieven

DHV-Bulletin, nr. 4, 2012.
Die Haghe, jg. 123, nr. 1, jan. 2013.
Le Heraut, nr. 122, 4e kwart. 2012.
KringNieuws, Historische Kring Bussum, nr. 2, 2012.
Mededelingen KNGGW, nr. 4, 2012.
Mededelingenblad Historische Vereniging Schiedam, jg. 38, nr. 5, dec. 2012.
Nieuwsbrief Historische Kring West-Betuwe (www.hkwb.nl), dec. 2012.
Nieuwsbrief Historische Vereniging Numaga, dec. 2012.

RUBRIEK Vragen

Deze rubriek staat uitsluitend ten dienste van leden van de NGV die met hun onderzoek op genealogisch of heraldisch gebied zijn vastgelopen. Doorgaans is het nuttig om eerst via de Contactdienst te proberen van andere genealogen een antwoord te krijgen alvorens vragen in deze rubriek te stellen. De vragen en antwoorden kunnen ingezonden worden per e-mail aan info@ngv.nl t.a.v. mevr. drs. J. Bos-Bliek onder vermelding van: vragenrubriek Gens Nostra.

ANTWOORDEN

681. LANGEVELD (68 (2013), pag. 126)

Het is lang niet zeker dat Pieter Huijbertsz Langevelt en Aegje Sijmonsdr de ouders zijn van de in de vraag genoemde zes kinderen. In 1680, in het kohier van het familiegeld van Lisse, staat de tweede echtgenoot van Aegje Sijmonsdr als volgt vermeld: 'Cornelis Leenderts van Alckemade, koeyhouder 3 a 4, een vrouw, twee kinderen beneden de acht tot vier jaren, een kint beneden de vier jaren, twee bouwmeijt off knecht'. De jongste van de kinderen zou er al een van Cornelis kunnen zijn, maar zelfs als dat niet zo is, zijn er hoogstens drie van Aegje en Pieter.

In ONA Hillegom, inv.nr. 4966, fol. 39, d.d. 24-4-1698, maken Cornelis Leendertsz Alkemade en Aegje Sijmonsdr hun testament. Ze hebben drie gezamenlijke kinderen, en Aegje treft een voorziening voor haar twee minderjarige voorzonen Sijmon en Pieter Pietersz Langevelt. Van andere kinderen van haar is geen sprake. Wel wordt er een Huijbert Pietersz Langevelt tot medevoogd benoemd, zonder dat de familierelatie wordt vermeld.

ORA Leiden, inv.nr. 420, fol. 25, d.d. 6-3-1666: Pieter Willemsz Roo en Pieter Huijbrechtsz Langevelt beiden uit Lisse stellen zich borg voor Willem Gerritsz Roo resp. hun vader en schoonvader. Dit zal een eerder huwelijk van Pieter Huijbertsz Langevelt betreffen, met een dochter van Willem Gerritsz Roo. Mogelijk is de hiervoor genoemde Huijbert een zoon uit dat huwelijk, en is hij met Sijmon en Pieter het drietal kinderen uit 1680.

F. Angevaare, Noordwijk

682. LANGEVELD (68 (2013), pag. 126)

De vrouw van Pieter Jansz Langevelt is de (enige) dochter van Pieter Gerritsz van der Plas en Maritgen Pietersdr Groenendijck, beiden uit Noordwijk. Pieter was van circa 1630, want als weeskind op 23 april 1634 na het overlijden van zijn vader vier jaren oud (ONA Leiden 467) en een zoon van Gerrit Hendricksz van der Plas en Martijntgen Claesdr Ham. Maritgen was een dochter van Pieter Sijmonsz Groenendijck en Neeltgen Jacobsdr (van Schie). Zij overleed vóór 13-5-1665, nalatende dochter Martijntgen die toen zes jaren oud was (ONA Leiden 419, fol. 56).

Pieter Gerritsz van der Plas hertrouwde met Neeltgen Pietersdr van der Plas en kreeg met haar (ten minste) nog drie kinderen. De getuigen Trijntge, Jan en Maerten Pietersdr/zn bij de dopen van kinderen van Martijntgen Pietersdr en Pieter Jansz Langevelt zijn een zus en broers van de stiefmoeder van Martijntgen. Van hen was Jan getrouwd met Aaltje Jansdr Langevelt en Maerten met Grietje Jansdr Langevelt.

Op 7-12-1700 (ONA Leiden 1417, fol. 12), compareerde Pieter Gerritsz van der Plas als weduwnaar van Neeltie Pietersdr van der Plas. Maerten Pietersz van der Plas was oom en voogd over Claes (23 jr) en verving ook de twee meerderjarige kinderen Maertie en Annetie.

In 1704 (Rijnlandse penningen) waren zowel Maerten Pietersz van der Plas x Grietje Jansdr Langevelt als Jan Pietersz van der Plas x Aaltje Jansdr Langevelt erfgenamen van Jan Pietersz Langevelt (en van Duyfje Pietersdr Langevelt), en Cornelis Jansz Langevelt en Maartje Jansdr Langevelt van hun zus Annetje Jansdr Langevelt uit Hillegom. Jan Pietersz Langevelt zal dus de vader geweest zijn van Grietje, Aaltje, Annetje, Cornelis en Maartje, waar ook nog Guertje en Pieter aan toegevoegd kunnen worden:

ONA Hillegom 4966, fol. 167, d.d. 23-5-1702: Testament Guertje Jansdr Langevelt won. te Hillegom, die Jan en Sijmon Pietersz Langevelt, zonen van haar broer Pieter bij Maertijntje Pietersdr tot haar erfgenamen benoemt. Haar zus Maertie Jansdr Langevelt wordt ook genoemd.

F. Angevaare, Noordwijk

VRAGEN

683. VOSCH-VAN ZUIJLEN

Aert Pietersz Vosch, geb. ca. 1605, vermeld 1649/50 als beleend door de erfgenamen van Adriaen van Riemsdijk met de 'Latensteijnse bouwing' onder Echteld (Oy), bewoner ervan en landbouwer, wedr. van Grietje Teunisdr van Mariënweert, tr. Tiel of Echteld vóór 1648 Marieke (Maria) Gerritsdr van Suijlen, wed. van Teunis Teunisz Crauwel. Hun dochter Leijntje Vosch, geb. ca. 1648, begr. Echteld 19-5-1686, tr. Jacob Jansz (genaamd Van Latensteijn), ged. Tiel 24-4-1646. Marieke had een broer Dirk van Suijlen.

Gevraagd: voorgeslacht van Aert en Marieke (Betuwe en provincie Utrecht). Al veel eerder was er een Steven Jacobsz van Sulen, gehuwd met Elisabeth van Oy, die mogelijk reeds grond bezat onder Oy. Mogelijk stamt Marieke uit deze tak, ontsproten uit de oude adellijke Van Suijlen-stam.

F. Inniger, Axel

684. CRAUWEL
Jan Jacobsz, geb. Elden bij Arnhem ca. 1605, landbouwer op de oude hofstede Latensteijn te Echteld (Oy), tr. Maria Gerritsdr Crauwel, dr. van Gerrit Hendriksz Crauwel, landman op Latensteijn en van Hansken NN. Hun nageslacht voerde de familienamen Van Latensteijn en Van Latensteijn van Voorst.
Gevraagd: nadere gegevens / afstamming geslacht Crauwel.
F. Inniger, Axel

Gezocht: naamgenoten en/of ...

Aantekenboekje **GELINK-HISSINK**
"1772 Paas Maandag ben ik Steven Gelink Getrouwd met Aaltien Hissink". Met deze tekst begint een handgeschreven aantekenboekje dat ik uit een nalatenschap te Deventer kreeg. Tot en met 1996 zijn er door diverse nakomelingen notities over dopen, huwelijken en overlijdens in geschreven. Uiteindelijk kwam het boekje bij mij terecht via mijn tante Dien Hogenkamp.
Graag wil ik dit document overdragen aan diegene die kan aantonen rechtstreeks afstammeling te zijn van bovengenoemd echtpaar.
B.A.Th. Close, Meerkoetlaan 57, 6641 ZB Beuningen, 024-6773319, b.close@upcmail.nl

Bij de kwartierstaat van Reinier Lucassen, kunstschilder

Harmen Snel

Wie de kwartierstaat van de Nederlandse kunstschilder Reinier Lucassen bekijkt zal het meteen opvallen. De kwartieren van vaderskant hebben vooral een component van werken met de handen en bouwen. Timmeren, metselen, stukadoren en werken aan de dijken in het 19de-eeuwse Nederland zijn alom aanwezig bij de half Amsterdams-half Zeeuwse vaderskant van één van Nederlands bekendste hedendaagse kunstschilders. Bij het deel van de kwartierstaat van Lucassen's moeder zien we veel Amsterdammers, veel arbeiders en tabakswerkers, met als 'exoten' een arbeider uit Hamburg en een Friezin.
Een typische kwartierstaat van een geboren Amsterdammer zou men bijna denken. Maar bij de kwartierstaat van Lucassen valt op dat zijn voorouders, negen van zijn zestien betovergrootouders waren in Amsterdam geboren, behoorlijk uitstijgt qua Amsterdams gehalte als men dat vergelijkt met de meeste 'zichzelf echt Jordanees' voelende Amsterdammers.
Niemand kan er zelf wat aan doen, niemand kiest zijn voorgeslacht en heeft al helemaal geen invloed op wat de voorouders deden in hun leven. Maar ik bespeur een toenemende tendens in deze snel bewegende maatschappij dat men een kapstok wil toe-eigenen om een 'nationaal/stads/streeks/dorps' houvast of historisch eikpunt te hebben. Een herkomst, een gezamenlijke achtergrond, het liefst gekoppeld aan religie, regio of stad. Waarmee de identiteit duidelijk wordt. De identiteit van Reinier Lucassen in deze is duidelijk. Met negen van de zestien kwartieren geboren in de hoofdstad is de probant een volbloed Amsterdammer!

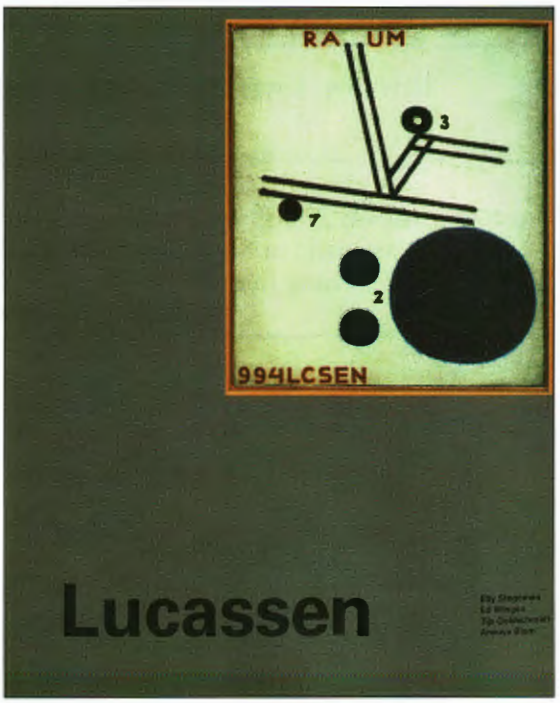

Literatuur
H. Sizoo, *Lucassen. Schilderijen in iedere gewenste stijl*, Haarlem/Amsterdam 1973.
E. Stegeman, E. Wingen, T. Goldschmidt, A. Blom, *Lucassen*, Eindhoven 1999.
A. Tilroe, H. Sizoo, N. Lasseel, *Lucassen. Schilderijen, tekeningen, assemblages 1960-1986*, Amsterdam 1986.

16 JOANNES LUCASSEN	17 ANNA WAGNER	18 JOANNES HERMANNUS JUTTE	19 CATHARINA FRANKEN	20 HERMAN DE GRAAF	21 CORNELIA KAAN	22 PIETER JOHANNES HOEDER	CORNELIA TU
zn. van Antonius Lucassen en Gesina Muller	dr. van Christiaan Wagner en Willemina de Wolf	zn. van Wilhelm Jütte geb. Hardiek en Anna Maria Wassmann	dr. van David Franken en Margaretha Siek	zn. van Jacob de Graaf en Adriana den Boer	dr. van Adriaan Kaan en Neeltje van Zon	zn. van Johannes George Hoeder en Cecilia Zeeland	
kantoorloper	huisbewaarster	werkman, dijkwerker	dienstbode	arbeider St. Jansgilde	arbeidster	timmerman	bedienc
ged. Amsterdam (r.-k. Moses en Aäronkerk) 16-2-1794, overl. Amsterdam 29-3-1840	ged. Amsterdam (r.-k. Lely) 23-6-1793, overl. Amsterdam 17-8-1858	geb./ged. Neuenkirchen in Hülsen/amt Fürstenau (r.-k.) 3/4-6-1797, overl. A'dam 19-2-1847	ged. Amsterdam (r.-k. Maagdenhuis) 10-2-1806, overl. Amsterdam 11-12-1856	geb. Zierikzee ca. 1787, St. Jansgilde, overl. Zierikzee 24-8-1868	geb. Zierikzee ca. 1784, overl. Zierikzee 6-4-1844	geb. Middelburg ca. 1793, overl. Zierikzee 4-7-1868	geb. Brouwersl 1800, overl. Z 28-7-187
tr. Amsterdam 11-9-1822		tr. Amsterdam 6-2-1833		tr. Zierikzee 7-5-1807 (volgens De Vos)		tr. na 1820	

8 ANTONIUS BERNARDUS LUCASSEN	9 CATHARINA JUTTE	10 HERMANUS DE GRAAF	CECILIA HOEDER
sjouwerman, werkman, scheepstimmerman	werkster	metselaar	dienstbode
geb. Amsterdam 14-1-1828 overl. Amsterdam 27-6-1901 tr. (2) Amsterdam 7-5-1873 Alida de Ruijter	geb. Amsterdam 21-2-1832 overl. Amsterdam 29-1-1869	geb. Zierikzee 27-3-1824 overl. Zierikzee 3-12-1886 tr. (2) Zierikzee 27-6-1866 Maria van der Valk	geb. Zierikzee 6-5-1826 overl. Zierikzee 30-1-1866
tr. Amsterdam 13-5-1857		tr. Zierikzee 19-4-1854	

4 JOHANNES HERMANUS LUCASSEN	WILHELMINA DE GRAAF
opperman, los werkman	
geb. Amsterdam 27-6-1864, overl. Amsterdam 25-1-1941 tr. (2) Amsterdam 21-8-1935 (gescheiden 5-6-1939) Jansje Johanna van Soest	geb. Zierikzee 5-12-1863, overl. Amsterdam 29-1-19 tr. (1) 's-Gravenhage 9-12-1885 (gescheiden 3-12-188 Cornelis Christiaan Eijgenberger
tr. Amsterdam 7-6-1893	

REINIER LUCASSEN

stukadoor

geb. Amsterdam 20-2-1905, overl. Kiel (D) 14-3-1945

tr. Amst

REINIER LUCASSEN

kunstschilder

geb. Amsterdam 16-4-1939

24	25	26	27	28	29	30	31
IJZIUS SPEIJK	**HENRICA BOTERHUIS**	**ANTHONI HOGEWEG**	**JACOBA GEERTRUIJ SPOHLER**	**JOHANN MATTHIAS CHRISTIAN FRIEDERICHS**	**LAMBERTA HARMS**	**WILLEM HENDRIK HERMANS**	**HENDRIKA SOPHIA RISCH**
n Matthijs Speijk Carolina Sophia Contze	dr. van N.N. en Baije Boterhuis	zn. van Jacob Hoogeweg en Louisa Gerdina Jurgenssen	dr. van Jacob Spohler en Maria Musculus	zn. van Franz Joseph Friederichs en Anna Rittberger	dr. van Jan Harms en Catharina Soede	zn. van Jan Hermans en Antje Janse	dr. van Christiaan (Ernst) Risch en Leena Wedou
enmakersknecht, leertouwer		commissionair		pakhuisknecht, werkman	werkster	tabakswerker, sigarenmaker	werkster
Amsterdam (r.-k. tberg) 8-3-1802, rl. Amsterdam 9-2-1857	ged. Sneek (r.-k.) 17-2-1804, overl. Amsterdam 24-11-1825	geb./ged. Amsterdam (EL) 29-3/10-4-1807, overl. Amsterdam 13-12-1836	geb./ged. Amsterdam (Westerkerk) 21-8/1-9-1805, overl. Ouder-Amstel 7-8-1836	geb./ged. Hamburg (St. Catharinen) 31-8/5-9-1808, overl. Amsterdam 29-10-1858	geb. Amsterdam 15-9-1818, overl. Amsterdam 11-9-1908	ged. Amsterdam (Oosterkerk) 20-7-1806, overl. 29-11-1844	geb./ged. Amsterdam (EL) 20/25-9-1805, overl. Amsterdam 4-8-1858
tr. Amsterdam 8-5-1822		tr. Amsterdam 10-11-1830		tr. Amsterdam 22-12-1841		tr. Amsterdam 7-10-1835	

12	13	14	15
JOHANNES SPEIJK	**LOUIZA GERREDINA JACOBA HOOGEWEG**	**JOHAN FRANS JOZEF FRIEDERICHS**	**ANTJE HERMANS**
koetsier, werkman	naaister	sigarenmaker	werkster
geb. Amsterdam 18-7-1822 overl. Amsterdam 9-2-1877	geb. Amsterdam 14-2-1831 overl. Amsterdam 4-2-1917 tr. (1) Monnikendam 19-10-1851 Jan Bouwes	geb. Amsterdam 29-3-1842 overl. Amsterdam 25-7-1921	geb. Amsterdam 27-6-1840 overl. Amsterdam 8-6-1898
tr. Amsterdam 29-7-1863		tr. Amsterdam 12-8-1868	

6	7
ALOIJSIUS JOHANNES SPEIJK	**ALBERTA HENDRIKA FRIEDERICHS**
werkman in de Petroleumhaven	
eb. Amsterdam 16-1-1871, overl. Hilversum 30-4-1964	geb. Amsterdam 29-12-1870, overl. Amsterdam 24-2-1958
tr. Amsterdam 25-2-1891	

3

JACOBA AGNES GEERTRUIDA SPEIJK

geb. Amsterdam 5-1-1905, overl. Amsterdam 26-12-1953

4-11-1928

tr. (1) Amsterdam 24-3-1961 (echtscheiding 19-1-1962) Antoinet Jacoba van Helm;
tr. (2) Amsterdam 21-5-1985 Francesca Adriana Theresia Blom

Samengesteld door Harmen Snel

RUBRIEK Het portret van ...[1]

Lieven Koole & Adriana Krepel

Rinus van Langeraad

Lieven Koole, geb. Dreischor 1-2-1852, landarbeider, overl. Dreischor 6-10-1930, zn. van Cornelis Koole en Maria Kosten, tr. Dreischor 25-2-1874 **Adriana (Jaone) Krepel**, geb. Dreischor 13-6-1851, baker, overl. Dreischor 16-11-1928, dr. van Pieter Krepel en Geertje van der Doe.

Uit dit huwelijk zijn te Dreischor zeven kinderen geboren, te weten: Maria (18-5-1874), Pieter (30-11-1875), Cornelia (1-3-1878), Geertje (6-4-1880), Cornelis (10-3-1883), Marinus (5-11-1889) en Maria (16-2-1892).

Lieven Koole was ruim 50 jaar landarbeider op de boerderij "Dreischors Nieuwland" aan de Zuiddijk te Dreischor. Hij heeft dat tot volle tevredenheid van zijn patroon, mijn grootvader Marinus van Langeraad, gedaan. Ook de waardering voor zijn vrouw Jaone was groot, want zij bakerde de drie kinderen van Marinus. De dankbaarheid voor dit alles blijkt wel uit het feit dat Marinus het echtpaar Koole-Krepel enkele weken voordat ze in 1924 hun 50-jarig huwelijksfeest zouden vieren, op hun paasbest meenam naar de bekende Zierikzeese fotograaf uit die dagen, H. Missët. Jaone met de Zondagse muts van haar Schouwse klederdracht op en Lieven had zelfs de medaille, die hij bij de viering van zijn 50-jarig dienstverband had gekregen, opgespeld. Daar werd van de echtelieden het bovenstaande portret gemaakt, waarvan zij op hun trouwdag aan elk van hun kinderen een exemplaar cadeau konden geven.

1. Voor bijzonderheden/voorwaarden t.a.v. deze rubriek, zie: www.ngv.nl, onder Gens Nostra.

INHOUDSOPGAVE Gens Nostra nr 7/8

Juli/Augustus 2013

Leo van der Linden: Afscheid 227

Martha Kist: Vergeet mij niet: het album van Janke Diederika Vlaskamp (1826-1903) 228

Martha Kist: Rubriek Het portret van ... Hendrik Doekes Hellema & Magdeltje Beekhuis 234

Martha Kist: Rubriek Het portret van ... Doeke Hendriks Hellema & Janke Diederika Vlaskamp 235

Lodewijk van Duuren: Keesje van Domburg ofwel Cornelis Versluijs (1832-1911) 236

Bidprentje [van G.H.G Covers en zijn vrouw C.C.A. Bisping] 237

Jos Welzen: Rubriek Het portret van ... Het gezin van Henricus van Ham en Maria Catharina Kwanjel 238

Aan dit nummer werkten mee 239

H.R. Bolland: Rubriek Het portret van ... Frederik Willem Wagner & Jacoba Hemkes 240

F.W. van Alderwegen: Dengering 241

Marjo Simons-Van Leeuwen: Rubriek Het portret van ... Theodorus van Leeuwen & Agatha Bergman 244

Toon van Gestel: Populatiegenealogie. Theorie en praktijk van afstamming en verwantschap 245

Ruud van der Roest: Rubriek Het portret van ... Johanna Kiefer 262

Rubriek Gens Data 263

- J.W. Limpers: Verwantschjap berekenen met Aldfaer 263

- Antonia Veldhuis: Kaarten en atlassen digit@@l 265

Thijs van Veen: Mededelingen 269

Joop Bregman (†): Rubriek Het portret van ... Jacob (Fulpsz) Bregman & Frouke Pul 272

Joop Bregman (†): Rubriek Het portret van ... Harm Lijfering & Rienje Wieringa 273

Anneke Bos-Bliek en Cor de Graaf: Rubriek Boekrecensies 274

Wil H. van der Horst-Harkema: Rubriek Aanwinsten 276

Albert Hoekstra: Rubriek Het portret van ... Anna Maria Clara Bruinsma 277

Rubriek Periodieken 278

Anneke Bos-Bliek: Rubriek Vragen 286

Harmen Snel: Bij de kwartierstaat van Reinier Lucassen, kunstschilder 287

Rinus van Langeraad: Rubriek Het portret van ... Lieven Koole & Adriana Krepel 290

Colofon 291